

4° Diff. 3461. (12.

37.
10

J. J.

JUS CONDUCENDI,

vulgò

Die Bleits = Herrlichkeit/

MODERANTE

DN. HEINRICO Sinden / D.

ET ANTECESS.

Præceptore suo multis nominibus
devenerando,

Ad diem Febr. A. 1677.

P. P.

JOHANN. JOSUA Rader / Lindav.

A. & R.

ALTDORFF,

Typis HEINRICI MEYERI, Univ. Typogr.

THIS CONFIDENTIAL

REPORT OF THE

MEMORANDUM

TO THE HONORABLE

THE ATTORNEY GENERAL

FROM THE

DEPARTMENT OF JUSTICE

WASHINGTON, D.C.

1954

JOHN A. ...

CONFIDENTIAL

THIS REPORT IS UNCLASSIFIED

Proëmium.

*U*n itinera publica ad commercia homi-

num conservanda & promovenda quam maxime con-
ducant, jam ab antiquo iniquum visum fuit, non tan-
tum ea impedivisse, verum etiam errantibus ab iis viam
non demonstrasse, in cujus rei fidem ex antiquorum

1. Iniquum
est, itinera
impedire,
aut erranti-
bus viam
non demon-
strare.

Comicorum scriptis sequens adducit testimonium Petr.

Gregor. Tholos. l. 1. Syntagm. Jur. Univ. c. 2. n. 6.

Scis in execrationibus

Illud adjici, si quis non recte monstraverit viam,
aut ignem succenderit, aut aquam corruerit.

Recte proinde Philippus, Hassiæ Landgravius, inter tria *maxima*, optimum Principem demonstrantia, securitatem viarum publica-
rum retulit: *Man solle einen Fürsten bey reiner Strassen / guter
Münz und Haltung beschehener Zusage erkennen / per ea, quæ cum
Wahremundo ab Ehrenberg tradunt* Oeting. in tr. de Jur. & con-
trov. limit. l. 1. c. 9. n. 30. Klock. de Ærar. l. 2. cap. 76. n. ult. ibiq;
Dn. Peller. in Not. Arumæ. ad A. B. disc. 1. th. 15. Sixtin. de Regal.
lib. 2. c. 2. n. 34. ac Ludovic. von Hornigk de Reg. Post. Jur. cap. 18.

2. Securi-
tatem viarum
ad *maxi-
ma* o-
ptimorum
Principum
retulit Phi-
lippus Has-
siæ Land-
grav.

Ad Securitatem vero viarum publicarum præ præmissis
facit Jus Conducendi euntes ac redeuntes per vias publicas, quippe quod
Jus indagandi ac persequendi latrones agrorumq; depopulatores,
tandem connexum, complectitur, sicq; integris provinciis itinera pu-
blica tuta reddit, & à latronibus, plagiaris atq; furibus purgat. Et

3. Ad securi-
tatem viarum
Jus Condu-
cendi facit,
de quo hæc
Dissertatio.

hoc ipsum Conducendi Jus præ cæteris materiis mihi dignum visum
fuit, ut per ejusdem elaborationem qualem qualem illis, quorum monita
mihi instar legum sunt, Studiorum ratio redderetur. Scio equidem non-
nullos materiam hanc jam antea tractasse, quos B. L. in hac Dissertatio-
ne bona fide allegatos videbit: Quia tamen sciagraphicam solummodo
exhibendam duxi delineationem, eorum opera nostro haud obstabit
conatui. Faxit modo SUMMUS JEHOVA, ut feliciter procedat!

4.

§. I.

Origo Juris
Conducen-
di deducitur
(1.) ex Jure
Divino.

ANtequam autem ad vocabulorum explica-
tionem descendamus, operæ pretium erit, originem rei
paulo accuratius evolvere. Certum autem est, *Conducen-*
di Jus non hodie aut heri tantum extitisse, sed jam dudum appro-
batum esse, ut ejusdem incunabula non solum *Consuetudini*,
sed, diverso sc. respectu, primordio fere mundi, sicq; *Juri Divino*,
& consequenter *Naturali*, *Gentium* & *Civili* adscribere possimus.
Ut enim conductum divinum & angelicum pios tutantem ta-
ceamus, vid. *Gen. 19. § 38. Exod. 13. in fin. § 14.* Quis nescit, ipsum
DEUM *Gen. 4. v. 15.* Caino fratricidæ per impressionem signi, ne
à quopiam, cui obviam iret, interficeretur, conductum suum con-
cessisse. Vetustior quidem Theologorum sententia, quam refert
Nicol. de Lyra ad d. c. 4. ac recentiores pleriq; probant, hoc signum
de torvo, truculento ac sanguinario, qualis fere in homicidis con-
spici solet, vultu intelligit. Verum hæc interpretatio nobis parum
refragatur, quippe quibus demonstrasse sufficit, quod DEUS per
signum istud conductum singularem exercere, atq; Cainum ab
omni violentia immunem esse voluerit. Conductum hunc divi-
num comitantur non tantum petiti transitus, sed & promissæ se-
curitatis exempla, in Sacris passim: *Num. 20. v. 14. & seq. ac Jos. 9. v. 14.*
& seq. aliisve textibus occurrentia, ex quibus sane liquet, quod
hujus Conductus conspicua in Sacris Pandectis extent vestigia.

(2.) Ex Jure
Naturali.

§. 2. Neq; etiam ejusdem incunabula *Juri Naturali* contra-
riantur. Explorata namq; fidei est, securitatem, in principio ge-
nerationis humanæ cum ipso homine natam, tantam cognatio-
nem inter homines constituisse, tantaq; consanguinitate eosdem
sibi invicem alligasse, ut nefas sit hominem homini insidiari, *l. 3. ff.*
de J. & J. c. 5. §. proximo. 5. de pænit. dist. 2. Becht. in tract. de Securit.
§ Salv. Conduct. c. 2. concl. 21. ibiq; alleg. Magalot. in eod. tr. Grot. l. 2.
de J. B. § P. c. 20. §. 4. n. 2. Hocq; vinculum efficit, ut inter officia ex
communi obligatione, qua Creator omnes homines inter se de-
vinctos voluit, provenientia quam maxime illud præceptum
emi-

emineat: Ne quis alterum lædat, sed periculum, siquidem commo-
de potest, ab eodem avertat; per quod non illa tantum muniun-
tur, ac velut sacrosancta esse jubentur, quæ immediatè nobis ipsa
Natura concessit, uti sunt: vita, corpus, membra, pudicitia: sed
etiam ejusdem vis per omnia instituta ac conventiones, quibus
aliquid homini acquiritur, tanquam sine quo illa plane inutilia
forent. *Pufendorf. de Jur. Natur. & Gent. lib. 3. c. 1. §. 1.* Sicq; ad
ipsum Conducendi Jus sese diffundit, ut hoc modo securitati
humanæ plenius prospiciatur. *Detrahre enim aliquid alteri, & ho-
minem hominis incommodo suum augere commodum, magis est contra
naturam, quam mors, quam paupertas, quam dolor. Cic. Offic. 3.*

§. 3. Quoad *Jus Gentium Conductus* noster præcipuè ex hu- Quomodo
(3.) Con-
ducendi Jus
ex Jure Gen-
tium fluat,
expenditur.
manissimo illo Jure fluere videtur, quo Legatorum securitatem
Gentibus munire placuit. Unde passim à Scriptoribus sancti, sacro-
sancti, atq; inviolabiles dicuntur: Imo tam sancti habentur, ut qui
illos læserit, non solum humanum, sed & divinum Jus violasse
censeatur. Hinc *Cic. de Harusp. Resp. Sic sentio, Legatorum Jus cum
hominum presidio, tum etiam divino Jure esse vallatum. Et Verrin. 1.
Legatorum Jus divino humanog; vallatum presidio, cujus tam sanctum
& venerabile nomen esse debet, ut non modo inter sociorum Jura, sed &
hostium tela incolume versetur. Quod vero impium facinus esse di-
xerint Gentes, lædere Legatos, hujus rei inter alias hanc habuisse vi-
dentur causam, quod, suadente Rerum publicarum connexione,
Gentiumq; utilitate ac necessitate, sanctior & solennior securitatis
nomine ipsis fides data, atq; conductus optimus maximus conces-
sus fuerit, in cujus signum Caduceatores atq; Oratores, pacem pe-
tentes, virgam in manu gestabant, per quam sancti, intacti atq; in-
violabiles ab ipsis hostibus habebantur. Præter caduceum sagmi-
na quoq; & verbenas gestabant, itidem securitatis debitæ symbo-
la, de quibus *l. 8. §. 1. ff. de R. D.* ad quam *Guil. Bud.* sequentia anno-
tat: *Nostrates Caduceatores spintere hodie utuntur, quod armilla etiam
dici potest, Blasonum Lingua vernacula vocant. In præliis autem
utuntur paludamento, quod eos velamentum sacrosanctos facit, id est,
ab omni violentia tutos: vulgo Cotta armorum vocatur.* Idem con-*

firmat Petr. Gregor. Tholos. l. 33. Syntag. Jur. Univ. cap. 14. num. 4.
Dn. Rachel. in Dissert. de Jur. Gent. th. 58. & 61.

(4.) Jus
Conducen-
di ex Jure
quoq; Civili
deducitur.

§. 4. Ex Jure deniq; Civili sicut alii securitatis modi, ita
quoq; noster Conductus hoc ipso fuit, dum vel ipsa lex eundem
præstat ex quacunq; causa ad judicium vocatis. Citatio enim taci-
cite in se securitatem eundi & redeundi continet, Die Ladung
bringt das Gleit mit sich / Heig. p. 2. q. 22. n. 39. vel etiam minister
legis concedit, aut promittendo voce literisq; , aut publicam per-
sonam, custodesq; seu duces ac conductores adjungendo, aut si-
gnum securitatis apponendo, quos modos cum Magalot. distincte
explicat Joh. Georg. Becht. de Secur. & Salv. Cond. Præcipue cum
publicè interfit, ut, ob mutuam maxime commerciorum facili-
tatem ac multifariam iter facientium utilitatem, tam civibus,
quam peregrinis certus atque expeditus ubivis pateat transitus,
ac liber tutusq; viarum publicarum & fluminum reddatur usus,
arg. l. 2. §. 2. ne quid in loc. publ. viæ publicæ jam olim populi, post-
modum vero Imperatorum subfuerunt protectioni, ut easdem
securas & à latronibus purgatas præstarent, arg. l. 3. ff. eod. l. 3. in
fin. l. 13. pr. ff. de Offic. Præsid. l. 1. §. 12. ff. de Offic. Præfect. Urb. Tho-
mas Michaël de Jurisdic. conclus. 50. lit. b. Unde tandem, postquam
ex usu Imperii Romano-Germanici viæ & strætæ publicæ Prin-
cipum ac Statuum Imperii propriæ redditæ sunt, ut certior es-
set viarum publicarum securitas, Jus per vias euntes ac redeun-
tes specialiter conducendi, seu securum transitum præstandi, quod
vulgo die Glatdtliche Obrigkeit / Gleits Herrlichkeit auf freyer Key-
serlicher Heer- und Reichs-Strassen vocant, receptum est. Matth.
Steph. de Jurisdic. lib. 2. p. 1. c. 6. n. 397. Dn. Fritsch. de R. V. P. l. c. 12.

Tandē (5.)
demonstra-
tur, quate-
nus Jus
Conducen-
di originem
suam con-
suetudini
debeat.

n. 5. Quamvis ergo fateamur, quod Jus Conducendi, quatenus
pro nunc à Principibus ac Statibus Imperii exercetur, consuetudi-
ni atq; moribus Imperii nostri potissimum accepto ferendum sit,
cui præcipuam ansam dederunt diffidationes ac deprædationes
ante Constitutionem de Pace Publica in Imperio nostro usitatæ.
Vid. Dn. à Seckendorff in aureo tractat. des Teutschen Fürsten
Staats p. 3. c. 3. regal. 3. n. 1. in verbis: Und ist das Gleit in vori-
gen

gen Zeiten / da noch keine rechtschaffne Handhabung gemeinen Lands Friedens in Teutschland sich befunden / gar nöthig / gewöhnlich und unentbehrlich gewesen / also daß zu der Zeit keine Gesellschaft von reisenden oder auch andern Personen / die sich der Unsicherheit befahret / gewesen / welche nicht durch der Landesherren Beambte und Geleits. Leute an den Gränzen sich angegeben / und um sichere Durchföhrung oder Geleit gebethen hitte / Add. §. 49. Id ipsum tamen non impedit, quominus etiam certo respectu, juxta hactenus tradita, ex aliis deducatur juribus.

Ipsi ansam dederunt depredationes ante introductam Pac. Publ.

§. 5. Considerata *origine rei ordinis ratio* suadet, ut *originem vocabulorum* accedamus. Et cum denominatio Juris alias facta obvia sit, eandem hac vice merito præterimus, solummodo conducendi verbum evolvendum erit. Derivatur autem à cum & ducere, atq; ex mente *Donell.* traductum est ab iis, qui olim Regis stipandi gratia conduci dicebantur, teste *Varron. de L. L.* Germanicum *Geleit* / à verbo *leiten* dictum, fere convenit cum latino conducere, quia qui aliquem conducit, ipsi tantum, quantum cuivis ducendo ductor præstat. Alias *Conducendi* vocabulum ambiguum est, atq; vel *vulgarem* vel etiam *juridicam* sortitur significationem. *Vulgariter* quandoq; usurpatur pro convocare, congregare. *Calepin. ad h. v.* quandoq; vero idem denotat ac prodesse, sic dicimus sanitati conducere. *Colleg. Jur. Arg. ad tit. locat. cond. th. 1.* *Juridice* verò (1.) denotat aliquid certa mercede utendum vel faciendum suscipere, unde contractus locationis conductionis, in quo res locata conductoris ductum quasi sequitur. *Dn. Rebhan. in Hodoget. Jur. chart. 2. clim. 8. paraller. 3. th. 8.* (2.) Significat tuto & secure quem ducere, unde literæ salvi conductus dicuntur, quas Pontifex literas de conductu vocat *in c. 4. §. ut lite non contest.* *Dn. Rebhan. in Hodoget. Jur. d. l.* Hinc deniq; (3.) fuit, quod conducere significet peregrinantes per territorium suum secure ducere, vel assècurationem transeuntibus, eorumq; mercibus concedere, quo ultimo sensu in Disputatione nostra vocem hanc accipimus.

Etymologia voc. Conducendi:

Germ. Geleit unde dicitur.

Homonymia verbi Conducendi.

§. 6. Sicut vero conducendi verbum ambiguum est, ita nec Germanicum vocabulum *das Geleit* sua caret homonymia.

Ambiguitas vocab. Germanici des

Nam. Geleits.

Namque *primo* denotat non solum vectigal mercium, sed & gabellam rerum minutarum, puta animalium, **das Klein- und Mark-Gleit** / à *Bald. in l. 8. C. de SS. Eccles. n. 1.* capitationem, quod pro quolibet capite bestiarum pendatur, dictam. *Marquard. de jur. Merc. lib. 1. c. 13. n. 30. Wehn. in Observ. Pract. verb. Glaidt.* Deinde *salvum* conductum significat maleficis concessum, ut innocentiam suam assertam deducere & probare possint, *Becht. d. tr. concl. 11. Knichen. de Sup. Terr. c. 3. n. 462.* Tercio notat *salvam* Guardiam, quæ quidem quoad effectum securitatis à salvo conductu parum differt, monente *Menoch. lib. 2. A. J. Q. cas. 338. n. 1. & 2.* Eatenus tamen ab eo separatur, quod dicatur protectio & securitas, quæ minus potentibus contra potentiores à superiori potestate præstatur, ac Germ. vocatur **ein Schuß und Schirm** / *Becht. d. concl. 11. Jung. Mager. de Advoc. arm. c. 3. n. 175. & seq.* ubi adhuc plura ad *salvam* Guardiam facientia proponit. Quarto deniq; hoc vocabulo venit regale illud, quo vel Principes transeuntes, v. gr. Electores ad locum Electionis Cæsareæ proficiscentes, secundum dispositionem *A. B. tit. 1.* vel etiam Mercatores, Guidagium vulgo **das Gleits Geld** ut plurimum solventes, conducuntur. *Knichen. de Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum. c. 5. n. 110. Wehner. in Observ. Pract. d. l. Dn. Fritsch. de reg. Nund. jur. c. 6. n. 35. Marquard. cit. lib. 1. c. 13. n. 28. & seq.* Synonymiam deniq; quod attinet, appellatur alias potestas plenæ securitatis à *Bocer. de Regal.* Jus salvæ Quardix à *Menoch.* Tessera publicæ securitatis à *Zaf. in Epit. Feud. it.* assecuratio, fidantia, Jus securitatis, Jurisdictio gabellaria, Germ. **die Berechtigung auf freyer Strassen zu gleiten / Gleitliche Obrigkeit / Gleit.** *Wehner. in Observ. pract. verb. Glaidt.* Dicitur quoq; vulgò *salvus* conductus, Germ. **ein sicher Gleidt** / quæ *salvi* Conductus appellatio, monente *Georg. Becht. d. tr. concl. 10.* tanquam à re petita, ad nobilissimum hoc securitatis genus, quod peregrinantibus *salvum* per vias publicas iter præstat, dudum *κατ' ἐξοχὴν* accommodata est.

Descriptio
Juris Con-
ducendi.

§. 7. Evoluta *definitione nominali*, nunc *realem* aggredimur. Breviter verò à *Dn. Fritsch. in Man. jur. publ.* describitur per Regale,

le, quo quis alteri securum transitum præstat. Add. id. *Dn. Fritsch. de Nund. c. 6. n. 34.* Latius à *Maul. de Jur. cond. tit. 1.* quod sit Jus per vias publicas euntes ac redeuntes, ut & in fluminibus publicis atq; mari navigantes conducendi; Latissime vero à *Dn. Orth. in tract. de Jur. Conduc. c. 1.* per regale majus, jure Superioritatis regulariter competens in via publica, fluminibus & mari, pro securitate peregrinantium & eorum bonorum. Una descriptio alteram illustrat. Et quamvis ultima latior suo definito existere videatur: Atamen, quia non nisi plenior *Juris Conducendi* descriptionem continet, ejusq; connexa complectitur, congrua explicatione omnino salvari poterit.

§. 8. Definitionem excipit divisio. Dividitur vero *Jus Conducendi* (1.) ab objecto in *generale*, quod simpliciter die *Gleitsliche Obrigkeit / Gleits Herrlichkeit auf freyer Heer- und Landstrassen* vocatur, & omnes in universum complectitur, sive sint mercatores, sive alterius conditionis homines. Hoc enim omnes contra quamcunque offensionem ac injuriam, rerumq; damna defendit. *Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 1. & speciale, à Maulio d. tr. tit. 2. n. ult. honorificum* dictum, quod magnatibus eorumq; causa præstatur, quando circa territorii limites humaniter excipiuntur, atq; in vel per territorium usque ad metam *Juris conducendi* ducuntur, & hoc dicitur *das Fürstliche Gleit* / *Dn. Fritsch. l. c.* Posterius iterum dispescitur in *liberum*, de quo jam dictum, & *necessarium*, quod Electoribus & eorum Legatis ad electionem Regis Romanorum tendentibus unusquisq; Princeps per terras, territoria & loca sua sub pœna præstare tenetur, per expressum textum *A. B. tit. 1.* Et de hoc Principum conductu, quatenus scil. à generali differat, in sequentibus plura proponenda erunt. Deinde ratione formæ dividitur (2.) in *personale*, quod adjunctis ministris publicis, *der Gleits-Führer / Reissigen oder Einspenninger* peragitur, & *scriptum*, quod literis tractatoriis præstatur. Addunt (3.) alii divisionem inter *Jus Conducendi onerosum & fructuosum*, ut onerosum dicant, quando magnatum; fructuosum vero, quando inferiorum viatorum causa præstatur. At enim vero cum omnis

Divisio juris Conducendi (1.) in generale,

Et speciale sive honorificum.

Honorificum iterum est vel liberum, vel necessarium

(2.) In personale & scriptum.

Qu: Num recte in onerosum & fructuosum

con-dividatur?

conductus certo respectu onerosus existat, hanc divisionem, quæ solummodo adjunctum quoddam concernere videtur, autoribus suis defendendam relinquimus, hoc solummodo addentes, quod probabilius (4.) in *proprium & simultaneum* sive commune, Germ. *das sämtliche Gleit* / dividi possit, propterea, quod dominus territorii id ipsum quandoq; solus, quandoq; vero cum alio exerceat. Vid. *Wehn. in Observ. Pract. verb. Glaidt. Rumelin. ad A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 8. Dn. Fritsch. de R. N. J. c. 6. n. 40.*

(3.) In proprium & simultaneum.

Causa efficiens Juris conducendi proxima est vel primaria, vel secundaria, Primaria est Majestas, curam viarum aliis concedens.

§. 9. Sequitur *Causa Efficiens*, quæ vel *remota*, vel *proxima est*. *Remotam* in origine rei jam satis indicavimus. Restat ergo, ut *proximam* discutiamus, quæ iterum vel *primaria* vel *secundaria* sive *subordinata* est. *Primariam* sine dubio constituit Majestas, à qua, velut perenni fonte, omnis omnino potestas, superioritas ac dignitas (scil. gradus, non officii, qualis est Consulatus, Cancellariatus, quam & Status conferre possunt. *Dn. Thom. ad Lampad. p. 3. c. 13.*) in reliquos promanare dicitur. *l. 1. ff. ad L. Jul. ambit. Reink. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. class. 5. c. 2. n. 1. & seq. Stephan. de Jurisdic. lib. 1. c. 38. n. 1. Knichen. de sublim. terr. Jur. c. 2. num. 11. Petr. Heig. p. 1. q. 2. n. 7. Rosenth. de feud. c. 5. conclus. 4. n. 1. & seq.* Quapropter cum DEUS Majestatem constituerit, ut vices suas in hoc mundo agat, juraq; & leges defendat, eidem merito incumbit, ut cum cura viarum hoc sibi vindicet Jus. Sic jam olim illi, penes quos τὸ κῆρυξ Rerum publ. extitit, certos Magistratus constituerunt, iisdemq; curam viarum publicarum demandarunt. *Græci* munus hoc ἀστυνόμοις suis decrevere, ut itineribus publicis per urbem invigilarent, uti complanerentur, &, quæ in urbem tendunt, ne perfoderentur, aut aggeribus congestis obruerentur, neve quid in militari via ædificaretur, teste *Platone de LL. Vid. Petr. Greg. Tholos. l. 3. Synt. c. 13. n. 4. Oeting. de Jur. limit. lib. 1. c. 11. in not. l. b.*

Quibus Græci viarum curam commiserint.

Quibus Romani,

§. 10. Romani hanc viarum administrationem initio *Censoribus* commiserunt, prout ex *Cicerone 3. de LL.* colligitur, à quibus deinde ad *Ædiles* translata est, quod, præter *Edictum Ædilitium in ff. l. 40. & seq. de Ædil. Edict.* relatum, comprobatur *l. 12.*

ff. de per. & com. rei vend. Ibi namq; lectos, qui in via positi erant, Ædilem concidisse traditur. *Brissón. l. 4. select. antiq. c. 12.* Inde q; Ædiles Curatores viarum, ac à *Varon.* Viacuros dictos esse, cum *Petr. Greg. Tholos. d. l. & Eberlin. de Orig. Jur. c. 25. n. 3.* contendit *Oeting. d. lit. b.* ob id, quod cogerent dominos agrorum vel ædificiorum vicinorum, vias publicas reparare, & emendare, caverentq; ne quis effoderet vias, ne subrueret, neq; in his construeret, constitutum porro quod dissolverent, purgarive curarent, neve permitterent stercorea, non morticina, non coria in eis jacere, non in illis rixari, *l. un. §. ult. ff. de via publ.* Deniq; Augusti provisione curam viarum ad Quatuorviros devolutam esse, ex *Sueton. in Aug. c. 37.* constat. Et hos fuisse illos Quatuorviros, quibus curam viarum adscribit *Pompon. in l. 2. §. 30. de O. J.* tradit *Eberlin. cit. c. 25. n. 3.* licet *Fenestell. de Magistr. Roman. c. 23.* Quatuorviros jam ante Curatores, quos Augustus constituit, extitisse dicat, cui suffragium addunt *Brissón. d. cap. 12. Mindan. de Interd. tit. 3. n. 20. Rupert. ad Pompon. lib. 2. de Orig. ac Success. Magistr. c. 16.* quod dissidium *Lipsius ad Tac.* ita componit: *Curatores ante Augustum fateor, sed neq; perpetuum id, nec certum munus. Fecit utrumq; Augustus. Quod ad Quatuorviros, scito discretum à Curatoribus eorum munus; Quatuorvirì vias urbis curabant, Curatores eas, quæ extra urbem.* Add. *Rupert. cit. loc. & Gerhard. Coccej. ad l. 2. §. 30. de O. Jur.*

§. 11. Sic ergo sub Augusto Quatuorvirorum & Curato-
rum viarum munera locis regionibusq; distincta fuerunt, ita ta-
men ut digniores fuerint Curatores, quia in vias illas grandes ex-
tra urbem sumtus & moles major. Inde non solum lapidibus
passim honoris gratia insculptum: *Curatorì viarum*, aut ut pluri-
mum: *Curatorì via Appiæ, Flaminia &c.* nominibus sc. expressis,
quia fere Curatores dabantur certis viis, uni pluribusve. Sed &
hunc titulum laudabilem vocant Imperat. *Honor. & Theodos. in*
l. 4. C. de privileg. Dom. August. quem nec Imperator Augustus de-
dignatus est, qui & generum suum Agrippam Curatorem viarum
publicarum esse voluit. Merito proinde *Plin. lib. 5. Epist. 15.* Cor-
nuto Tertullo de hoc munere gratulatur. Ab initio quidem duo

Curatores
viarum
quale gesse-
runt offi-
cium.

erant, qui extra urbem vias curarunt, propterea Duumviri dicti, *Mindan. d. tit. 3. n. 21. & Eberlin cit. c. 25. n. 4.* postea tamen Alexander Cæsar Romæ urbis regionum ac viarum Curatores fecit 14. teste *Lamprid. in ejusd. vit.* Atq; his Curatoribus vias extra urbem reficiendas mandarunt Imperatores, partim publicis, partim suis, partim Patrum quoque sumtibus. Statuerunt enim Cæsares, omnes, sine exceptione concessæ immunitatis à tributis, ad viarum & pontium reparationem conferre debere, ut ex *C. Theodos. demonstrat Petr. Greg. Tholos. d. c. 13. n. 5. add. l. 7. C. de S. S. Eccles. ibiq; Bald. & Salicet. n. 1. & seq.* Imperator quoq; Anton. eisdem potestatem coërcitionis concessit, ut punirent, quos videretur, aut certe puniendos ad Præfectum urbi remitterent. Tandem viarum curam & securitatem ad se Imperatores iterum revocarunt, ut transeuntibus, à quibus vectigal exigunt, tutius redderetur iter. *Tholos. d. c. 13. n. 5. Oeting. d. cap. 11. in not. l. b.* hacque ratione viæ publicæ cum Jure conducendi ab Imperatore *Friderico in text. 2. Feud. 56.* Regalibus annumerari coeperunt. *Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 2. n. 11.*

Cur
Imperato-
res viarum
curam ad
se revoca-
runt.

Mindan. ac
Maul. ad-
huc hodie
vias publi-
cas Impe-
ratori ad-
scribunt.

Sententia
Mindan. &
Maul. tem-
peratur.

§. 12. Unde quoq; *Mindan. de Interd. cit. tit. 3. n. 12.* concludit, etsi sub Principum, Comitum, vel Civitatum territorio viæ publicæ habeantur, iisdemq; vectigalia à transeuntibus pendantur, ut vias fartas tutasq; præstent, earundem tamen supremum domini ac Regalium Jus ad Imperatorem & Imperium spectare, quod vel exinde confirmandum esse putat, quia viæ illæ regiæ, militares ac prætoriae penes Nos hodiernum Imperatoriarum, *der Kaysersl. Freyen Heer- und Landstrassen* / nomen sortiuntur. - Consentientem habet *Maul. de Jur. cond. t. 2. n. 73.* qui multis rationibus evincere conatur, proprietatem viarum publicarum esse Cæsaris, & non eorum, in quorum territorio existunt. Verum sicut ipse *Maul. d. l.* cum *Sixt. de Regal. lib. 2. c. 2. n. 16.* hanc suam sententiam limitat, nisi Domini territoriorum vias concessione vel præscriptione acquisiverint: Ita quoque licet fateamur, quod *independenter* viæ publicæ ad Imperium ejusq; caput spectent, ut hac ratione per Regnum Teutonicum quoad

pro-

proprietatem & imperium Regibus Romanis sive Imperatori-
bus adhuc adscribantur à *Dn. Strauchio & Dn. Fritsch. de R. V. P. J.*
c. 3. num. 2. Attamen inde haud inferri posse putamus, Principes
& Status Imperii vias publicas plane non possidere. Contra-
rium namque praxis Imperii nostri comprobatur, scilicet, quod
etiam viæ publicæ iisdem competant, ut non solum ratione Ju-
risdictionis, sed & ratione protectionis, quo sua iter facientibus
constet securitas, Jus suum in eis exercere possint. *Dn. My-*
ler. ab Ehrenbach. de Princip. & Stat. Imp. p. 2. c. 67. n. 1. & seq. Dn.
Fritsch. cit. c. 3. n. 3. Add. Klock. vol. 1. consil. 50. n. 137. & Stephan. de
Jurisd. l. 2. p. 1. c. 7. n. 398. qui vias publicas itidem ex usu moder-
no Dominis territorii regulariter adscribunt, quod & ipse dis-
sent. Maul. cit. tract. tit. 2. n. 2. facit.

§. 13. Sicut itaq; Jus viarum publicarum, ita quoq; Jus no-
strum *conducendi*, quod ad tuendam viarum ac fluminum publi-
corum securitatem spectat, *Dn. Fritsch. d. tr. c. 12. n. 5.* emi-
nenter penes Imperatorem residet, *Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 3.* à
quo postmodum in alios transfertur. Nulla siquidem terra cum
regali territorii & sic consequenter *conducendi Jure* fieri vel pos-
sideri à quopiam potest, nisi quam Imperator constituit ac con-
cessit, vel etiam per tempus hominis memoriam excedens possi-
deri passus est. *Tob. Paurmeist. de Jurisdic. l. 1. c. 8. n. 12. Kni-*
chen de Jur. territ. c. 3. n. 115. Reinking. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1.
Class. 5. c. 2. n. 4. & seq. Sed *an idem quoq; de Rege Romanorum dicen-*
dum sit? quæstionis non inelegantis est, circa quam distinctio ad-
hibenda: Num Rex Romanorum in casu vacantis Imperii ele-
ctus sit, mox in Cæsarem promovendus: An vero vivo adhuc
Imperatore constitutus fuerit; Priori casu ab ipso Cæsare non nisi
nomine ferme differt, *Dn. Böcler. in Not. S. R. l. 1. 4. c. 2.* ut jura ali-
as Imperatori competentia, interq; ea hoc nostrum, ipsi denega-
ri nequeant. Posteriori vero casu cum nihil possit Imperatorium
aut Regium facere, nisi ex concessione Imperatoris, sat aperte
patet, quod nec aliter *Jus nostrum conducendi* exercere vel con-
cedere possit. Hujus siquidem electionis finis non est, ut vivi Im-

Condu-
dendi Jus
eminenter
penes Im-
peratorem
est.

Quæritur:
An idem
de Roma-
norum Re-
ge dicen-
dum?
Distinguo.

peratoris potestas imminuatur, sed tantum, ut certæ personæ successio in antecessum conferatur. *Vid. tradita Limm. ad Capit. Maximil. 2. art. 18. precip. n. 62. Dn. Böcler. cit. tr. l. 4. c. 2. Dn. Thomas. Tab. Jur. publ. 37. & Rumelin ad A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 9.*

Causa effi-
secundaria
& quidem
eminens est
Superiori-
tas territo-
rialis, de
qua brevi-
ter,

§. 14. *Causa Efficiens secundaria* hujus Juris iterum vel *em-
nens*, vel etiam *vulgaris* est. *Eminentem* regulariter constituit *Superioritas Territorialis*, quæ nec usu Juris cognita, nec legibus civili-
bus definita, sed solis moribus Imperii Romano Germanici in-
troducta est, sicut constat ex Cameralium votis apud Gylm. Sym-
phor. tom. 1. tit. 2. vot. 1. n. 58. & traditis Wehn. in Observ. Pract. verb.
Landes Fürstl. Obrigkeit. Reink. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. class. 5.
c. 3. n. 1. & seq. Merckelbach. apud Klock. 1. consil. 10. per tot. Dn. My-
ler. de Stat. Imper. c. 36. §. 2. Ab initio quidem, cum prima Imperii
Romano-Germanici fundamenta jacerentur, Ducum & Comitum
nomina non nisi administrationis tituli fuerunt, in vim publici
muneris concessi, prout accurate demonstrat incomparabilis Con-
ring. in Dissert. de Duc. & Comit. Imp. th. 1. & mult. seq. Add. Petr.
Heig. p. 1. q. 2. n. 33. & Zigler. ad Aur. Prax. Calvol. §. Landsassii concl.
1. n. 1. & seq. Postmodum tamen illa Ducum Comitumq; pote-
stas, quæ temporalis & ministra erat, ita immutata est, ut pro-
vinciis præesse cœperint Duces & Comites, non amplius ut gu-
bernatores, sed pene ut reges, collatis in eos juribus, quæ solius
olim Imperii erant, atq; Imperatoris, sicq; Regalia tum majora,
tum etiam minora, omnisq; generis redditus provinciarum, qui ad
fiscum Regium quondam pertinebant, mutatione hac eveniente
Præfectis illis *αὐτοκρατορίας* jure in provinciis eorundem concessa
sunt, salva tamen semper Imperatoria Superioritate, unde cum
non omnino absolutam potestatem acquisiverint, illa ipsa vocari
cœpit *Superioritas Territorialis*, die Landes Fürstl. hohe Obrigkeit /
Landes Hoheit und Herrlichkeit / Dn. Conring. cit. Diss. th. 22. de qui-
bus nominibus post Speidel. Wehn. & Besold. vid. Knipschild. de
Jur. & privileg. Civit. Imper. cap. 5. num. 57. Dn. Myler. d. tr.
c. 36. §. 1. ac Dn. Böcler. in Not. Imp. lib. 5. c. 2. qui recentioris & qui-
dem variantis styli esse asserit. Causas hujus immutationis alias

recen-

recenset *Knipschild. cit. c. 5. n. 45. & seq.* alias vero & probabili-
ores *Dn. Conring. d. Diss. th. 19. & seq.* cui ferme adstipulatur *Zigler.*
ad aur. Prax. Calv. §. Landsassii concl. 1. n. 7. qui solum in eo labitur,
quod hanc immutationem Carolo M. adscribat, quæ tamen non
nisi post ejus ævum contigit, ut itidem luculenter demonstrat
Dn. Conring. d. l. th. 13. & seq. Atq; hæc Superioritas, cujus descri-
ptionem cum latiori explicatione proponit *Dn. Myler. cit. c. 36. n. 8.*
& seq. ut plurimum affectio propria & essentielle consecutivum Sta-
tus Imperii est, ut regulariter, posita vel negata in Imperii subdi-
tis qualitate Status, ponatur vel negetur Jus territoriale & vice
versa. *Dn. Strauch. Diss. Exot. 4. th. 22. Vid. tamen §. 14. huj. Dissert.*

§. 15. Cum igitur nostrum *Conducendi Jus* plerumq; Supe- Conducen-
di Jus est in
dicina Supe-
rioritatis
territoria-
lis.
rioritatis territorialis indicina, tessera ac symbolum sit, juxta do-
ctrinam *Matth. Steph. de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 397.* & monita
Knichen. in Encyclop. c. 12. n. 1. & de Saxon. non provoc. jur. verb. Du-
cum. c. 5. n. 104. inde sequentia tria consecutaria fluunt, quorum prius
est, quod *iisdem cum Superioritate acquiratur modis*, alterum quod Inde tria
consecutaria
deducun-
tur.
ad Regalia omnino pertineat, ultimum verò quod *Statibus Imperii*
necessario competat. Quoad prius quidem tenendum, quod Supe-
rioritas territorialis cum juribus connexis variis acquiratur mo- Iisdem mo-
dis, quibus
Superiori-
tas Territor.
etiam Jus
conducen-
di acquiri-
tur.
dis, quos latius evolvunt *Matth. Stephan. de Jurisd. l. 2. p. 1. c. 7.*
n. 123. & mult. seq. Reinking. de R. S. & E. l. 1. class. 5. c. 2. n. 8. & seq.
Knipschild. d. c. 5. n. 46. & seq. add. Knichen. de Jur. territ. c. 2. per tot.
Inter illos tamen præcipue eminet *concessio Imperatoris expressa &*
tacita, per quam necessario quoq; hoc nostrum *conducendi Jus*
acquiritur. *Vid. Dn. à Seckendorff in Teutschen Fürsten-Staat p. 3.*
c. 3. regal. 3. n. 2. Concessio *expressa* per investituram imperialem
peragitur, utpote per quam juxta omnium Doctorum consen-
sum Superioritas territorialis acquiri potest. *Knich. de Jur. territ.*
d. c. 2. n. 8. & seq. Matth. Steph. de Jurisd. cit. c. 7. n. 123. Reinking.
d. c. 2. n. 10. & seq. Tacita verò in præscriptione occurrit, si sc. Im-
perator patiatur aliquem hoc Jure uti. *Matth. Stephan. d. l. 2. p. 1. c. 7.*
n. 139. Merckelb. apud Klock. tom 1. cons. 10. n. 77. & quidem per tan-
tum tempus, cujus initii non extat memoria. Quamvis enim in
Jure

firmat Petr. Gregor. Tholos. l. 33. Syntag. Jur. Univ. cap. 14. num. 4.
Dn. Rachel. in Dissert. de Jur. Gent. th. 58. & 61.

(4.) Jus
Conducen-
di ex Jure
quoq; Civili
deducitur.

§. 4. Ex Jure deniq; Civili sicut alii securitatis modi, ita quoq; noster Conductus hoc ipso fuit, dum vel ipsa lex eundem præstat ex quacunq; causa ad judicium vocatis. Citatio enim tacite in se securitatem eundi & redeundi continet, Die Ladung bringt das Gleit mit sich / Heig. p. 2. q. 22. n. 39. vel etiam minister legis concedit, aut promittendo voce literisq; , aut publicam personam, custodesq; seu duces ac conductores adjungendo, aut signum securitatis apponendo, quos modos cum Magalot. distincte explicat Joh. Georg. Becht. de Secur. & Salv. Cond. Præcipue cum publicè interfit, ut, ob mutuam maxime commerciorum facilitatem ac multifariam iter facientium utilitatem, tam civibus, quam peregrinis certus atque expeditus ubivis pateat transitus, ac liber tutusq; viarum publicarum & fluminum reddatur usus, arg. l. 2. §. 2. ne quid in loc. publ. viæ publicæ jam olim populi, postmodum vero Imperatorum subfuerunt protectioni, ut easdem securas & à latronibus purgatas præstarent, arg. l. 3. ff. eod. l. 3. in fin. l. 13. pr. ff. de Offic. Præsid. l. 1. §. 12. ff. de Offic. Præfect. Urb. Thomas Michaël de Jurisdic. conclus. 50. lit. b. Unde tandem, postquam ex usu Imperii Romano-Germanici viæ & stratae publicæ Principum ac Statuum Imperii propriæ redditæ sunt, ut certior esset viarum publicarum securitas, Jus per vias euntes ac redeuntes specialiter conducendi, seu securum transitum præstandi, quod vulgo die Glatdtliche Obrigkeit / Glatdes Herrlichkeit auf freyer Keyserlicher Heer- und Reichs-Strassen vocant, receptum est. Matth. Steph. de Jurisdic. lib. 2. p. 1. c. 6. n. 397. Dn. Fritsch. de R. V. P. l. c. 12.

Tandē (5.)
demonstra-
tur, quate-
nus Jus
Conducen-
di originem
suam con-
suetudini
debeat.

n. 5. Quamvis ergo fateamur, quod Jus Conducendi, quatenus pro nunc à Principibus ac Statibus Imperii exercetur, consuetudini atq; moribus Imperii nostri potissimum accepto ferendum sit, cui præcipuam ansam dederunt diffidationes ac deprædationes ante Constitutionem de Pace Publica in Imperio nostro usitatae. Vid. Dn. à Seckendorff in aureo tractat. des Teutschen Fürstena Staats p. 3. c. 3. regal. 3. n. 1. in verbis: Und ist das Gleit in vorig-

gen

gen Zeiten / da noch keine rechtschaffne Handhabung gemeinen Lands Friedens in Teutschland sich befunden / gar nöthig / gewöhnlich und unentbehrlich gewesen / also daß zu der Zeit keine Gesellschaft von reisenden oder auch andern Personen / die sich der Unsicherheit befahret / gewesen / welche nicht durch der Landesherren Beampte und Geleitsleute an den Gränzen sich angegeben / und um sichere Durchführung oder Geleit gebethen hätte / Add. §. 49. Id ipsum tamen non impedit, quominus etiam certo respectu, juxta hactenus tradita, ex aliis deducatur juribus.

Ipsi ansam dederunt depredationes ante introductam Pac. Publ.

§. 5. Considerata *origine rei ordinis ratio* suadet, ut *originem vocabulorum* accedamus. Et cum denominatio Juris alias facta obvia sit, eandem hac vice merito præterimus, solummodo conducendi verbum evolvendum erit. Derivatur autem à cum & ducere, atq; ex mente *Donell.* traductum est ab iis, qui olim Regis stipendi gratia conduci dicebantur, teste *Varron. de L. L. Germanicum Geleit* / à verbo *leiten* dictum, fere convenit cum latino conducere, quia qui aliquem conducit, ipsi tantum, quantum cuivis ducendo ductor præstat. Alias *Conducendi* vocabulum ambiguum est, atq; vel *vulgarem* vel etiam *juridicam* sortitur significationem. *Vulgariter* quandoq; usurpatur pro convocare, congregare. *Calepin. ad h. v.* quandoq; vero idem denotat ac prodesse, sic dicimus sanitati conducere. *Colleg. Jur. Arg. ad tit. locat. cond. th. 1. Juridice* verò (1.) denotat aliquid certa mercede utendum vel faciendum suscipere, unde contractus locationis conductionis, in quo res locata conductoris ductum quasi sequitur. *Dn. Rebhan. in Hodoget. Jur. chart. 2. clim. 8. paraller. 3. th. 8.* (2.) Significat tuto & secure quem ducere, unde literæ salvi conductus dicuntur, quas Pontifex literas de conductu vocat *in c. 4. §. ut lite non contest.* *Dn. Rebhan. in Hodoget. Jur. d. l.* Hinc deniq; (3.) fluit, quod conducere significet peregrinantes per territorium suum secure ducere, vel asssecurationem transeuntibus, eorumq; mercibus concedere, quo ultimo sensu in Disputatione nostra vocem hanc accipimus.

Etymologia voc. Conducendi.

Germ. Geleit unde dicitur.

Homonymia verbi Conducendi.

§. 6. Sicut vero conducendi verbum ambiguum est, ita nec Germanicum vocabulum das Geleit sua caret homonymia. Nam Geleits.

Ambiguitas vocab. Germanici des

Namque *primo* denotat non solum vectigal mercium, sed & gabellam rerum minutarum, puta animalium, **das Klein- und Mark-
Gleit** / à *Bald. in l. 8. C. de SS. Eccles. n. 1.* capitationem, quod pro quolibet capite bestiarum pendatur, dictam. *Marquard. de jur. Merc. lib. 1. c. 13. n. 30. Wehn. in Observ. Pract. verb. Glaidt.* Deinde sal-
vum conductum significat maleficis concessum, ut innocentiam suam assertam deducere & probare possint, *Becht. d. tr. concl. 11. Knichen. de Sup. Terr. c. 3. n. 462.* Tertio notat salvam Guardiam, quæ quidem quoad effectum securitatis à salvo conductu parum dif-
fert, monente *Menoch. lib. 2. A. J. Q. cas. 338. n. 1. & 2.* Eatenus tamen ab eo separatur, quod dicatur protectio & securitas, quæ mi-
nus potentibus contra potentiores à superiori potestate præstatur, ac Germ. vocatur **ein Schuß und Schirm** / *Becht. d. concl. 11. Jung. Mager. de Advoc. arm. c. 3. n. 175. & seq.* ubi adhuc plura ad salvam Guardiam facientia proponit. Quarto deniq; hoc vocabulo venit regale illud, quo vel Principes transeuntes, v. gr. Electores ad lo-
cum Electionis Cæsareæ proficiscentes, secundum dispositionem *A. B. tit. 1.* vel etiam Mercatores, Guidagium vulgo **das Gleits-
Geld** ut plurimum solventes, conducuntur. *Knichen. de Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum. c. 5. n. 110. Wehner. in Observ. Pract. d. l. Dn. Fritsch. de reg. Nund. jur. c. 6. n. 35. Marquard. cit. lib. 1. c. 13. n. 28. & seq.* Synonymiam deniq; quod attinet, appellatur alias po-
testas plenæ securitatis à *Bocer. de Regal.* Jus salvæ Quardix à *Me-
noch.* Tessera publicæ securitatis à *Zas. in Epit. Feud. it.* assecuratio, fidantia, Jus securitatis, Jurisdictio gabellaria, Germ. **die Gerech-
tigkeit auf freyer Strassen zu gleiten / Gleitliche Obrigkeit / Gleit.** *Wehner. in Observ. pract. verb. Glaidt.* Dicitur quoq; vulgò salvus
conductus, Germ. **ein sicher Gleidt** / quæ salvi Conductus appella-
tio, monente *Georg. Becht. d. tr. concl. 10.* tanquam à re petita, ad
nobilissimum hoc securitatis genus, quod peregrinantibus sal-
vum per vias publicas iter præstat, dudum κατ' ἐξοχὴν accommo-
data est.

le, quo quis alteri securum transitum præstat. Add. id. *Dn. Fritsch. de Nund. c. 6. n. 34.* Latius à *Maul. de Jur. cond. tit. 1.* quod sit Jus per vias publicas euntes ac redeuntes, ut & in fluminibus publicis atq; mari navigantes conducendi; Latissime vero à *Dn. Orth. in tract. de Jur. Conduc. c. 1.* per regale majus, jure Superioritatis regulariter competens in via publica, fluminibus & mari, pro securitate peregrinantium & eorum bonorum. Una descriptio alteram illustrat. Et quamvis ultima latior suo definito existere videatur: Atamen, quia non nisi plenior *Juris Conducendi* descriptionem continet, ejusq; connexa complectitur, congrua explicatione omnino salvari poterit.

§. 8. Definitionem excipit divisio. Dividitur vero *Jus Conducendi* (1.) ab objecto in *generale*, quod simpliciter die *Gleitsliche Obrigkeit / Gleits Herrlichkeit auf freyer Heer- und Landstrassen* vocatur, & omnes in universum complectitur, sive sint mercatores, sive alterius conditionis homines. Hoc enim omnes contra quamcunque offensionem ac injuriam, rerumq; damna defendit. *Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 1. & speciale, à Maulio d. tr. tit. 2. n. ult. honorificum* dictum, quod magnatibus eorumq; causa præstatur, quando circa territorii limites humaniter excipiuntur, atq; in vel per territorium usque ad metam *Juris conducendi* ducuntur, & hoc dicitur *das Fürstliche Gleit / Dn. Fritsch. l. c.* Posterius iterum dispescitur in *liberum*, de quo jam dictum, & *necessarium*, quod Electoribus & eorum Legatis ad electionem Regis Romanorum tendentibus unusquisq; Princeps per terras, territoria & loca sua sub pœna præstare tenetur, per expressum textum *A. B. tit. 1.* Et de hoc Principum conductu, quatenus scil. à generali differat, in sequentibus plura proponenda erunt. Deinde ratione formæ dividitur (2.) in *personale*, quod adjunctis ministris publicis, *der Gleits-Führer / Reissigen oder Einspenninger* peragitur, & *scriptum*, quod literis tractatoriis præstatur. Addunt (3.) alii divisionem inter *Jus Conducendi onerosum & fructuosum*, ut onerosum dicant, quando magnatum; fructuosum vero, quando inferiorum viatorum causa præstatur. At enim vero cum omnis

Divisio juris Conducendi (1.) in generale,

Et speciale five honorificum.

Honorificum iterum est vel liberum, vel necessarium

(2.) In personale & scriptum.

Qu: Num recte in onerosum & fructuosum

con-dividatur?

conductus certo respectu onerosus existat, hanc divisionem, quæ solummodo adjunctum quoddam concernere videtur, autoribus suis defendendam relinquimus, hoc solummodo addentes, quod probabilius (4.) in *proprium* & *simultaneum* sive commune, Germ. das *sämliche Gleit* / dividi possit, propterea, quod dominus territorii id ipsum quandoq; solus, quandoq; vero cum alio exerceat. Vid. *Wehn. in Observ. Pract. verb. Glaidt. Rumelin. ad A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 8. Dn. Fritsch. de R. N. J. c. 6. n. 40.*

(3.) In proprium & simultaneum.

Causa efficiens juris conducendi proxima est vel primaria, vel secundaria, Primaria est Majestas, curam viarum aliis concedens.

§. 9. Sequitur *Causa Efficiens*, quæ vel *remota*, vel *proxima* est. *Remotam* in origine rei jam satis indicavimus. Restat ergo, ut *proximam* discutiamus, quæ iterum vel *primaria* vel *secundaria* sive *subordinata* est. *Primariam* sine dubio constituit Majestas, à qua, velut perenni fonte, omnis omnino potestas, superioritas ac dignitas (scil. gradus, non officii, qualis est Consulatus, Cancellariatus, quam & Status conferre possunt. *Dn. Thom. ad Lampad. p. 3. c. 13.*) in reliquos promanare dicitur. *l. 1. ff. ad L. Jul. ambit. Reink. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. class. 5. c. 2. n. 1. & seq. Stephan. de Jurisdic. lib. 1. c. 38. n. 1. Knichen. de sublim. terr. Jur. c. 2. num. 11. Petr. Heig. p. 1. q. 2. n. 7. Rosenth. de feud. c. 5. conclus. 4. n. 1. & seq.* Quapropter cum DEUS Majestatem constituerit, ut vices suas in hoc mundo agat, juraq; & leges defendat, eidem merito incumbit, ut cum cura viarum hoc sibi vindicet Jus. Sic jam olim illi, penes quos τὸ κῆρυξ Rerum publ. extitit, certos Magistratus constituerunt, iisdemq; curam viarum publicarum demandarunt. *Græci* munus hoc ἀστυνόμοις suis decrevere, ut itineribus publicis per urbem invigilarent, uti complanerentur, &, quæ in urbem tendunt, ne perfoderentur, aut aggeribus congestis obruerentur, neve quid in militari via ædificaretur, teste *Platone de LL. Vid. Petr. Greg. Tholos. l. 3. Synt. c. 13. n. 4. Oeting. de Jur. limit. lib. 1. c. 11. in not. l. b.*

Quibus Græci viarum curam commiserint.

Quibus Romani.

§. 10. Romani hanc viarum administrationem initio *Censoribus* commiserunt, prout ex *Cicerone 3. de LL.* colligitur, à quibus deinde ad *Ædiles* translata est, quod, præter *Edictum Ædilitium in ff. l. 40. & seq. de Ædil. Edict.* relatum, comprobat *l. 12.*

ff. de per. & com. rei vend. Ibi namq; lectos, qui in via positi erant, Ædilem concidisse traditur. *Brissou. l. 4. select. antiq. c. 12.* Inde q; Ædiles Curatores viarum, ac à *Varon.* Viacuros dictos esse, cum *Petr. Greg. Tholos. d. l. & Eberlin. de Orig. Jur. c. 25. n. 3.* contendit *Oeting. d. lit. b.* ob id, quod cogerent dominos agrorum vel ædificiorum vicinorum, vias publicas reparare, & emendare, caverentq; ne quis effoderet vias, ne subrueret, neq; in his construeret, constitutum porro quod dissolverent, purgarive curarent, neve permitterent stercora, non morticina, non coria in eis jacere, non in illis rixari, *l. un. §. ult. ff. de via publ.* Deniq; Augusti provisione curam viarum ad Quatuorviros devolutam esse, ex *Sueton. in Aug. c. 37.* constat. Et hos fuisse illos Quatuorviros, quibus curam viarum adscribit *Pompon. in l. 2. §. 30. de O. J.* tradit *Eberlin. cit. c. 25. n. 3.* licet *Fenestell. de Magistr. Roman. c. 23.* Quatuorviros jam ante Curatores, quos Augustus constituit, extitisse dicat, cui suffragium addunt *Brissou. d. cap. 12. Mindan. de Interd. tit. 3. n. 20. Rupert. ad Pompon. lib. 2. de Orig. ac Success. Magistr. c. 16.* quod dissidium *Lipsius ad Tac.* ita componit: *Curatores ante Augustum fateor, sed neq; perpetuum id, nec certum munus. Fecit utrumq; Augustus. Quod ad Quatuorviros, scito discretum à Curatoribus eorum munus; Quatuorviri vias urbis curabant, Curatores eas, quæ extra urbem.* Add. *Rupert. cit. loc. & Gerhard. Coccej. ad l. 2. §. 30. de O. Jur.*

§. 11. Sic ergo sub Augusto Quatuorvirorum & Curato-
rum viarum munera locis regionibusq; distincta fuerunt, ita ta-
men ut digniores fuerint Curatores, quia in vias illas grandes ex-
tra urbem sumtus & moles major. Inde non solum lapidibus
passim honoris gratia insculptum: *Curatori viarum*, aut ut pluri-
mum: *Curatori viæ Appiæ, Flaminiae &c.* nominibus sc. expressis,
quia fere Curatores dabantur certis viis, uni pluribusve. Sed &
hunc titulum laudabilem vocant Imperat. *Honor. & Theodos. in*
l. 4. C. de privileg. Dom. August. quem nec Imperator Augustus de-
dignatus est, qui & generum suum Agrippam Curatorem viarum
publicarum esse voluit. Merito proinde *Plin. lib. 5. Epist. 15.* Cor-
nuto Tertullo de hoc munere gratulatur. Ab initio quidem duo

Curatores
viarum
quale gesse-
runt offi-
cium.

erant, qui extra urbem vias curarunt, propterea Duumviri dicti, *Mindan. d. tit. 3. n. 21. & Eberlin cit. c. 25. n. 4.* postea tamen Alexander Cæsar Romæ urbis regionum ac viarum Curatores fecit 14. teste *Lamprid. in ejusd. vit.* Atq; his Curatoribus vias extra urbem reficiendas mandarunt Imperatores, partim publicis, partim suis, partim Patrum quoque sumtibus. Statuerunt enim Cæsares, omnes, sine exceptione concessæ immunitatis à tributis, ad viarum & pontium reparationem conferre debere, ut ex *C. Theodos. demonstrat Petr. Greg. Tholos. d. c. 13. n. 5. add. l. 7. C. de S. S. Eccles. ibiq; Bald. & Salicet. n. 1. & seq.* Imperator quoq; Anton. eisdem potestatem coërcitionis concessit, ut punirent, quos videretur, aut certe puniendos ad Præfectum urbi remitterent. Tandem viarum curam & securitatem ad se Imperatores iterum revocarunt, ut transeuntibus, à quibus vectigal exigunt, tutius redderetur iter. *Tholos. d. c. 13. n. 5. Oeting. d. cap. 11. in not. l. b.* hacque ratione viæ publicæ cum Jure conducendi ab Imperatore *Friderico in text. 2. Feud. 56.* Regalibus annumerari coeperunt. *Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 2. n. 11.*

Cur
Imperato-
res viarum
curam ad
se revocâ-
runt.

Mindan. ac
Maul. ad-
huc hodie
vias publi-
cas Impe-
ratori ad-
scribunt.

Sententia
Mindan. &
Maul. tem-
peratur.

§. 12. Unde quoq; *Mindan. de Interd. cit. tit. 3. n. 12.* concludit, etsi sub Principum, Comitum, vel Civitatum territorio viæ publicæ habeantur, iisdemq; vectigalia à transeuntibus pendantur, ut vias fartas tutasq; præstent, earundem tamen supremum domini ac Regalium Jus ad Imperatorem & Imperium spectare, quod vel exinde confirmandum esse putat, quia viæ illæ regiæ, militares ac prætorix penes Nos hodiernum Imperatoriarum, *der Kaysersl. Freyen Heer- und Landstrassen* / nomen fortiuntur. Consenti-entem habet *Maul. de Jur. cond. t. 2. n. 73.* qui multis rationibus evincere conatur, proprietatem viarum publicarum esse Cæsaris, & non eorum, in quorum territorio existunt. Verum sicut ipse *Maul. d. l.* cum *Sixt. de Regal. lib. 2. c. 2. n. 16.* hanc suam sententiam limitat, nisi Domini territoriorum vias concessio- ne vel præscriptione acquisiverint: Ita quoque licet fateamur, quod *independent* viæ publicæ ad Imperium ejusq; caput spectent, ut hac ratione per Regnum Teutonicum quoad pro-

proprieta-tem & imperium Regibus Romanis sive Imperatori-
bus adhuc adscribantur à *Dn. Strauchio & Dn. Fritsch. de R. V. P. J.*
c. 3. num. 2. Attamen inde haud inferri posse putamus, Principes
& Status Imperii vias publicas plane non possidere. Contra-
rium namque praxis Imperii nostri comprobat, scilicet, quod
etiam viæ publicæ iisdem competant, ut non solum ratione Ju-
risdictionis, sed & ratione protectionis, quo sua iter facientibus
constet securitas, Jus suum in eis exercere possint. *Dn. My-*
ler. ab Ehrenbach. de Princip. & Stat. Imp. p. 2. c. 67. n. 1. § seq. Dn.
Fritsch. cit. c. 3. n. 3. Add. Klock. vol. 1. consil. 50. n. 137. § Stephan. de
Jurisd. l. 2. p. 1. c. 7. n. 398. qui vias publicas itidem ex usu moder-
no Dominis territorii regulariter adscribunt, quod & ipse dis-
sent. *Maul. cit. tract. tit. 2. n. 2.* facit.

§. 13. Sicut itaq; Jus viarum publicarum, ita quoq; Jus no-
strum *conducendi*, quod ad tuendam viarum ac fluminum publi-
corum securitatem spectat, *Dn. Fritsch. d. tr. c. 12. n. 5.* emi-
nenter penes Imperatorem residet, *Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 3.* à
quo postmodum in alios transfertur. Nulla siquidem terra cum
regali territorii & sic consequenter *conducendi Jure* fieri vel pos-
sideri à quopiam potest, nisi quam Imperator constituit ac con-
cessit, vel etiam per tempus hominis memoriam excedens possi-
deri passus est. *Tob. Paurmeist. de Jurisdic. l. 1. c. 8. n. 12. Kni-*
chen de Jur. territ. c. 3. n. 115. Reinking. de Reg. Sec. § Eccles. lib. 1.
Class. 5. c. 2. n. 4. § seq. Sed an idem quoq; de Rege Romanorum dicen-
dum sit? quæstionis non inelegantis est, circa quam distinctio ad-
hibenda: Num Rex Romanorum in casu vacantis Imperii ele-
ctus sit, mox in Cæsarem promovendus: An vero vivo adhuc
Imperatore constitutus fuerit; Priori casu ab ipso Cæsare non nisi
nomine ferme differt, *Dn. Böcler. in Not. S. R. l. l. 4. c. 2.* ut jura ali-
as Imperatori competentia, interq; ea hoc nostrum, ipsi denega-
ri nequeant. Posteriori vero casu cum nihil possit Imperatorium
aut Regium facere, nisi ex concessione Imperatoris, sat aperte
patet, quod nec aliter *Jus nostrum conducendi* exercere vel con-
cedere possit. Hujus siquidem electionis finis non est, ut vivi Im-

Condu-
dendi Jus
eminenter
penes Im-
peratorem
est.

Quæritur:
An idem
de Roma-
norum Re-
ge dicen-
dum?
Distinguo.

peratoris potestas imminuatur, sed tantum, ut certæ personæ successio in antecessum conferatur. *Vid. tradita Limn. ad Capit. Maximil. 2. art. 18. precip. n. 62. Dn. Böcler. cit. tr. l. 4. c. 2. Dn. Thomas. Tab. Jur. publ. 37. & Rumelin ad A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 9.*

Causa eff.
secundaria
& quidem
eminens est
Superiori-
tas territo-
rialis, de
qua brevi-
ter,

§. 14. *Causa Efficiens secundaria* hujus Juris iterum vel *em-
nens*, vel etiam *vulgaris* est. *Eminentem* regulariter constituit *Superioritas Territorialis*, quæ nec usu Juris cognita, nec legibus civili-
bus definita, sed solis moribus Imperii Romano Germanici in-
troducta est, sicut constat ex Cameralium votis apud *Gylm. Sym-
phor. tom. 1. tit. 2. vot. 1. n. 58. & traditis Wehn. in Observ. Pract. verb. Landes Fürstl. Obrigkeit. Reink. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. class. 5. c. 3. n. 1. & seq. Merckelbach. apud Klock. 1. consil. 10. per tot. Dn. Myler. de Stat. Imper. c. 36. §. 2.* Ab initio quidem, cum prima Imperii Romano-Germanici fundamenta jacerentur, Ducum & Comitum nomina nonnisi administrationis tituli fuerunt, in vim publici muneris concessi, prout accurate demonstrat *incomparabilis Conring. in Dissert. de Duc. & Comit. Imp. th. 1. & mult. seq. Add. Petr. Heig. p. 1. q. 2. n. 33. & Zigler. ad Aur. Prax. Calvol. §. Landsassii concl. 1. n. 1. & seq.* Postmodum tamen illa Ducum Comitumq; potestas, quæ temporalis & ministra erat, ita immutata est, ut provinciis præesse cœperint Duces & Comites, non amplius ut gubernatores, sed pene ut reges, collatis in eos juribus, quæ solius olim Imperii erant, atq; Imperatoris, sicq; Regalia tum majora, tum etiam minora, omnisq; generis redditus provinciarum, qui ad fiscum Regium quondam pertinebant, mutatione hac eveniente Præfectis illis *αὐτοκρατορίας* jure in provinciis eorundem concessa sunt, salva tamen semper Imperatoria Superioritate, unde cum non omnino absolutam potestatem acquisiverint, illa ipsa vocari cœpit *Superioritas Territorialis*, die *Landes Fürstl. hohe Obrigkeit / Landes Hoheit und Herrligkeit / Dn. Conring. cit. Diss. th. 22.* de quibus nominibus post *Speidel. Wehn. & Besold. vid. Knipschild. de Jur. & privileg. Civit. Imper. cap. 5. num. 57. Dn. Myler. d. tr. c. 36. §. 1. ac Dn. Böcler. in Not. Imp. lib. 5. c. 2.* qui recentioris & quidem variantis styli esse asserit. Causas hujus immutationis alias
recen-

recenset *Knipschild. cit. c. 5. n. 45. & seq.* alias vero & probabili-
ores *Dn. Conring. d. Diss. th. 19. & seq.* cui ferme adstipulatur *Zigler.*
ad aur. Prax. Calv. §. Landsassii concl. 1. n. 7. qui solum in eo labitur,
quod hanc immutationem Carolo M. adscribat, quæ tamen non
nisi post ejus ævum contigit, ut itidem luculenter demonstrat
Dn. Conring. d. l. th. 13. & seq. Atq; hæc Superioritas, cujus descri-
ptionem cum latiori explicatione proponit *Dn. Myler. cit. c. 36. n. 8.*
& seq. ut plurimum affectio propria & essentielle consecutivum Sta-
tus Imperii est, ut regulariter, posita vel negata in Imperii subdi-
tis qualitate Status, ponatur vel negetur Jus territoriale & vice
versa. *Dn. Strauch. Diss. Exot. 4. th. 22. Vid. tamen §. 14. huj. Dissert.*

§. 15. Cum igitur nostrum *Conducendi Jus* plerumq; Supe- Conducen-
di Jus est in
dicina Supe-
rioritatis
territoria-
lis.
rioritatis territorialis indicina, tessera ac symbolum sit, juxta do-
ctrinam *Matth. Steph. de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 397.* & monita
Knichen. in Encyclop. c. 12. n. 1. & de Saxon. non provoc. jur. verb. Du-
cum. c. 5. n. 104. inde sequentia tria consecutaria fluunt, quorum prius
est, quod *iisdem cum Superioritate acquiratur modis*, alterum quod Inde tria
consecutaria
deducun-
tur.
ad Regalia omnino pertineat, ultimum verò quod *Statibus Imperii*
necessario competat. Quoad prius quidem tenendum, quod Supe-
rioritas territorialis cum juribus connexis variis acquiratur mo- Iisdem mo-
dis, quibus
Superiori-
tas Territo-
etiam Jus
conducen-
di acquiri-
tur,
dis, quos latius evolvunt *Matth. Stephan. de Jurisd. l. 2. p. 1. c. 7.*
n. 123. & mult. seq. Reinking. de R. S. & E. l. 1. class. 5. c. 2. n. 8. & seq.
Knipschild. d. c. 5. n. 46. & seq. add. Knichen. de Jur. territ. c. 2. per tot.
Inter illos tamen præcipue eminet *concessio Imperatoris expressa &*
tacita, per quam necessario quoq; hoc nostrum *conducendi Jus*
acquiritur. *Vid. Dn. à Seckendorff in Teutschen Fürsten-Staat p. 3.*
c. 3. regal. 3. n. 2. Concessio *expressa* per investituram imperialem
peragitur, utpote per quam juxta omnium Doctorum consen-
sum Superioritas territorialis acquiri potest. *Knich. de Jur. territ.*
d. c. 2. n. 8. & seq. Matth. Steph. de Jurisd. cit. c. 7. n. 123. Reinking.
d. c. 2. n. 10. & seq. Tacita verò in præscriptione occurrit, si sc. Im-
perator patiatur aliquem hoc Jure uti. *Matth. Stephan. d. l. 2. p. 1. c. 7.*
n. 139. Merckelb. apud Klock. tom 1. conf. 10. n. 77. & quidem per tan-
tum tempus, cujus initii non extat memoria. Quamvis enim in
Jure

Jure hoc *conducendi* per legitimam concessionem formato, quando scilicet alicui jam competit, praescriptio longi vel longissimi temporis sufficiat, per doctrinam *Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 17. n. 1. §. seq. ac Klock. de Contribut. c. 3. n. 134.* Attamen ad *Jus* hoc noviter formandum non nisi immemorialis prodest praescriptio, quae demum in Regalibus atq; Superioritate acquirenda adversus Imperatorem recepta est. *Stephan. d. c. 7. num. 140. Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 40. Rosenthal. cit. c. 5. concl. 16. n. 3.* Haec enim praescriptio habet vim specialis concessionis & privilegii ex certa scientia concessi, *Mynsing. Cent. 1. Obs. 30. Knipschild. d. c. 5. n. 53.* neque remota vel exclusa censetur, quamvis praescriptio removeatur & excludatur.

**Jus condu-
cendi ad
regalia per-
tinet.**

§. 16. *Alterum consecrarium* est, quod *Jus conducendi* ad Regalia pertineat. Quamvis enim in *c. un. quae sint Regal. 2. Feud. 56.* non recenseatur, indeq; dubitet *Besold. in Thes. pract. voc. Gleit* an regalibus unquam accenseri debeat; Attamen cum constet, multa Jura regalia esse, quorum tamen ibidem mentio non fit, hoc Jus, tanquam regulare connexum viarum ac fluminum, in regalium numero recte habetur. *Klock. vol. 1. consil. 50. n. 135. Diterich. ad. A. B. tit. 1. verb. conducere tenetur. Dn. Seckendorff p. 3. des teutschen Fürsten-Staats c. 3. reg. 3. Oeting. de Jur. Lim. lib. 1. c. 9. n. 24. in verb.* Ferner wird zu der Landes-Obrigkeit gerechnet und unter die Regalien gezehlet das Gleit / und die Gleitliche Obrigkeit / welcher ist ein hoher Gewalt / und Gerechtsame / da ein Fürst oder Herz auf freyer Keyserlicher Heer- und Reichs-Strassen die Reisende mit bewehrter Hand durch sein Land zu gleiten / und vor feindlichem Angriff sicher zu führen hat. Quia vero Regalia, quae ex usu Feudorum ita quidem à Rege denominantur, à nonnullis vero Jura majestatica propterea vocantur, quod non saltem illius, quae penes Regem, sed & quae penes alios Imperantes est, Majestatis partes sint. *Vid. Dn. Felwing. in Dissert. de Majest. th. 46.* iterum in *majora* & *minora* distinguuntur, quorum illa, à *Bocero* Regalia sive Jura Majestatis dicta, gubernationem & statum ipsum Reip. sicq; Principis supremum decusatq; auctoritatem sine pecuniario

**Quia regalia comm. in
majora &
minora di-
viduntur;
quar. ad
quænam Jus
conducen-
di perti-
neat?**

commodo concernunt. Hæc vero, à *Bocero* regalia fisci appellata, ad fiscum conservandum & augendum pertinent, sicq; commoda & emolumenta, quæ ex bonis publicis, aut alias ratione territorii percipiuntur, complectuntur. *Dn. Ludwell. in Synops. Feud. c. 13. Dn. Struv. Syntag. Jur. Feud. c. 6. aph. 13. subfin.* Ideoq; gravis iterum exoritur controversia: *Utrum nostrum conducendi Jus minoribus, an vero majoribus sit accensendum regalibus?*

§. 17. *Rosenthal. de Feud. c. 5. concl. 3. Vultej. de Feud. lib. 1. c. 5. n. 7. cumq; illis Oeting. de Jur. & Controv. Limit. lib. 1. c. 9. in not. lit. U.* vias pariter ac flumina ad minora referunt Regalia. Ex qua hypothesis fuit, quod *Jus conducendi* iisdem quoq; adscribendum sit, præsertim cum non tam ad decus & auctoritatem Principis, quam ad commodum pecuniarium spectare videatur. Illi namq; qui conducuntur plerumq; gabellam quandam, Germ. *das Gleit-Geld* / sive Guidagium solvunt. Verum sicut *Rosenthal.* Probabilius majoribus annumerari potest. *assertioni Dn. Ludwell. in Syn. Feud. c. 13.* non sine ratione contradicit: Ita quoq; rectius *Jus conducendi* ad Regalia majora referatur. Principaliter enim non ad fiscum augendum spectat, sed ad supremam Principis potestatem, cui non minimus conciliatur splendor, si peregrinantes per suum territorium ab impetulatorum securos reddere possit. Gabellâ quoq; quætamen non ordinarie, ut ex seq. patebit, solvitur, fiscus ut plurimum vel parum vel plane non augetur, quippe qui vel tantum, vel etiam sæpius plus in vias publicas ac flumina erogare tenetur. Atq; hanc sententiam præ cæteris probant *Dieter. ad A. B. c. 1. Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 6.* aliive, præcipue *Dn. à Seckendorff p. 3. des Teutschen Fürsten Staats c. 3. reg. 3. n. 1.* ubi sequentia notabiliora proponit verba: *Solches Ambt ist an sich selbst und ordentlicher Weise niemand / als der hohen Obrigkeit jedes Orths zuständig / ist auch / so ferne das Regal des Gleits ein Stück des Landes Herrn / ihren Unterthanen und männiglich / der mit derselben gemeinen und sonderbahren Zulassung im Lande handelt oder wandelt / zu leisten schuldig / also mehr für eine Beschützung und Gegenschuldigkeit der Obrigkeit / als für eine Einkunfft und Nutzbarkeit zuhalten.*

Statibus
Imperii Jus
Conducen-
di compe-
tit.

§. 18 *Tertium* vero & ultimum *confectarium* est, quod Sta-
tibus Imperii hoc nostrum *Conducendi Jus* competat. Juri siqui-
dem Superioritatis & territorii, tanquam affectioni propriæ Sta-
tuum, regulariter cohæret. *R. l. de A. 1548. §. Ferner zu noch meh-*
rer 20. in verb. Ein jede Obrigkeit im Heil. Reich Teutscher Nation in
ihren Fürstenthum / Landen und Gebiethen &c. R. l. de Ann. 1555. §.
Nachdem aber ein jeder 86. Gylm. Symphor. tom. 1. p. 3. vot. 23. n. 76.
ubi tradit, quod Landgericht / Gleit / Wildbahn und andere Herr-
lichkeiten individua territorii jura sint. Becht. de Secur. & Salv. con-
duct. c. 12. sub init. Zigler. ad aur. prax. Calvol. §. Landsassiz concl. 1.
n. 160. Unde sat aperte liquet, quod non solummodo Electores
& Principes, sed & Comites ac Barones immediate Imperio sub-
jecti hoc Jure conducendi fruantur. Habent namq; in suis territo-
riis Jura Principum. Maul. tr. sap. cit. tit. 2. n. 3. & seq. Knich. de Jur.
territ. c. 1. n. 332. Sed num etiam Principes apanagiat i hoc Jure condu-
cendi gaudeant? non immerito disquiritur. Hac in re ab initio in-
ter apanagium proprium & improprium distingendum est. In apa-
nagio improprio, quod à stricta apanagii natura recedit, fraternæ
conventiones & pactiones inspiciendæ sunt, perinde ut in illo re-
giminis genere, ubi vel Senior, vel duo simul, vel omnes etiam
alternatim inter se regentes Domini sunt, quod nostra vernacula
lingua vocatur Mutschierung / vel, ut alii volunt, Mutscharung. Be-
sold. in Thes. Pract. ad hoc verb. Knipschild. de fideicom. famil. nob. c. 6.
n. 317. In proprio verò Jus Conducendi apanagiat i regulariter de-
negatur. Si namq; apanagium in pecunia numerata aut certa an-
nua pensione consistat, res expedita est. Sicut enim hoc in casu
apanagiat i nullum territorium, ita quoq; nec conducendi Jus
competere potest. Quod si vero certam portionem feudi rega-
lis, vel nonnullas Præfecturas, Germ. Xempter / loco apanagii ha-
beant assignatas, res quidem difficilioris momenti videtur. Inte-
rim tamen, cum Jure territorii ordinarie destituantur, neq; hoc in
casu conducendi Jus sibi vindicare poterunt, siquidem Præfecturæ
ipsis assignantur, non ut Superioritatem in iis exercean, sed
ut eo solum titulo possideant, quo viduæ Illustres sua dotalitia te-
nent

Qr. An et-
iam Princi-
pibus apana-
giatis tri-
buendum
sit? Resp.
Diff.
In apana-
gio impro-
prio con-
ventiones
inspiciendæ
sunt.
In proprio
regulariter
neg.

nent, scil. ut certos redditus annuatim exinde percipiant. *Dn. Myler. d. tr. p. 1. c. 22. n. 4.* nisi (1.) ex concessione vel investitura Imperatoris cum Superioritate territoriali acceperint. *Vultei. vol. 3. Consil. 35.* prout factum in Decreto Cæsareo inter Comites Ost-Frisiæ A. 1589. lato, vel (2.) ex indultu Primogeniti obtinuerint, vel etiam (3.) pacto & consuetudine acquisiverint, per ea, quæ de Superioritate territoriali Apanagiatis neganda vel adjudicanda latius tradit *Springsfeld. de Apanag. c. 11. num. 57. & seq. Dn. Myler. l. c.* Idem, quod de Principibus apanagiatis dictum, de Comitibus & Baronibus, illis casibus, quibus inter ipsos Jus Primogenituræ cum apanagiatu receptum, dicendum. *Springsfeld. cit. tr. c. 3. n. 136. & 144.*

Casus nonnulli excipiuntur.

§. 19. Ex hoc ultimo consuetario fluit, quod & Civitates Imperiales *Jus conducendi*, & quidem Jure Superioritatis territorialis, perinde ut reliqui Principes & Status Imperii, habeant. Quod enim Status Imperii sint, omni caret dubio. *Dn. Böcler. in Not. Imp. l. 11. c. 3.* Unde necessario sequitur, quod Superioritate atq; Jurisdictione territoriali in civitatibus, districtibus & territoriis suis gaudeant. Recte proinde *Lampad. p. 3. d. Rep. Rom. Germ. c. 14. §. 25.* contra *Andream Knichen.* infensissimum ferme libertatis Civitatum hostem, docet: Civitatibus Imperialibus eandem competere Superioritatem, quæ competit Principibus. Nudum siquidem nomen Status iisdem haud cessit, sed virtute sua amictum venit, Jura sua secum trahens. *Thom. Michaël. de Jurisd. concl. 44. lit. G. Cluten. Syllog. rer. quotid. concl. 27. lit. C. Bruning. de var. Univ. spec. concl. 19. Scip. Gent. de Jurisdic. lib. 3. c. 22. Zigler. ad aur. Prax. Calvol. §. Landsassii concl. 1. n. 203.* Dissentientium dubia late removeret *Knipschild. de jur. & priv. Civit. Imper. lib. 2. c. 5. n. 1. & mult. seq. Add. Burgoldens. in Not. Imp. p. 3. disc. 10. §. 1.* Hancq; assertionem, quod nimirum *Jus conducendi* quoq; habeant Civitates Imperiales, sat aperte probat *Aur. Bull. tit. 1. §. quamvis autem. & c.* ubi in genere universi Principes, Comites, Barones, Civitates, & Communitates cuilibet Electori ejusq; Nunciis saluum conductum præstare jubentur. Add. *Maul. de Jur. Cond. tit. 2. n. 11. Bruning. cit. tr. concl. 22. Klock. vol. 1. Consil. 29. n. 379.* Neq; hic aliqua

Habent quoq; *Jus Conducendi Civitates Imperialis.* Sunt enim Status ac gaudent Superioritate territoriali.

Inter Civi-
tates Im-
per. sim-
pliciter ta-
les & libe-
ras nulla
statuenda
distinctio.

inter Civitates Imperiales simpliciter ita dictas & liberas, unter Reichs- und Freye Reichs-Städte / facienda est distinctio, utpote quæ omni legali fundamento destituitur, per doctrinam *Dn. Böcler. in Not. Imp. lib. 11. c. 2.* Illa namq; quæ de insignibus Aquilæ desumitur, absq; ulla ratione est. Neq; verbulo quidem in cata- logo Statuum ac Matricula Imperii, ut & in Recessibus aliisq; Con- stitutionibus Imperii hujus distinctionis fit mentio, sed appella- tiones Civitatum Imperialium & Liberarum potius promiscue usurpantur, atq; copulative ut plurimum conjunguntur. *R. J. de A. 1542. §. und seynd diese 45. in verb.* Des Heil. Reichs Frey- und Reichs-Städte. Pulcre hoc confirmat *Wehn. in obs. pract. voc.* Freye Reichs-Städte / atq; *Author der Grundfeste des Heil. Römischen Reichs p. 2. c. 6.* ubi hac de re sequentia proponit: Den drit- ten absonderlichen Reichs-Rath machen die Frey- und Reichs-Städte / wie sie sich selbst insgesambt nennen / und also in denen Reichs-Abschies- den benamt zu finden / wiewol der Unterscheid unter Freyen und bloß- sen Reichs-Städten / nachdem in Ansehung der Unmittelbarkeit / und alleinigen dependentz vom Heil. Reich eine so frey als die andere / mehr in Worten bestehet / also in der That keinen sonderlichen Grund hat / ausser was von etlichen darauff gestellet wird / daß theils Reichs-Städ- te dem Römischen Kaysen keine ordentliche jährliche Reichs-Steuer ge- ben und daher Freye / die übrigen aber so zu dergleichen Collecten ver- bunden / nur bloßhin Reichs-Städte genennt würden. *Add. Bur- gold. in Not. Imp. p. 1. discurs. 21. membr. 4. n. 24.*

An mixtæ
Civitates
Jure Con-
ducendi
gaudeant,
dependet
ex quæstio-
ne: An
dentur?

§. 20. De mixtis porro Civitatibus ut quæramus: An *Jure conducendi fruantur?* otiosum forsitan erit, cum talis mixtura vix detur. Certum namque est, quod præter Imperiales & Provin- ciales Civitates mixtum & anceps genus neque in Constitutioni- bus & Recessibus Imperii, neque etiam in Actis publicis invenia- tur. Quapropter *Matth. Steph. Reinking. Besold. & præcipue Knip- schild*, qui *lib. 1. de Jur. & Privileg. Civit. Imp. c. 3.* hanc urbium mixtionem vel potius confusionem acerrime propugnat, non adeo operæ pretium fecerunt, quod hanc doctrinam introduce- rint. Non equidem diffitemur, quod in Civitatibus Imperialibus Princi-

Principes quandoq; certis Juribus gaudere possint. Ex pactis enim, quæ non attingunt Superioritatem ipsam, potest Civitas Imperialis ad certa quædam Jura se alteri adstringere, ipsa manente libera, de qua re vid. *Acta Lindav. alleg. à Dn. Böcler. in Not. Imp. lib. 11. c. 3.* inde tamen nulla oritur mixtura. Neq; etiam propterea, quod quædam adhuc videantur controversi Juris, termini Juris Publ. contra Imperii leges præter necessitatem multiplicandi, sicq; mixti generis Civitates constituendæ sunt. Quare hoc mixtum Civitatis genus non solum *Denis*, atq; *Klock*. improbant, sed etiam *Paurmeist. l. 2. Jurisd. c. ult. n. 16. § seq.* multis impugnat, quos sequuntur *Dn. Böcler. in Not. Imper. d. lib. 11. c. 2. § Burgold. in Not. Imper. p. 1. disc. 21. membr. 4. n. 21.* Hoc tamen certum est, quod, præter provinciales Civitates mere tales, dentur etiam quædam, quæ Principibus, in quorum territorio sitæ sunt, non simpliciter subsunt, sed certis pactis & conditionibus, ita ut multis privilegiis, regalibus & libertatis axiomatibus gaudeant, vocantur alias *conditionata & pactitia*. *Dn. Fritsch. in Man. Jur. Publ. verb. Civitates Provinciales. Add. Mager. de Advoc. arm. c. 6. n. 168. Cluten. in Syll. rer. quotid. concl. 27. lit. f. Rulant. de Commiss. p. 2. lib. 5. c. 4. n. 47.* ubi scribit: in Germania plurimas reperiri Civitates, quæ licet Principibus subesse videantur, maxima tamen ab Imperatoribus concessa privilegia habent. Et de his non immerito disquiri-
tur: *an Jure Conducendi gaudeant?* quæ quæstio ex literis pactorum & consuetudine decidenda: Num scil. eisdem *Jus conducendi* concessum fuerit nec ne. Sic civitati *Höxter* competere *Jus Conducendi* in civitate & circa istam, testatur Autor des *Gegen: Manifests / und in Jure & facto gegründeten Berichtes Herren Herzog Rudolph Augusti zu Braunschweig und Lüneburg die Stadt Höxter betreffend.*

De civitatibus pactitiis agitur, insimulque queritur: utrum iis Jus Conducendi competat?

§. 21. Num deniq; etiam *Protektoribus Civitatum Imperialium, vel aliarum, denen Schutz-Herren / Jus conducendi adjudicandum sit?* itidem ambigitur. Quod enim Civitates Imperiales aliorum protectioni sese concredere possint, nominatim testatur *Besold. de Fæder. cui suffragatur Vultej. vol. 3. Marpurg. Consil.*

Queritur: An Protektors Civitatum Jus Conducendi habeant?

Prius in
genere de
Protectori-
bus agitur.

19. n. 145. eandemque consuetudinem apud Germanos in Civita-
tibus præsertim Imperialibus jam olim receptam, hodieque usu
frequentiori approbatam esse, testatur *Schurff. cent. 3. consil. 23.
n. 4. atq. Vultej. lib. 1. de Feud. c. 8. n. 17.* Sic Spira Comites Palatinos
Rheni, Electores, jamdudum Protectores habuit. Literas, quibus
Ludovicus Elector Palatinus eandem Civitatem anno 1443. in pro-
tectionem recepit, refert *Lehman. in Chron. Spirens. l. 7. c. 99. &
Mager. de advocat. c. 5. n. 519.* Wormatia quoq; eosdem Electores
Palatinos longo tempore Protectores habuit, *Mager. cit. c. 5. n. 518.*
Mülhusium porro & Northusium Electores Saxoniae Protectores
vetustissimos agnoscere, eamque Protectionem certo quandoq;
annorum spatio renovari, testatur *Waremund. ab Ehrenberg de
Fæder. alleg. à Knipschild. l. 2. de Jur. & Privil. Civit. Imper. c. 24. n. 26.*
Reutlingam tandem nec non Eslingam in Würtembergiæ Du-
cum protectione, non quidem hæreditaria, uti voluit *Besold.* sed
voluntaria & pactitia, ad certos annos pro arbitrio cujusque par-
tis constituta existere, tradit *Knipschild. cit. c. 24. n. 22, & 27.* ubi
adhuc plura exempla recenset.

Protectori-
bus Jus
Conducen-
di denega-
tur.

§. 22. Quia vero hæc protectio priscam & propriam clien-
tum libertatem non imminuit. *Cluten. in Syll. rer. quotid. concl. 27.
lit. f. circa fin.* neque Protectori in clientes ullam tribuit Jurisdi-
ctionem, ceu latius evincit *Mager. de Advoc. c. 10. n. 406. & mult.
seq.* ut multo minus majorem aliquam superioritatem, sicq; Jus
territorii, die Landes Fürstl. Obrigkeit inferre possit, teste *Mager.
d. c. 10. n. 495.* ad propositam quæstionem recte respondemus,
quod nec Jus conducendi per territorium clientum Protectoribus
competere possit. *Knipschild l. 2. de Jur. & Privileg. Civit. Imp.
c. 24. n. 72. Coler. quidem consil. 33. quem sequitur Dn. Orth de Jur.
cond. c. 2. pag. 51.* inter Protectorem perpetuum & temporalem di-
stinguit: ita, ut qui perpetuus Protector est, Jus conducendi habe-
at. Attamen, quod nulli Protectori, sive temporalis, sive perpe-
tuus sit, ob solam protectionem Jus conducendi competere possit,
cum *Everhard. in consil. & Höpinck in Dissert. de Jur. Advoc. rectius
statuit Mager. cit. c. 10. n. 610.* nisi vel Advocatia in Jure territorii

Etiam si
perpetui
fuerint.

sic

sit radicata, vel etiam interveniens conventio hoc Jus Protectori assignaverit. Vid. in simili *Mager. d. cap. 10. num. 523. & 532.* Sic Electorem Palatinum per Civitatem Imperialem Wormatiensem, in protectione ejusdem existentem, *Jus conducendi* exercere, notat *Dn. Orth de Jur. cond. cap. 2.* Erfurti quoque Serenissimi Saxoniae Duces, ejusdem Protectores, una cum vectigalibus *Jus conducendi* habuere. Quid vero, statu Erffurtensium immutato, inter Electorem Moguntinum & Domum Saxoniam hac de re cautum fuerit, tradit *Franc. Jrenic. ad Not. Imp. Burgold. p. 1. disc. 21. pag. 247. & 248.* Præter protectionem ad *Jus Conducendi* vindicandum nihil quoque facit: Utrum Princeps in civitate quadam palatium habeat, nec ne; Quamvis enim nonnulli ejusmodi civitates, in quibus Princeps Imperii palatium habet, pro provinciis æstiment, dubitamus tamen, an hæc conclusio procedat. Constat enim Episcopos Wormatiensem, Argentoratensem atque Spirenses aliosque sua in civitatibus, à quibus nomen sortuntur, habere palatia, cum tamen extra dubium omne sit, quod istæ civitates Imperiales sint. Si autem per palatium intelligatur Curia sive Tribunal ad Jus reddendum, quod tesseram Superioritatis esse tradit *Knichen. de Superiorit. territ. c. 3. n. 374.* non repugnabimus, Principi *Jus conducendi* competere, non quidem ob palatium, sed ob Superioritatem territorialem, quam etiam in illa exercet civitate.

Exceptiones adijciuntur.

Nec propterea Principes, quod palatium in Civitate habeant, in eadem jure *Conducendi* uti possunt.

§. 23. Hactenus dicta, ceu opinamur, fusius demonstrant causam, ob quam Imperii Statibus hoc *conducendi Jus* competit. Quia vero præter eosdem Respubl. nostra Romano-Germanica inter immediate Imperio subjectos Nobiles quosdam complectitur, qui nomine *der freyen Reichs-Ritterschafft* gaudent, ac in Classem Franconicam, Suevicam & Rhenanam dividuntur, quarum singulæ in minores particulas rursus dispeſcuntur, quas recensent *Limn. lib. 6. de J. Publ. c. 3. num. 46. & 57. Cluten. in Syll. rer. quotid. concl. 26. lit. K. Burgold. in Not. Imp. p. 1. discurs. 22. n. 2. & Dn. Böcler. in Not. lib. 10. c. 2.* Ideoq; , antequam ad ulteriora progrediamur, non immerito hic evolvendum erit: Num & his *Jus conducendi* compe-

Quæritur? An Nobilibus immediatis, jus *Conducendi* competat?

Aurea Bull. & Nobilibus immediatis Jus Conducendi tribuit. Quæ. ob quam causam, *competat?* Sane quod A. B. tit. 1. vers. *Quamvis autem* &c. hisce Nobilibus *Jus conducendi* tribuere videatur, ex ejusdem inspectione facilius patebit. Sed ob quam causam hoc fiat, difficilius momenti res est. *Speidel.* quidem in *Specul. verb. Freye Reichs-Ritterschafft* inclyto huic ordini longe majora privilegia & præeminentias, quam hætenus ipso facto habuit, optat, *Dn. Conring. quoq; alleg. à Burgold. in Not. Imp. p. 1. disc. 22. sub fin. n. 7.* eorundem postulatum, ut inter Status Imperii recipiantur, jure suo niti testatur. Attamen quod hætenus Status Imperii non fuerint, contra *Matth. Steph. de Jurisdic. l. 2. p. 1. c. 4. n. 33. & Rumelin. ad A. B. Dissert. 1. th. 12.* ipsa quoq; experientia testatur. Neq; enim ad Comitiam Imperii vocantur, multo minus sessionem ac suffragii Jus in iisdem habent, aut in Matricula Imperii inveniuntur. Vid. *Limn. d. lib. 6. c. 3. n. 11. & seq. & in Comment. ad Capit. Carol. V. art. 15. n. 5. pag. 223. Dn. Myler. in Not. ad Rumel. l. c. Dn. Strauch. Dissert. Exotic. 4. th. 22. Zigler. ad aur. Prax. Calvol. §. Landsassiz in limit. n. 48.* An vero tales quondam extiterint, uti quidem multi, interq; eos *Wurmser. Exer. Jur. publ. 1. q. 17. Zigler. l. c. aliive à Limn. laud. c. 3. n. 7.* allegati Autores volunt, secundum *Cluten. in Syllog. rer. quotid. th. 26. lit. K.* dubio haud videtur carere. Quia enim præcipuus honor est, esse Statum Imperii, quis crederet, Nobiles dignitatem illam in Comitiorum Statuumq; jure consistentem adeo temere fuisse jactatos; præsertim cum ab onere contributionis non magis facti sint immunes, ac alii, qui Juris Comitiorum adhuc participes existunt, id quod ex *R. l. de Ann. 1500. §. Wie oder der &c. 46.* liquido evincitur. *Dn. Orth de Jure Conduc. c. 2.*

Eisdem tamen Superioritas territorialis competit. §. 24. Exinde verò, quod Nobiles Immediati nec Status sint, nec etiam probabiliter unquam fuerint, plures Doctores ulterius colligunt: Eisdem nec Superioritatis territorialis ejusq; ut plurimum connexi *Conducendi Juris* compotes esse posse, idq; vel maxime exinde deducendum esse censent, quod Superioritas ista sit affectio propria & essentielle consecutivum Status Imperii, adeo ut Nobiles hi Regalia, quibus præditi sunt, non tam Jure Superioritatis reali, quam personali, vi sc. Investituræ, detineant. Verum quam-

quamvis argumenta hæc suo pondere non careant: Attamen laborare videtur illa propositio: Neminem nisi Statum Imperii Jurisdictionis territorialis capacem esse, nec credimus, rationem *Dn. Ludolphi Hug. de Statu Reg. Germ. à Burgold. in Not. Imp. p. 1. discurs. 22. n. 5.* adductam, eandem sufficienter confirmare. Quare *Wurms. Exerc. Jur. publ. 3. quest. 19.* ad hoc, ut Superioritatis Jura quis habeat eorumq; capax sit, haud semper necessum esse dicit, ut Status Imperii sit, sed sufficere quoq; immediatum Imperii Civem quem esse, quod uberius *d. l.* confirmat. Cum itaque Nobiles hi, ut alii Status, Imperio immediate subsint, & in Constitutionibus de immediatis loquentibus extra omnem controversiæ aleam contineantur, iisdem sine dubio quoq; Superioritas territorialis adjudicanda erit. Quamvis enim teste *Wurms. cit. loc.* omnes partes Superioritatis territorialis non habeant, exinde tamen non sequitur, eos Superioritatem plane non habere. Et hanc posteriorem sententiam, quæ in supremis Imperii Dicasteriis probatur, præter *Wurms. & Nolden. de Stat. Nobil. defendunt Mager. de Advocat. arm. c. 6. n. 109. Gail. lib. 2. observ. 62. n. 3. Bidenbach. quest. nob. 1. n. 7. & seq. Rumelin. ad A. B. p. 1. diss. 1. th. 13.* Et quamvis *Dn. Myler. ibidem in Not.* suum suspendat judicium, huic sententiæ tamen diserte accedit *in tr. de Princ. & Stat. Imp. c. 36. §. 12. Add. Dn. Lauterbach. in Dissert. de præscript. delict. th. 8. Herpfer in Dissert. de nobil. circ. Jurisd. controuv. in præliminarib. §. Cætera bona exempta, atque Consil. pro Jure Nobil. immediat. Franconia post Georg. Mund. tract. de muner. n. 16. ut & Knipschild. l. 2. de Privileg. Imp. Civit. c. 5. n. 13. & seq.* ubi plura huc facientia proponuntur. Ex quibus omnibus jam oppido patescit, quod Nobilibus immediatis *Jus conducendi* in districtibus castrorum suorum vel regulariter ob Superioritatem territorialem; vel etiam, quod specialiter de eo sint investiti, aut singulari privilegio id ipsum impetraverint, alioq; legitimo modo acquisiverint, competat. Et de his præsuppositis *text. A. B. atq; doctrina Maul. tit. 2. de Jur. cond. num. 27. ut & Knipschild. d. lib. 2. c. 26. n. 3.* Nobilibus immediatis *Jus conducendi* attribuentium, intelligenda erit. Sicq; illos errare

ob eamq;
vel etiam
propter
specialem
investitu-
ram Jus
Conducen-
di.

videmus, qui, aliis adminiculis destituti, ex sola *Aur. Bull. Jus conducendi* alicubi locorum sibi vindicare conantur. Hoc enim est contra intentionem Imperatoris, quippe cujus mens non fuit, *Jus conducendi* de novo concedere, sed potius necessitatem securitatis iis imponere, qui hoc *Jure conducendi* gaudent. Hinc licet recte inter alias rationes, ad probandum tale Jus comparatas, allegetur *Constitutio Aur. Bull.* sola tamen id probare nequit. Ex dictis tandem quoq; fluit, quod neq; ratione Centenæ *Jus conducendi* competere possit. Nonnulli quidem inter *Centenam universalem* sive omnigenam, quando quis omnium etiam leviorum criminum executionem habet, & *specialem sive limitatam* ita distinguunt, ut prior, quæ conjunctim cum Jure territoriali exercetur, & non nisi per accidens ab ipso separata est, *Jus conducendi* quoque; non vero posterior importet. Verum licet fateamur, quod Centenica Jurisdictio Superioritati territoriali regulariter connexa sit. vid. *Dn. Præs. Dissert. de cent. c. 2. §. 6.* tamen Dominus territorii *Jus conducendi* non ratione Centenæ, sed potius vi Superioritatis territorialis exercet. Unde verior est sententia negativa, ratione scil. Centenæ *Jus conducendi* nunquam competere, quam cum *Authore des Wertheimischen gründlichen Gegen-Berichts* rectius defendit *Dn. Orth de Jur. cond. c. 6.*

Jus condu-
cendi ob
Centenam
non com-
petit.

Causa effi-
ciens se-
cundaria
Juris con-
ducendi est
singularis
concessio
ac præscri-
ptio.

Mediati, qui
alias Land-
fassii vo-
cantur,

§. 25. Atq; hæc de causa *Efficiente secundaria*, eaq; *eminente* sufficiant, cujus intuitu *Jus conducendi* competit. Restat *vulgaris*, partim in singulari *concessione*, partim etiam in *præscriptione* fundata, ob quam vel *mediatis Imperii subditis*, vel etiam *immediatis*, sed tamen in *alieno territorio* competit. Mediate Imperio sub-
jecti, qui in singulis Imperii provinciis Principes & Dominos suos
für Ihre Landes-Fürsten und Erb-Herren recognoscunt, commu-
niter in Prælatos, Nobiles late sic dictos, & Civitates dividuntur,
aliasq; *Landfassii* vocantur. *Burgold. in Not. Imp. p. 1. disc. 23. n. 3.*
Besold. consil. 238. n. 27. qui à cæteris subditis respectu Domini ter-
ritorialis nihil vel parum differunt, quamvis alio respectu Land-
fassii aliquantum digniores cæteris subditis habeantur; ita ut
Landfassiatus non nisi Prælatos, Comites, Barones ac Civitates
com-

complectatur. *Dn. Fritsch. in Man. Jurispubl. voc. Landsassiatu.* non ha-
 Hi omnes verò non præsumuntur in suis territoriis habere *Jus* bent *Jus*
conducendi, sed Dominus potius eorum, nisi specialem concessio- conducen-
 nem vel præscriptionem sufficienter probaverint. *Maul. de Jur.* di, nisi con-
cond. tit. 2. n. 35. Dominus siquidem territorialis in omni Supe- cessionem
 rioritatis & Jurisdictionis Jure fundatam habet intentionem con- vel præscri-
 tra *Landsassios*, quoad quasvis in suo territorio exortas causarum ptionem
 species, imò quæcunque intra territorii septa continentur, ea in probave-
 fide & patrocínio Domini illius esse præsumuntur. *Schurff. cent. 1.* rint.
consil. 26. n. 3. & Zigler. ad aur. Prax. Calvol. §. Landsassii concl. 1.
n. 22. § seq. Neq; huc alicubi recepta Landsassiorum distinctio in- Nihil in-
 ter *Ambtsassios* & *Schrifftassios* aliquid facit. Illa namq; non ni- terest:
 si hanc inducit differentiam, quod *Ambtsassii* mediate Principi utrum sint,
 subjecti sint, & coram Præfectis, *vor denen Pflegern / Ambt-Leuten* *Schrifftas-*
oder Schössern in prima instantia conveniantur; *Schrifftassii* vero sii, utrum
 Principi immediate subsint atq; in prima instantia statim coram *Ambtsassii.*
 Cancellaria Principis vel Dicasterio Provinciali, *vor der Canzley*
oder Hoff-Gericht / forum sortiantur, ut propterea reliquis di-
 gniores æstimentur. Vid. *Knichen de Saxon. non provoc. Jur. verb.*
Ducum c. 6. n. 23. Zigler. ad Calvol. §. Schrifftassii n. 2. & 3.

§. 26. In alieno territorio itidem *Jus conducendi* non nisi ex
 speciali concessione vel præscriptione in vim servitutis jurisdictio- Ob singu-
 nalis, ut *Becht. de secur. § salu. cond. c. 12.* & cum eo *Rumelin Dissert. ad* larem con-
A. B. 2. p. 1. th. 8. loquitur, competit, dum Dominus territorii æque, cessionem
 ac dominus prædii, patitur, alterum in illo exercere actus ad hoc & præscri-
Jus spectantes, qui alias citra ipsius permissionem & patientiam illi- ptionem
 citi essent. Quemadmodum enim privatorum prædia alia aliis ser- *Jus condu-*
 vitutes urbanas, rusticas & similia sexcenta debent; Sic inter terri- cendi in
 toriorum Dominos nihil frequentius est, quam alteri in alterius di- alieno
 tione quæsitæ nobiliores servitutum species: Jurisdictionem scil. quoq; ter-
 meri mixtiq; Imperii, censuum, *conducendi* &c. *Jus* competere. ritorio
Author. lust. cause Palat. in Præf. ex q. eo Orth de Jure cond. c. 2. Et qui- competit.
 dem pactationibus ac stipulationibus, imò & testamento hoc *Jus*,
 ad instar aliarum servitutum, interveniente tamen tradi- potest.

Acquiratur
etiam præ-
scriptione
non imme-
moriali, sed
longi vel
longissimi
temporis.

tione vel patientia. *l. 11. §. 1. de publ. in rem act. l. 3. §. 2. de act. emt. l. ult. de servit.* concedi posse, tradit *Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 62.* quem sequuntur *Knipschild l. 2. de Jur. & Priv. Civit. Imp. c. 26. n. 5. & Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 8.* Quod vero præscriptionem attinet, itidem certissimum est, quod per eandem, quasi servitus, in alieno territorio acquiratur. *Maul. c. t. 2. n. 38.* Non tamen hic præscriptio immemorialis necessaria est, utpote quæ in Regalibus contra supremum Principem formandis demum obtinet, per superius tradita, sed præscriptio longi vel longissimi temporis, tanquam in Regali jam formato, sufficit. Vid. *Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 17. n. 1. & seq. Klock. de Contrib. c. 3. n. 134. atq. Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 43.* ubi sequentia proponit: *Si præscribens habet titulum ab aliquo tertio, potest præscribere legitimo tempore & ordinario, 10. annorum inter præsentis, & 20. inter absentes, etiam nulla interveniente scientia & patientia adversarii, contra quem præscribitur. l. ult. vers. fin. C. de præscript. long. temp. l. 11. §. 1. ff. de public. in rem act.* Hactenus *Maul.* Quæ circa pacta & præscriptionem aliàs observanda veniunt, ex Commentatoribus Juris Civilis sat aperte patent, ut supervacaneum videatur, hisce diutius immorari. Hoc unicum nobis sufficiat, quod allegans ad hujus Juris defensionem pacta vel præscriptiones oneri probandi adstrictus sit, per *l. 2. ff. & l. 23. C. de probat. ibiq. Brunne man. Cacheran. Decis. Senat. Pedem. 144. n. 15.* præcipue, quod posteriori casu conductus non amicitiae vel familiaritatis, sed servitutis jure usus fuerit. *Klock. vol. 1. consil. 29. n. 564. & consil. 50. n. 253.*

Quod Jus
conduden-
di in alieno
territorio
acquiri pos-
sit, per suf-
fragium
Doctorum
& exempla
confirma-
tur.

§. 27. Quod verò his modis Jus conducendi in alieno territo-
rio acquiratur, præter suffragium Dd. præcipue *Knichen. de Sax. non provoc. jur. verb. Ducum c. 5. n. 108. Reinking. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. class. 5. c. 4. n. 234. & seq. Sixtin. 2. de regal. c. 2. n. 45. Merckelbach. apud Klock. vol. 1. consil. 8. n. 178. Thom. Michael, apud eund. Klock. vol. 1. consil. 29. n. 351. & seq. Wehn. in observ. Pract. verb. Gleit. Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imper. c. 58. n. 12. Rumelin. ad A. B. Dissert. 2. th. 8. Maul. de Jur. conduc. d. tit. 2. n. 37. & seq. Knipschild. l. 2. de Jur. & Privileg. Civit. Imp. c. 26. n. 5. Dieter. ad A. B. tit. 1. §. præmissas. verb.*

ac etiam ultra. Dn Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 8. ac Oeting. de Jur. & con-
trov. limit. lib. 1. c. 9. n. 25. in verbis: Welche Gerechtigkeitsdoch nicht
allezeit der Landes Obrigkeit anhanget / sondern offtermals davon ab-
gesondert ist. Dann an vielen Orten im Teutschen Reich herkommen /
daß einer in eines andern Herrn Gebiech und Landes Obrigkeit zu
gleiten / aber sonst keine Oberkeitliche Gerechtsamkeit darinnen &c.
hat / varia etiam in Germania nostra extantia exempla confir-
mant. Sic Dux Würtembergiæ *Ius conducendi* habet per urbem
Imperialem Gemündam, ut & per territorium Civitatis Eslingæ,
teste Knipschild. & Dn. Fritsch. l. c. Principes Hassiæ exercent per
Wetzlarium, Fridbergam, districtum Hüttenbrigicum & per
tractum Wetteraviæ usq; ad speculam Francofurtanam, bis an die
Frankfurter Warth / non attenta Superioritate territoriali, quæ
ad Moguntinum, Comites Solmenses, Hanovienses, Isenburgi-
cos & alios pertinet, notante Dieteric. ad A. B. d. l. Similiter
Electo Moguntinus in Hassiæ Principum territorio per quendam
districtum Darmstadianum hoc Jure utitur. Elector Palatinus
idem sibi vindicat durch die Ober-Grasschafft Eagenelnbogen von
der Bergstrassen an bis gen Pforzheim. Marchio Badensis per ter-
ritorium Palatinatus usq; ad Brethemum. Præpositus Ellwangen-
sis von der Stadt Ellwangen aus durch das Fuggerische Dorff Hül-
lingen. Die Erb-Marschallen von Pappenheim von Creuß bey Weissen-
burg an bis zum Hochgericht bey Mannheim. Die Stadt Schwä-
bischen Hall durch das Ellwangische Ambt Dannenburg. Merckel-
bach. apud Klock. vol. 1. conf. 8. n. 179. & Dn. Strauch. Dissert. Exot.
Jur. Publ. 11. th. 2. Idem jus Saxoniarum Duces in Comitum Imperii
Swartzburgensium territoriis sibi vindicant, quibus tamen Do-
mus Swartzburgica libertatis præsumptionem & longissimam
possessionem obiicit, quare lis hac de re in Camera adhuc pen-
det, teste Dn. Fritsch. cit. c. 12. n. 9. sub fin.

§. 28. Sed congrue hac occasione quæritur: Si quis per præ-
scriptionem hoc Jus in alieno territorio acquisiverit, an intelligatur præ-
scripsisse cumulative, an vero private? Quod in dubio cumulative,
non private intelligatur præscriptum, tradit Maul. de Jur. Cond. *Jus condu-*
tit.

Imulative
cum terri-
torii Do-
mino, an
privative
habeat?
In dubio
cumulative
censetur
acquisitum.

Alias casus
separandi
veniunt.

tit. 2. n. 76. propterea, quod hoc Jus in alterius territorio vel districtu sit instar servitutis; At servitutis concessæ interpretatio facienda est pro fundo serviente. Sic concessio aquæ ductu, itinere aliaq; servitute, dominus prædii servientis eadem jure domini uti non prohibetur. Nec enim per id, quod alteri per fundum meum jure servitutis à me concessæ ire agere liceat, illud mihi denegatum. Vid. *text. in l. 6. C. de servitut. & aq. & Dom. Card. Tusch lit. P. concl. 114. n. 2. & 3.* Hinc *Berlich. p. 2. concl. 49. n. 6.* tradit, quod is, qui Jus pascendi vel propter pactum vel etiam propter præscriptionem debet, nihilominus re sua ad pecora sua pascenda uti possit, propterea, quod jura servitutum, sicut & Jurisdictiones & alia jura incorporalia, censeantur esse concessa cumulative, non privative. *Add. Salicet. ad d. l. 6. & hoc quidem procedere potest in dubio.* Alias casus separandi veniunt. Nam si Dominus territorii aliquando conducere voluerit, sed à præscribente prohibitus fuerit, atq; huic prohibitioni per tempus præscriptionis completæ acquieverit, omnino præscribens hoc Jus sibi privative acquisivit, opus tamen est, ut hanc prohibitionem cum patientia Domini conjunctam probet, per antea alleg. *text. & l. 4. C. de edend. Mascard. de probat. vol. 1. q. 17. n. 1.* Quod si vero cum extraneo Dominus territorii in simul hoc Jus exercuerit, certum omnino est, quod alter non nisi cumulative acquisiverit. Iniquissimum enim est, domino auferre, quod usus ei non abstulit, teste *Papinian. in l. 20. ff. ex quib. caus. major.* Præscriptio quoq; stricti juris est, nec plus intelligitur per eandem obtentum, quam quantum per tempus legitimum fuit possessum, arg. *l. 1. §. si quis 4. ibique Bartol. ff. de itin. actus priv. Vid. Klock. vol. 1. consil. 50. n. 50. atque Merckelbach. apud eund. vol. 1. Consil. 33. n. 1. it. 37. & 38.* Unde Domino territorii Jure ordinario, alteri verò ex causa singulari competit. *Knichen. de Jur. territ. c. 4. n. 357. & 358. Wehn. in obs. pract. verb. Glaidt. Rumelin. ad A. B. Dissert. 2. th. 8.*

Jus condu-
cendi sæpi-
us ad plures
pertinet.

§. 29. Ex dictis porro patet, quod Jus conducendi sæpius quoq; ad plures pertinere possit. Ad unum quidem spectat, quando territorium unum solummodo agnoscit dominum, for-
sitan,

fitan, quod vel unus saltem existat, vel etiam Jus Primogenituræ receptum sit, prout conspicuum est ex Electoratibus & Ducatibus quibusdam, de quibus *Springsfeld. de Apanag. c. 3. n. 43. & seq. Diter. ad A. B. tit. 24. §. si ceteros p. m. 94.* Ad plures verò, quando vel plures unius territorii sunt Domini, quod vel pari Jure omnes succedant, vel simultaneam alias habeant Superioritatem, vel deniq; is, qui Dominus territorii non est in alterius districtu hoc *conducendi Jus* non nisi cumulative acquisiverit. Quibus casibus *Jus conducendi* diversimode exercetur. Quandoq; enim per stationarios omnium nomine constitutos præstatur; Quandoq; unus habet *das Vorgesleit*/alter vero *das Mitgleit*/quod plerumq; fieri solet, quando *das Mitgleit* præstatur ab eo, qui diversæ est dignitatis, tunc enim dignior præcedit; Interdum quoq; præequitatio non tantum præeminentiæ, sed & Superioritatis signum est, qua in re consuetudo uniuscunq; loci attendenda. *Add. Wehn. in Obs. Pract. verb. Gleit. & Dn. Orth de Jur. cond. c. 2. circa fin. ubi quoq; quid in Ganerliis quoad conducendi Jus obtineat, decidit.*

§. 30. *Causam efficientem* jam excipit *objectum Juris conducendi*, quod vel *persona*, quibus conductus debetur, vel earundem *res* constituunt. Rebus quidem, modo tales sint, quæ licite per territorium transportari possunt, in consequentiam personarum *Jus conducendi* non denegandum, ceu ex subseq. §. 42. latius constabit. Nam, quominus Gens quæq; cum quavis Gente seposita commercium colat, impediendi nemini jus est. Id enim permitti, societatis humanæ interest. *Grot. lib. 2. de Jur. B. ac P. c. 2. §. 13. n. 5.* *Persona* verò, pro diversitate conductus, diversæ sunt. Aliis namq; præstatur *conductus necessarius*, aliis *honorificus*, aliis conductus in genere sive *communis*. Et quidem quod I. *Conductum necessarium*, *das Churfürsten Gleit*/attinet, eundem *Aur. Bull. tit. 1.* latius describit, nihilq; aliud est, quam publica quædam securitas, quam Status aliive Imperii Cives in suis territoriis ac conditionibus Electoribus eorundemq; nunciis ad electionis actum proficiscentibus, secundum præscriptum *A. B.* præstare debent, ut hoc modo securi & inviolabiles ad locum electionis venire, & ad suos redire

Quo in casu
diversimode
de exercetur.

Objectum
Juris conducendi
sunt personæ & res.

Personæ,
quibus conductus præstatur, diversæ sunt.

Necessarius conductus præstatur Electoribus, qui describitur.

Inter Civi-
tates Im-
per. sim-
pliciter ta-
les & libe-
ras nulla
statuenda
distinctio.

inter Civitates Imperiales simpliciter ita dictas & liberas, unter Reichs- und Freye Reichs-Städte / facienda est distinctio, utpote quæ omni legali fundamento destituitur, per doctrinam *Dn. Böcler. in Not. Imp. lib. 11. c. 2.* Illa namq; quæ de insignibus Aquilæ desumitur, absq; ulla ratione est. Neq; verbulo quidem in cata- logo Statuum ac Matricula Imperii, ut & in Recessibus aliisq; Con- stitutionibus Imperii hujus distinctionis fit mentio, sed appella- tiones Civitatum Imperialium & Liberarum potius promiscue usurpantur, atq; copulative ut plurimum conjunguntur. *R. J. de A. 1542. §. und seynd diese 45. in verb.* Des Heil. Reichs Frey- und Reichs-Städte. Pulcre hoc confirmat *Wehn. in obs. pract. voc.* Freye Reichs-Städte / atq; *Author der Grundfeste des Heil. Römischen Reichs p. 2. c. 6.* ubi hac de re sequentia proponit: Den drit- ten absonderlichen Reichs-Rath machen die Frey- und Reichs-Städte / wie sie sich selbst insgesambt nennen / und also in denen Reichs-Abschies- den benamt zu finden / wiewol der Unterscheid unter Freyen und bloß- sen Reichs-Städten / nachdem in Ansehung der Unmittelbarkeit / und alleinigen dependentz vom Heil. Reich eine so frey als die andere / mehr in Worten bestehet / also in der That keinen sonderlichen Grund hat / ausser was von etlichen darauff gestellet wird / daß theils Reichs-Städ- te dem Römischen Kaysen keine ordentliche jährliche Reichs-Steuer ge- ben und daher Freye / die übrigen aber so zu dergleichen Collecten ver- bunden / nur bloßhin Reichs-Städte genennt würden. *Add. Bur- gold. in Not. Imp. p. 1. discurs. 21. membr. 4. n. 24.*

An mixtæ
Civitates
Jure Con-
ducendi
gaudeant,
dependet
ex quæstio-
ne: An
dentur?

§. 20. De mixtis porro Civitatibus ut quæramus: An *Jure conducendi fruantur?* otiosum forsitan erit, cum talis mixtura vix detur. Certum namque est, quod præter Imperiales & Provin- ciales Civitates mixtum & anceps genus neque in Constitutioni- bus & Recessibus Imperii, neque etiam in Actis publicis invenia- tur. Quapropter *Matth. Steph. Reinking. Besold. & præcipue Knip- schild*, qui lib. 1. de *Jur. & Privileg. Civit. Imp. c. 3.* hanc urbium mixtionem vel potius confusionem acerrime propugnat, non adeo operæ pretium fecerunt, quod hanc doctrinam introduce- rint. Non equidem diffitemur, quod in Civitatibus Imperialibus

Princi-

Principes quandoq; certis Juribus gaudere possint. Ex pactis enim, quæ non attingunt Superioritatem ipsam, potest Civitas Imperialis ad certa quædam Jura se alteri adstringere, ipsa manente libera, de qua re vid. *Acta Lindav. alleg. à Dn. Böcler. in Not. Imp. lib. 11. c. 3.* inde tamen nulla oritur mixtura. Neq; etiam propterea, quod quædam adhuc videantur controversi Juris, termini Juris Publ. contra Imperii leges præter necessitatem multiplicandi, sicq; mixti generis Civitates constituendæ sunt. Quare hoc mixtum Civitatis genus non solum *Denaïs.* atq; *Klock.* improbant, sed etiam *Paurmeist. l. 2. Jurisd. c. ult. n. 16. § seq.* multis impugnat, quos sequuntur *Dn. Böcler. in Not. Imper. d. lib. 11. c. 2. § Burgold. in Not. Imper. p. 1. disc. 21. membr. 4. n. 21.* Hoc tamen certum est, quod, præter provinciales Civitates mere tales, dentur etiam quædam, quæ Principibus, in quorum territorio sitæ sunt, non simpliciter sub- sunt, sed certis pactis & conditionibus, ita ut multis privilegiis, regalibus & libertatis axiomatibus gaudeant, vocantur alias *conditionata & pactitia.* *Dn. Fritsch. in Man. Jur. Publ. verb. Civitates Provinciales.* Add. *Mager. de Advoc. arm. c. 6. n. 168. Cluten. in Syll. rer. quotid. concl. 27. lit. f. Rulant. de Commiss. p. 2. lib. 5. c. 4. n. 47.* ubi scribit: in Germania plurimas reperiri Civitates, quæ licet Principibus subesse videantur, maxima tamen ab Imperatoribus concessa privilegia habent. Et de his non immerito disquiri- tur: *an Jure Conducendi gaudeant?* quæ quæstio ex literis pacto- rum & consuetudine decidenda: Num scil. eisdem *Jus conducendi* concessum fuerit nec ne. Sic civitati *Höxter* competere *Jus Con- ducendi* in civitate & circa istam, testatur Autor des *Gegen: Mani- fests / und in Jure & facto gegründeten Berichts* Herren Herzog Ru- dolph Augusti zu Braunschweig und Lüneburg die Stadt Höxter be- treffend.

De civita-
tibus pacti-
tiis agitur,
in simulque
quæritur:
utrum iis
Jus Condu-
cendi com-
petat?

§. 21. Num deniq; etiam Protectoribus Civitatum Imperia-
lium, vel aliarum, denen *Schutz-Herren / Jus conducendi adjudican- dum sit?* itidem ambigitur. Quod enim Civitates Imperiales aliorum protectioni sese concredere possint, nominatim testa-
tur *Besold. de Fæder. cui suffragatur Vultej. vol. 3. Marpurg. Consil.*

Quæritur:
An Prote-
ctores ci-
vitatum Jus
Conducen-
di habeant?

Prius in
genere de
Protectori-
bus agitur.

19. n. 145. eandemque consuetudinem apud Germanos in Civita-
tibus præsertim Imperialibus jam olim receptam, hodieque usu
frequentiori approbatam esse, testatur *Schurff. cent. 3. consil. 23.
n. 4. atq. Vultej. lib. 1. de Feud. c. 8. n. 17.* Sic Spira Comites Palatinos
Rheni, Electores, jamdudum Protectores habuit. Literas, quibus
Ludovicus Elector Palatinus eandem Civitatem anno 1443. in pro-
tectionem recepit, refert *Lehman. in Chron. Spirens. l. 7. c. 99. &
Mager. de advocat. c. 5. n. 519.* Wormatia quoq; eosdem Electores
Palatinos longo tempore Protectores habuit, *Mager. cit. c. 5. n. 518.*
Mülhusium porro & Northusium Electores Saxoniae Protectores
vetustissimos agnoscere, eamque Protectionem certo quandoq;
annorum spatio renovari, testatur *Waremund. ab Ehrenberg de
Fæder. alleg. à Knipschild. l. 2. de Jur. & Privil. Civit. Imper. c. 24. n. 26.*
Reutlingam tandem nec non Eslingam in Würtembergiæ Du-
cum protectione, non quidem hæreditaria, uti voluit *Besold.* sed
voluntaria & pacticia, ad certos annos pro arbitrio cujusque par-
tis constituta existere, tradit *Knipschild. cit. c. 24. n. 22. & 27.* ubi
adhuc plura exempla recenset.

Protectori-
bus Jus
Conducen-
di denega-
tur.

§. 22. Quia vero hæc protectio priscam & propriam clien-
tum libertatem non imminuit. *Cluten. in Syll. rer. quotid. concl. 27.
lit. f. circa fin.* neque Protectori in clientes ullam tribuit Jurisdi-
ctionem, ceu latius evincit *Mager. de Advoc. c. 10. n. 406. & mult.
seq.* ut multo minus majorem aliquam superioritatem, sicq; Jus
territorii, *die Landes Fürstl. Obrigkeit* inferre possit, teste *Mager.
d. c. 10. n. 495.* ad propositam quæstionem recte respondemus,
quod nec *Jus conducendi* per territorium clientum Protectoribus
competere possit. *Knipschild l. 2. de Jur. & Privileg. Civit. Imp.
c. 24. n. 72. Coler. quidem consil. 33.* quem sequitur *Dn. Orth de Jur.
cond. c. 2. pag. 51.* inter Protectorem perpetuum & temporalem di-
stinguit: ita, ut qui perpetuus Protector est, *Jus conducendi* habe-
at. Attamen, quod nulli Protectori, sive temporalis, sive perpe-
tuus sit, ob solam protectionem *Jus conducendi* competere possit,
cum *Everhard. in consil. & Höpinck in Dissert. de Jur. Advoc.* rectius
statuit *Mager. cit. c. 10. n. 610.* nisi vel Advocatia in Jure territorii

Etiamsi
perpetui
fuerint.

sic

sit radicata, vel etiam interveniens conventio hoc Jus Protectori assignaverit. Vid. in simili *Mager. d. cap. 10. num. 523. & 532.* Sic Electorem Palatinum per Civitatem Imperialem Wormatiensem, in protectione ejusdem existentem, *Jus conducendi* exercere, notat *Dn. Orth de Jur. cond. cap. 2.* Erfurti quoque Serenissimi Saxoniae Duces, ejusdem Protectores, una cum vectigalibus *Jus conducendi* habuere. Quid vero, statu Erfurtensium immutato, inter Electorem Moguntinum & Domum Saxoniam hac de re cautum fuerit, tradit *Franc. Jrenic. ad Not. Imp. Burgold. p. 1. disc. 21. pag. 247. & 248.* Præter protectionem ad *Jus Conducendi* vindicandum nihil quoque facit: Utrum Princeps in civitate quadam palatium habeat, nec ne; Quamvis enim nonnulli ejusmodi civitates, in quibus Princeps Imperii palatium habet, pro provinciis æstiment, dubitamus tamen, an hæc conclusio procedat. Constat enim Episcopos Wormatiensem, Argentoratensem atque Spirenses aliosque sua in civitatibus, à quibus nomen fortuntur, habere palatia, cum tamen extra dubium omne sit, quod istæ civitates Imperiales sint. Si autem per palatium intelligatur Curia sive Tribunal ad Jus reddendum, quod tesseram Superioritatis esse tradit *Knichen. de Superiorit. territ. c. 3. n. 374.* non repugnabimus, Principi *Jus conducendi* competere, non quidem ob palatium, sed ob Superioritatem territorialem, quam etiam in illa exercet civitate.

Exceptiones adiciuntur.

Nec propterea Principes, quod palatium in Civitate habeant, in eadem jure Conducendi uti possunt.

§. 23. Hactenus dicta, ceu opinamur, fusius demonstrant causam, ob quam Imperii Statibus hoc *conducendi Jus* competit. Quia vero præter eosdem Respubl. nostra Romano-Germanica inter immediate Imperio subjectos Nobiles quosdam complectitur, qui nomine *der freyen Reichs-Ritterschafft* gaudent, ac in Classem Franconicam, Suevicam & Rhenanam dividuntur, quarum singulæ in minores particulas rursus dispescuntur, quas recensent *Limn. lib. 6. de J. Publ. c. 3. num. 46. & 57. Cluten. in Syll. rer. quotid. concl. 26. lit. K. Burgold. in Not. Imp. p. 1. discurs. 22. n. 2. & Dn. Böcler. in Not. lib. 10. c. 2.* Ideoq; , antequam ad ulteriora progrediamur, non immerito hic evolvendum erit: Num & *his Jus conducendi* compe-

Queritur: An Nobilibus immediatis, jus Conducendi competat?

compe-

Aurea Bull.
& Nobili-
bus imme-
diatis Jus
Conducen-
di tribuit.
Quær. ob
quam cau-
sam,

Status Im-
perii non
sunt,

competat ? Sane quod A. B. tit. 1. vers. Quamvis autem &c. hisce Nobilibus Jus conducendi tribuere videatur, ex ejusdem inspectione facilius patebit. Sed ob quam causam hoc fiat, difficultioris momenti res est. Speidel. quidem in Specul. verb. Freye Reichs-Ritterschafft inclyto huic ordini longe majora privilegia & præeminentias, quam hætenus ipso facto habuit, optat, Dn. Conring. quoq; alleg. à Burgold. in Not. Imp. p. 1. disc. 22. sub fin. n. 7. eorundem postulatum, ut inter Status Imperii recipiantur, jure suo niti testatur. Attamen quod hætenus Status Imperii non fuerint, contra Matth. Steph. de Jurisdic. l. 2. p. 1. c. 4. n. 33. & Rumelin. ad A. B. Dissert. 1. th. 12. ipsa quoq; experientia testatur. Neq; enim ad Comititia Imperii vocantur, multo minus sessionem ac suffragii Jus in iisdem habent, aut in Matricula Imperii inveniuntur. Vid. Limn. d. lib. 6. c. 3. n. 11. & seq. & in Comment. ad Capit. Carol. V. art. 15. n. 5. pag. 223. Dn. Myler. in Not. ad Rumel. l. c. Dn. Strauch. Dissert. Exotic. 4. th. 22. Zigler. ad aur. Prax. Calvol. §. Landsassii in limit. n. 48. An vero tales quondam extiterint, uti quidem multi, interq; eos Wurmser. Exer. Jur. publ. 1. q. 17. Zigler. l. c. aliive à Limn. laud. c. 3. n. 7. allegati Autores volunt, secundum Cluten. in Syllog. rer. quotid. th. 26. lit. K. dubio haud videtur carere. Quia enim præcipuus honor est, esse Statum Imperii, quis crederet, Nobiles dignitatem illam in Comitiorum Statuumq; jure consistentem adeo temere fuisse jactatos; præsertim cum ab onere contributionis non magis facti sint immunes, ac alii, qui Juris Comitiorum adhuc participes existunt, id quod ex R. I. de Ann. 1500. §. Wie oder der &c. 46. liquido evincitur. Dn. Orth de Jure Conduc. c. 2.

Eisdem ta-
men Super-
ioritas ter-
ritorialis
competit.

§. 24. Exinde verò, quod Nobiles Immediati nec Status sint, nec etiam probabiliter unquam fuerint, plures Doctores ulterius colligunt: Eisdem nec Superioritatis territorialis ejusq; ut plurimum connexi *Conducendi Juris* compotes esse posse, idq; vel maxime exinde deducendum esse censent, quod Superioritas ista sit affectio propria & essentielle consecutivum Status Imperii, adeo ut Nobiles hi Regalia, quibus præditi sunt, non tam Jure Superioritatis reali, quam personali, vi sc. Investituræ, detineant. Verum

quam-

quamvis argumenta hæc suo pondere non careant: Attamen laborare videtur illa propositio: Neminem nisi Statum Imperii Jurisdictionis territorialis capacem esse, nec credimus, rationem *Dn. Ludolphi Hug. de Statu Reg. Germ. à Burgold. in Not. Imp. p. 1. discurs. 22. n. 5.* adductam, eandem sufficienter confirmare. Quare *Wurms. Exerc. Jur. publ. 3. quest. 19.* ad hoc, ut Superioritatis Jura quis habeat eorumq; capax sit, haud semper necessum esse dicit, ut Status Imperii sit, sed sufficere quoq; immediatum Imperii Civem quem esse, quod uberius *d. l.* confirmat. Cum itaque Nobiles hi, ut alii Status, Imperio immediate subsint, & in Constitutionibus de immediatis loquentibus extra omnem controversiæ aleam contineantur, iisdem sine dubio quoq; Superioritas territorialis adjudicanda erit. Quamvis enim teste *Wurms. cit. loc.* omnes partes Superioritatis territorialis non habeant, exinde tamen non sequitur, eos Superioritatem plane non habere. Et hanc posteriorem sententiam, quæ in supremis Imperii Dicastriis probatur, præter *Wurms. & Nolden. de Stat. Nobil.* defendunt *Mager. de Advocat. arm. c. 6. n. 109. Gail. lib. 2. observ. 62. n. 3. Bidenbach. quest. nob. 1. n. 7. & seq. Rumelin. ad A. B. p. 1. diss. 1. th. 13.* Et quamvis *Dn. Myler. ibidem in Not.* suum suspendat judicium, huic sententiæ tamen diserte accedit *in tr. de Princ. & Stat. Imp. c. 36. §. 12.* Add. *Dn. Lauterbach. in Dissert. de præscript. delict. th. 8. Herpfer in Dissert. de nobil. circ. Jurisd. controuv. in præliminarib. §. Cætera bona exempta,* atque *Consil. pro Jure Nobil. immediat. Franconia post Georg. Mund. tract. de muner. n. 16. ut & Knipschild. l. 2. de Privileg. Imp. Civit. c. 5. n. 13. & seq.* ubi plura huc facientia proponuntur. Ex quibus omnibus jam oppido patescit, quod Nobilibus immediatis *Jus conducendi* in districtibus castrorum suorum vel regulariter ob Superioritatem territorialem; vel etiam, quod specialiter de eo sint investiti, aut singulari privilegio id ipsum impetraverint, alioq; legitimo modo acquisiverint, competat. Et de his præsuppositis *text. A. B. atq; doctrina Maul. tit. 2. de Jur. cond. num. 27. ut & Knipschild. d. lib. 2. c. 26. n. 3.* Nobilibus immediatis *Jus conducendi* attribuentium, intelligenda erit. Sicq; illos errare

ob eamq;
vel etiam
propter
specialem
investitu-
ram Jus
Conducen-
di.

videmus, qui, aliis adminiculis destituti, ex sola *Aur. Bull. Jus conducendi* alicubi locorum sibi vindicare conantur. Hoc enim est contra intentionem Imperatoris, quippe cujus mens non fuit, *Jus conducendi* de novo concedere, sed potius necessitatem securitatis iis imponere, qui hoc *Jure conducendi* gaudent. Hinc licet recte inter alias rationes, ad probandum tale Jus comparatas, allegetur *Constitutio Aur. Bull.* sola tamen id probare nequit. Ex dictis tandem quoq; fuit, quod neq; ratione Centenæ *Jus conducendi* competere possit. Nonnulli quidem inter *Centenam universalem* sive omnigenam, quando quis omnium etiam leviorum criminum executionem habet, & *specialem sive limitatam* ita distinguunt, ut prior, quæ conjunctim cum Jure territoriali exercetur, & non nisi per accidens ab ipso separata est, *Jus conducendi* quoque; non vero posterior importet. Verum licet fateamur, quod Centenica Jurisdictio Superioritati territoriali regulariter connexa sit. vid. *Dn. Præs. Dissert. de cent. c. 2. §. 6.* tamen Dominus territorii *Jus conducendi* non ratione Centenæ, sed potius vi Superioritatis territorialis exercet. Unde verior est sententia negativa, ratione scil. Centenæ *Jus conducendi* nunquam competere, quam cum *Authore des Wertheimischen gründlichen Gegen-Berichts* rectius defendit *Dn. Orth de Jur. cond. c. 6.*

§. 25. Atq; hæc de causa *Efficiente secundaria*, eaq; *eminente* sufficient, cujus intuitu *Jus conducendi* competit. Restat *vulgaris*, partim in singulari *concessione*, partim etiam in *prescriptione* fundata, ob quam vel *mediatis Imperii subditis*, vel etiam *immediatis*, sed tamen in *alieno territorio* competit. Mediate Imperio subiecti, qui in singulis Imperii provinciis Principes & Dominos suos *für Ihre Landes-Fürsten und Erb-Herren* recognoscunt, communiter in Prælatos, Nobiles late sic dictos, & Civitates dividuntur, aliasq; *Landassii* vocantur. *Burgold. in Not. Imp. p. 1. disc. 23. n. 3. Besold. consil. 238. n. 27.* qui à cæteris subditis respectu Domini territorialis nihil vel parum differunt, quamvis alio respectu *Landassii* aliquantum digniores cæteris subditis habeantur; ita ut *Landassii* non nisi Prælatos, Comites, Barones ac Civitates

Jus conducendi ob Centenam non competit.

Causa efficiens secundaria Juris conducendi est singularis concessio ac præscriptio.

Mediati, qui alias Landassii vocantur,

complectatur. *Dn. Fritsch. in Man. Jurispubl. voc. Landsassiatu.* non ha-
 Hi omnes verò non præsumuntur in suis territoriis habere *Jus* bent *Jus*
conducendi, sed Dominus potius eorum, nisi specialem concessio- conducen-
 nem vel præscriptionem sufficienter probaverint. *Maul. de Jur. di, nisi con-*
cond. tit. 2. n. 35. Dominus siquidem territorialis in omni Supe- cessionem
 rioritatis & Jurisdictionis Jure fundatam habet intentionem con- vel præscri-
 tra *Landsassios*, quoad quasvis in suo territorio exortas causarum ptionem
 species, imò quæcunque intra territorii septa continentur, ea in probave-
 fide & patrocínio Domini illius esse præsumuntur. *Schurff. cent. 1. rint.*
consil. 26. n. 3. & Zigler. ad aur. Prax. Calvol. §. Landsassii concl. 1.
n. 22. §. seq. Neq; huc alicubi recepta Landsassiorum distinctio in- Nihil in-
 ter Ambtsassios & Schriftassios aliquid facit. Illa namq; non ni- terest:
 si hanc inducit differentiam, quod *Ambtsassii* mediate Principi utrum sint,
 subjecti sint, & coram Præfectis, *vor denen Pflegern / Ambt-Leuten* Schriftsas-
oder Schössern in prima instantia conveniantur; *Schriftassii* vero sii, utrum
 Principi immediate subsint atq; in prima instantia statim coram Ambtsassii.
 Cancellaria Principis vel Dicasterio Provinciali, *vor der Cankley*
oder Hoff-Gericht / forum sortiantur, ut propterea reliquis di-
 gniores æstimentur. Vid. *Knichen de Saxon. non provoc. Jur. verb.*
Ducum c. 6. n. 23. Zigler. ad Calvol. §. Schriftassii n. 2. & 3.

§. 26. In alieno territorio itidem *Jus conducendi* non nisi ex
 speciali concessione vel præscriptione in vim servitutis jurisdictio- Ob singu-
 nalis, ut *Becht. de secur. §. salv. cond. c. 12.* & cum eo *Rumelin Dissert. ad* larem con-
A. B. 2. p. 1. th. 8. loquitur, competit, dum Dominus territorii æque, cessionem
 ac dominus prædii, patitur, alterum in illo exercere actus ad hoc & præscri-
 Jus spectantes, qui alias citra ipsius permissionem & patientiam illi- ptionem
 citi essent. Quemadmodum enim privatorum prædia alia aliis ser- Jus condu-
 vitudes urbanas, rusticas & similia sexcenta debent; Sic inter terri- cendi in
 toriorum Dominos nihil frequentius est, quam alteri in alterius di- alieno
 tione quæsitæ nobiliores servitutum species: Jurisdictionem scil. quoq; ter-
 meri mixtiq; Imperii, censuum, *conducendi* &c. *Jus* competere. ritorio
Author. lust. causæ Palat. in Præf. ex q. eo Orth de Jure cond. c. 2. Et qui- competi.
 dem pactationibus ac stipulationibus, imò & testamento hoc Jus, Pañis alte-
 ad instar aliarum servitutum, interveniente tamen tradi- ri *Jus* con-
 ducendi
 concedi
 potest.

Acquiritur
etiam præ-
scriptione
non imme-
moriali, sed
longi vel
longissimi
temporis.

tione vel patientia. *l. 11. §. 1. de publ. in rem act. l. 3. §. 2. de act. emt. l. ult. de servit.* concedi posse, tradit *Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 62.* quem sequuntur *Knipschild l. 2. de Jur. & Priv. Civit. Imp. c. 26. n. 5. & Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 8.* Quod vero præscriptionem attinet, itidem certissimum est, quod per eandem, quasi servitus, in alieno territorio acquiratur. *Maul. c. t. 2. n. 38.* Non tamen hic præscriptio immemorialis necessaria est, utpote quæ in Regalibus contra supremum Principem formandis demum obtinet, per superius tradita, sed præscriptio longi vel longissimi temporis, tanquam in Regali jam formato, sufficit. Vid. *Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 17. n. 1. & seq. Klock. de Contrib. c. 3. n. 134. atq. Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 43.* ubi sequentia proponit: *Si præscribens habet titulum ab aliquo tertio, potest præscribere legitimo tempore & ordinario, 10. annorum inter præsentis, & 20. inter absentes, etiam nulla interveniente scientia & patientia adversarii, contra quem præscribitur. l. ult. vers. fin. C. de præscript. long. temp. l. 11. §. 1. ff. de public. in rem act.* Hactenus *Maul.* Quæ circa pacta & præscriptionem aliàs observanda veniunt, ex Commentatoribus Juris Civilis sat aperte patent, ut supervacaneum videatur, hisce diutius immorari. Hoc unicum nobis sufficiat, quod allegans ad hujus Juris defensionem pacta vel præscriptiones oneri probandi adstrictus sit, per *l. 2. ff. & l. 23. C. de probat. ibiq. Brunneman. Cacheran. Decis. Senat. Pedem. 144. n. 15.* præcipue, quod posteriori casu conductus non amicitiae vel familiaritatis, sed servitutis jure usus fuerit. *Klock. vol. 1. consil. 29. n. 564. & consil. 50. n. 253.*

Quod Jus
conduden-
di in alieno
territorio
acquiri pos-
sit, per suf-
fragium
Doctorum
& exempla
confirma-
tur.

§. 27. Quod verò his modis Jus conducendi in alieno territo-
rio acquiratur, præter suffragium Dd. præcipue *Knichen. de Sax. non provoc. jur. verb. Ducum c. 5. n. 108. Reinking. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. class. 5. c. 4. n. 234. & seq. Sixtin. 2. de regal. c. 2. n. 45. Merckelbach. apud Klock. vol. 1. consil. 8. n. 178. Thom. Michael, apud eund. Klock. vol. 1. consil. 29. n. 351. & seq. Wehn. in observ. Pract. verb. Gleit. Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imper. c. 58. n. 12. Rumelin. ad A. B. Dissert. 2. th. 8. Maul. de Jur. conduc. d. tit. 2. n. 37. & seq. Knipschild. l. 2. de Jur. & Privileg. Civit. Imp. c. 26. n. 5. Dieter. ad A. B. tit. 1. §. præmissas. verb.*

ac etiam ultra. Dn Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 8. ac Oeting. de Jur. & con-
trov. limit. lib. 1. c. 9. n. 25. in verbis: Welche Gerechtigkeits doch nicht
allezeit der Landes Obrigkeit anhanget / sondern offtermals davon ab-
gesondert ist. Dann an vielen Orten im Teutschen Reich herkommen /
daß einer in eines andern Herrn Gebieth und Landes Obrigkeit zu-
gleiten / aber sonst keine Oberkeitliche Gerechtsamkeit darinnen &c.
hat / varia etiam in Germania nostra extantia exempla confir-
mant. Sic Dux Würtembergiæ *Ius conducendi* habet per urbem
Imperialem Gemündam, ut & per territorium Civitatis Eslingæ,
teste Knipschild. & Dn. Fritsch. l. c. Principes Hassiæ exercent per
Wetzlarium, Fridbergam, districtum Hüttenbrügicum & per
tractum Wetteraviæ usq; ad speculam Francofurtanam, bis an die
Frankfurter Warth / non attenta Superioritate territoriali, quæ
ad Moguntinum, Comites Solmenses, Hanovienses, Isenburgi-
cos & alios pertinet, notante Dieteric. ad A. B. d. l. Similiter
Electo Moguntinus in Hassiæ Principum territorio per quendam
districtum Darmstadianum hoc Jure utitur. Electo Palatinus
idem sibi vindicat durch die Ober- Grafschafft Eagenelnbogen von
der Bergstrassen an bis gen Pforzheim. Marchio Badensis per ter-
ritorium Palatinatus usq; ad Brethemum. Præpositus Ellwangen-
sis von der Stadt Ellwangen aus durch das Fuggerische Dorff Hütlin-
gen. Die Erb-Marschallen von Pappenheim von Creuß bey Weissen-
burg an bis zum Hochgericht bey Mannheim. Die Stadt Schwä-
bischen Hall durch das Ellwangische Ambt Dannenburg. Merckel-
bach. apud Klock. vol. 1. conf. 8. n. 179. & Dn. Strauch. Dissert. Exot.
Jur. Publ. 11. th. 2. Idem jus Saxoniarum Duces in Comitum Imperii
Swartzburgensium territoriis sibi vindicant, quibus tamen Do-
mus Swartzburgica libertatis præsumptionem & longissimam
possessionem obiicit, quare lis hac de re in Camera adhuc pen-
det, teste Dn. Fritsch. cit. c. 12. n. 9. sub fin.

§. 28. Sed congrue hac occasione quæritur: Si quis per præ-
scriptionem hoc Jus in alieno territorio acquisiverit, an intelligatur præ-
scripsisse cumulative, an vero private? Quod in dubio cumulative,
non private intelligatur præscriptum, tradit Maul. de Jur. Cond. tit.

Quæritur:
Utrum quis
in alieno
territorio
Jus condu-
cendi cu-

**Imulative
cum terri-
torii Do-
mino, an
privative
habeat?
In dubio
cumulative
censetur
acquisitum.**

**Aliàs casus
separandi
veniunt.**

tit. 2. n. 76. propterea, quod hoc Jus in alterius territorio vel districtu sit instar servitutis; At servitutis concessæ interpretatio facienda est profundo serviente. Sic concessio aquæ ductu, itinere aliaq; servitute, dominus prædii servientis eadem jure domini uti non prohibetur. Nec enim per id, quod alteri per fundum meum jure servitutis à me concessæ ire agere liceat, illud mihi denegatum. Vid. *text. in l. 6. C. de servitut. & aq. & Dom. Card. Tusch lit. P. concl. 114. n. 2. & 3.* Hinc *Berlich. p. 2. concl. 49. n. 6.* tradit, quod is, qui Jus pascendi vel propter pactum vel etiam propter præscriptionem debet, nihilominus re sua ad pecora sua pascenda uti possit, propterea, quod jura servitutum, sicut & Jurisdictiones & alia jura incorporalia, censeantur esse concessa cumulative, non privative. *Add. Salicet. ad d. l. 6. & hoc quidem procedere potest in dubio.* Alias casus separandi veniunt. Nam si Dominus territorii aliquando conducere voluerit, sed à præscribente prohibitus fuerit, atq; huic prohibitioni per tempus præscriptionis completæ acquieverit, omnino præscribens hoc Jus sibi privative acquisivit, opus tamen est, ut hanc prohibitionem cum patientia Domini conjunctam probet, per antea alleg. *text. & l. 4. C. de edend. Mascard. de probat. vol. 1. q. 17. n. 1.* Quod si vero cum extraneo Dominus territorii in simul hoc Jus exercuerit, certum omnino est, quod alter non nisi cumulative acquisiverit. Iniquissimum enim est, domino auferre, quod usus ei non abstulit, teste *Papinian. in l. 20. ff. ex quib. caus. major.* Præscriptio quoq; stricti juris est, nec plus intelligitur per eandem obtentum, quam quantum per tempus legitimum fuit possessum, *arg. l. 1. §. si quis 4. ibique Bartol. ff. de itin. actusq; priv. Vid. Klock. vol. 1. consil. 50. n. 50. atque Merckelbach. apud eund. vol. 1. Consil. 33. n. 1. it. 37. & 38.* Unde Domino territorii Jure ordinario, alteri verò ex causa singulari competit. *Knichen. de Jur. territ. c. 4. n. 357. & 358. Wehn. in obs. pract. verb. Glaidt. Rumelin. ad A. B. Dissert. 2. th. 8.*

**Jus condu-
cendi sæpi-
us ad plures
pertinet.**

§. 29. Ex dictis porro patet, quod Jus conducendi sæpius quoq; ad plures pertinere possit. Ad unum quidem spectat, quando territorium unum solummodo agnoscit dominum, for-
sitan,

fitan, quod vel unus saltem existat, vel etiam Jus Primogenituræ receptum sit, prout conspicuum est ex Electoratibus & Ducatibus quibusdam, de quibus *Springsfeld. de Apanag. c. 3. n. 43. & seq. Diter. ad A. B. tit. 24. §. si ceteros p. m. 94.* Ad plures verò, quando vel plures unius territorii sunt Domini, quod vel pari Jure omnes succedant, vel simultaneam alias habeant Superioritatem, vel deniq; is, qui Dominus territorii non est in alterius districtu hoc *conducendi Jus* non nisi cumulative acquisiverit. Quibus casibus *Jus conducendi* diversimode exercetur. Quandoq; enim per stationarios omnium nomine constitutos præstatur; Quandoq; unus habet *das Vorgleit*/alter vero *das Mitgleit*/quod plerumq; fieri solet, quando *das Mitgleit* præstatur ab eo, qui diversæ est dignitatis, tunc enim dignior præcedit; Interdum quoq; præequitatio non tantum præ eminentiæ, sed & Superioritatis signum est, quæ in re consuetudo uniuscunq; loci attendenda. *Add. Wehn. in Obs. Pract. verb. Gleit. & Dn. Orth de Jur. cond. c. 2. circa fin. ubi quoq;, quid in Ganerliis quoad conducendi Jus obtineat, decidit.*

Quo in casu
diversimode
exercetur.

§. 30. *Causam efficientem* jam excipit *objectum Juris conducendi*, quod vel *persona*, quibus conductus debetur, vel earundem *res* constituunt. Rebus quidem, modo tales sint, quæ licite per territorium transportari possunt, in consequentiam personarum *Jus conducendi* non denegandum, ceu ex subseq. §. 42. latius constabit. Nam, quominus Gens quæq; cum quavis Gente seposita commercium colat, impediendi nemini jus est. Id enim permitti, societatis humanæ interest. *Grot. lib. 2. de Jur. B. ac P. c. 2. §. 13. n. 5.* *Persona* verò, pro diversitate conductus, diversæ sunt. Aliis namq; præstatur *conductus necessarius*, aliis *honorificus*, aliis conductus in genere sive *communis*. Et quidem quod 1. *Conductum necessarium*, *das Churfürsten Gleit*/attinet, eundem *Aur. Bull. tit. 1.* latius describit, nihilq; aliud est, quam publica quædam securitas, quam Status aliive Imperii Cives in suis territoriis ac ditionibus Electoribus eorundemq; nunciis ad electionis actum proficiscentibus, secundum præscriptum *A. B.* præstare debent, ut hoc modo securi & inviolabiles ad locum electionis venire, & ad suos redire

Objectum
Juris con-
ducendi
sunt perso-
næ & res.

Personæ,
quibus con-
ductus præ-
statur, di-
versæ sunt.

Necessarius
conductus
præstatur
Electori-
bus, qui
describitur

dire

Ab omni-
bus est præ-
standus.

Nec inimi-
citiæ ab
ejusdem
præstatione
excusant,

Singulis
quoq; Ele-
ctoribus
certi con-
ductores in
A. B. affi-
gnati sunt.

dire queant. *Dn. Myler. in addit. ad Rumelin. Dissert. ad A. B. 2. th. 2. p. 1. Dieter. ad A. B. tit. 1. verb. conducere tenetur p. 15.* Hunc itaq; conductum non tantum unusquisq; Elector suis Coelectoribus ac illorum Nunciis, sed & omnes alii Principes, Comites atq; Barones Feuda à Sacro Romano Imperio tenentes, Milites deniq; clientes, nobiles ac ignobiles, Cives ac Communitates castrorum, civitatum aliorumq; Sacri Romani Imperii locorum, si modo *Jure conducendi* alias fruantur, præstare debent. *A. B. cit. tit. 1. §. statuimus insuper & seq.* Neque etiam ex capite inimicitiae, guerræ aut dissensionis, quam Electores vel inter se, vel cum aliis Principibus ac Statibus habent, hic salvus conductus denegandus est. Quamvis enim alias nemo te- neatur hosti vel inimico transitum per territorium ac ditiones suas concedere, id tamen fallit, in necessario conductu, & qui pro Reip. bono præcipitur, qualis noster est, qui Electoribus ad electionem Regis Romani euntibus debetur. Hic enim Electori, quamvis inimico, necessario præstandus est, & quidem si dene- gans sit Elector, sub pœna perjurii, & amissione pro ea vice suf- fragii; Si verò alius fuerit, itidem sub pœna perjurii, privatione feudorum aliorumq; jurium, libertatum, privilegiorum ac gra- tiarum à Sacro Romano Imperio obtentarum, cum banno & præscriptione Imperiali, si fuerit ex Ordinibus, qui transitum de- negaverit. *A. B. d. tit. 1. cit. §. Rumelin. ad A. B. d. Dissert. 2. th. 3. & 4.* Cum enim electionis causa publica sit, privatorum inimi- citiæ ipsi merito cedere debent. *Arum. ad A. B. disc. 1. §. 13.*

§. 31. Licet itaq; Principes, Comites, Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Civitates & Communitates ad hunc condu- ctum cuilibet Electori ejusq; Nunciis per terras & ditiones suas præstandum necessario & indistincte obstricti sint; Nihilominus tamen pro locorum quoq; & regionum adjacentia cuilibet Ele- ctori singulares conductus & Conductores, *in §. quamvis autem universos & seq. d. tit. 1. A. B. assignatos videmus.* Cum vero ho- die Dux Baviaræ inter Electores numeretur, quamvis de ejus Con- ductoribus nondum certi quid constet, tamen *Arum. Discurs. 1. ad A. B. §. 16. & Dieter. ad eund. tit. 1. p. 18.* pro indubitato ha- bent,

bent, quod omnes Status, quorum territoria ad electionem proficiscens transit, eidem ad saluum conductum præstandum teneantur. Tum illi verò, qui in contextu nominantur, tum etiam alii, qui conductus gratia requiruntur, Electores vel eorum nuncios non nisi per terras & ditiones suas conducere possunt. Nec ad rem facit, quod constitutio in exigendo hoc conductu hifce utatur verbis: *Per terras & territoria sua, ac etiam ultra (quando potest) remotius &c.* Siquidem, si totum inspiciamus contextum, nihil aliud illa verba designant, quam quod *Jus conducendi* non nisi in proprio territorio, aut etiam eo in loco, ubi quis illud legitime acquisivit, præstandum veniat. Id quod non solum germanica verba *A. B. in princ. durch sein Land und Gebiet und Städte / auch so fern er mag vergleiten / it. §. præmissas verò in verbis: Allein durch sein Land und Gebiet / auch so ferne er es ungefährlich vermag zu geben / &c.* Sed & usitata formula literarum requisitoriarum: *Wie euren Gleit / so weit sich dasselbe erstreckt / altem Gebrauch und Herkommen / auch der güldnen Bull Ausfagung nach &c.* confirmant. *Vid. Reinking. de Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. Class. 5. c. 4. n. 236. & seq.* Quod si verò conducentes in conductu non conveniant, sed vicinus alterum conducentem progredi vetet, ne Elector in itinere impediatur, *Knichen. de Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum. c. 5. num. 113.* & post eum *Arum. ad A. B. Discurs. 1. §. 16.* illam adhibendam esse censent cautelam, quam inferius *§. 45. circa fin. ex Wehn. & Oeting.* allegavimus.

Præstant tamen hunc conductum saltem in proprio territorio, vel in loco, ubi acquisiverunt.

§. 32. Quod de conductu sub præmemorata poena præstando dictum, illud quoq; ad alios, & quidem sequentes extenditur casus, si scil. illi, qui ad conductum præstandum obstricti sunt, Electoribus eorumq; Nunciis infidias struant, vel damnum dare conentur, vel etiam ad victum necessaria solito pretio suppeditare recusent. Conductores siquidem tenentur conducendis victualia in communi pretio atq; censu, in *gemeinem Kauffgeld* pro suis hominumq; suorum alimentis vel ipsi vendere, vel etiam penes subditos suos, ut justo pretio vendantur, prospicere. Quia enim homines affulgente occasione lucri captandi gratia,

E

pretia

Non solum conductus, sed & alia subsidia v.g. victualia Electoribus præstanda sunt.

pretia rerum ut plurimum augere solent; Ideo magna sane est adhibenda cura, ut etiam hoc in casu victus adsit copia. Add. *Dieter. ad A. B. tit. 1. §. decernimus vers. vendere aut &c.* Neq; porro interest, an Electores eorumq; Nuncii solita, an vero insolita via utantur. Indistincte namq; per territorium suum, adeoq; etiam per viam insolitam, talem conductum quivis præstare debet. Multa namq; occurrere possunt, ob quæ malint per viam insolitam, quàm regiam potius ire Electores, vel quod illa compendiosior sit, ac faciliior & commodior, aut etiam tutior. *Dn. Myler. in addit. ad cit. Dissert. 2. Rumelin. th. 8.* Quilibet tamen Elector, qui hoc conductu frui cupit, conducenti tempestive desiderium suum exponere, conductum petere, viamq;, qua transiturus est, nominare atq; significare debet. Quo facto conductus vel præsidio dato, vel etiam diplomatibus præstandus; atq; si spoliatus fuerit, omne damnum à conducente refundendum est, ut pluribus circa effectum *Juris Conducendi* proposituri sumus. Vid. interim *Dieter. ad A. B. tit. 1. §. quisquis p. 17. & §. ad præmissorum p. 18.* Unicum antequam hinc abeamus, adhuc evolvendum erit: *Num & Constitutionis hujus de conductu Carolino hodie aliquis sit usus?* Ob firmatam Pacem publicam in Imperio, quæ vulgo dicitur *der Sande Friede*/conductum hunc Electorum, tam accurate in *A. B.* præscriptum, in desuetudinem fere abiisse, cum *Marquard. Freh. in tr. de tutel. & curat. test. Elect.* statuit *Dieter. ad A. B. tit. 1. §. si vero aliquis. p. 17.* Rectius tamen cum *Böclero in Dissert. de Cond. Carol.* alii tradunt: Fiducia pacis, securitatisq; temporum minori quidem cura ac sollicitudine rem geri, quam in Constitutione Carolina continetur, hunc conductum tamen propterea in desuetudinem haud abiisse, quod vel novissima demonstrent exempla, imo si, quod Deus prohibeat, pericula temporum priorum redirent, eundem iterum præsentius apparituum esse.

§. 33. *Honorificus Conductus* Magnatibus ac Principibus præstat. Vocatur alias *Jus deducendi Principem* per territorium suum, Germ. *das Fürstl. Gleit*/estq; species juris territorialis, atq; singularim *Juris conducendi*, quæ cum *Jure conducendi generali* vulgo qui-

Conductus quoq; Electoribus per viam insolitam debetur.

modo conductus petatur.

Qr. An hujus conductus adhuc hodie aliquis sit usus?

Honorificus conductus, qui Principibus præstat, à Jure Conduc. generali differt.

quidem confunditur, ab ipso tamen revera differt. Nam *Jus conducendi* generale ipsorum viatorum gratia principaliter exercetur, ut à vi injusta immunes sint, prout ex traditis *circa fin. hujus Juris §. 51. apparebit.* At illa deductio, qua Princeps Principem per territorium suum transmittit, ad nihil aliud adstringit Principem transducentem, quam ad libertatem transitus præstandam, unde comitatus, si quis adhibetur, tantummodo permissionis quoddam signum est. Inde verò suam traxit originem, quod Regum aut eorum, qui *ῥὸ Κύριον* habent, nemo ullo jure pati teneatur, alium per suum territorium iter facere, sive fiat terra sive aqua, ubi justa negandi transitus causa suppetit. Quod si enim privatus, ut per suum fundum iter vel actum concedat, ab alio æque privato cogi nequit, *per l. 13. §. ult. ff. de injur.* quanto minus Princeps obligatus erit, extraneum, à quo sæpius periculum est metuendum, in regnum & territorium suum admittere, usq; dum idonee caveatur. Vid. *Pufendorf. in Elem. Jurisp. lib. 1. def. 5. §. 6.* neq; etiam ob hanc causam denegatus transitus vindicari potest, quamvis id ipsum velit *Grot. de J. B. & P. lib. 2. c. 2. §. 13.* propterea à *Dn. Strauch. tr. de Imper. Mar. c. 8. th. 2.* notatus. Add. *Zigler. Felden. aliq; ad Grot. l. c.* ut & *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 6. n. 8.* Quia itaq; metus nunquam fere abest in potentioribus, magno comitatu, eoq; sæpius armato, transeuntibus, hinc ab ultima memoria per Germaniam instar cautionis cujusdam receptum est, ut ejusmodi potentiores transitu prohibitos sese intelligant, nisi veniam trans-eundi à Domino territorii impetraverint, prout latius demonstrat *Dn. Strauch. Dissert. Exot. Jur. publ. 11. th. 2. Dn. Fritsch. cit. tr. c. 12. num. 31.*

§. 34. Principes itaq; & Magnates specialiter deductionem petere debent, non ut per eam demum securitatem ab offensione, insidiis atq; vi injusta impetrent, sed propterea, ne excludantur à transitu, qui, si per alienum territorium cum magno comitatu instituitur, Domino merito formidabilis & suspectus esse potest, per ea, quæ hac de re circa finem hujus Juris *§. sc. 51.* ulterius ex *Dn. Strauch. dissert. 11. th. 2. & 3.* proponenda

Cur Principes & Magnates conductum petere debeant.

Ab hac pe-
titione li-
ber est Do-
minus ter-
ritorii, qui
alteri Jus
conducen-
di concessit.

erunt; Ipsa tamen petendi necessitas tunc demum obtinet, si quis per alterius territorium transeat. Unde Dominus territorii eadem opus non habet in suo territorio, quamvis alteri *Jus conducendæ* concessum sit. Cessant enim rationes hactenus allatæ, nec ullum metuendum est alteri præjudicium, dum per proprium quis proficiscitur territorium. Quod ipsum sufficienter confirmat *Laudum Heilbronn. in Controv. Elector. Palat. cum vicinis Princ. ann. 1667.* pronunciatum, ubi inter alia cavetur, ut (1.) Serenissimus Elector Palatinus in reliquorum terris *Jure conducendæ* non aliter utatur, quam in transitu Principum, copiarum eque-
strium & pedestrium, mercatorum ad solennes nundinas profi-
ciscientium, Judæorum, similiumq; personarum, quarum juxta
leges moresq; Imperii non est sine conductu securitas; Neq; et-
iam (2.) prætendatur aut usurpetur, quando Domini earum terra-
rum & viarum, per quas itur, similiter eorum ministri, milites &
subditi ibidem transitum faciunt, sed innoxius potius, & Consti-
tutionibus congruus ipsis in suis territoriis relinquatur transitus.

Qr. An Im-
perator
transiens
condu-
ctum petere
debeat?
Resp. Neg.

§. 35. Sed quæritur hic: *An Imperator quoq; territorium ali-
cujus Principis transiens conductum hunc petere teneatur?* Negativam
sententiam comprobat illud: *Kaiserliche Majestät bringe das
Gleit mit sich.* Quod itidem non pertinet ad Jus sanctitatis, quasi
peculiaris quædam sanctitas, Imperatori præ cæteris Principi-
bus jure proprio competens, in causa sit, quod saluum condu-
ctum à particularibus territoriorum Dominis requirere non te-
neatur; Sed spectat solummodo ad remissam petenti transitus
necessitatem, quam Imperator à Principibus inferioribus non
propter singularem inviolabilitatem, sed propter Dominium, &
Imperium supereminens in singulis Ordinum territoriis petere
non tenetur, perinde ut nemo dominorum per suum libere
eundi veniam impetrare opus habet. Unde vulgò recte dicitur:
*Kaiserliche Majestät sey des Gleitens nicht hoch benöthiget / sie bringe
das Gleit mit sich. Vid. Dn. Strauch. cit. Dissert. 11. th. 3. & Dn.
Fritsch. d. c. 12. n. 32. Quamvis cum Maximilian. Faust. ab Aschaf-
senburg. à Fritsch. cit. loc. allegato non negandum: Ob publicam
& omni-*

& omnigenam securitatem , qua Cæsarea Majestas omnes molitionum , insidiarum , violentiarum , offensionum & damnorum nebulas discutit atq; dispellit , eidem intransitu omnia humanitatis officia deberi. Imo quando privilegiis & juribus Principum metuendum aliquod præjudicium , si Imperatori absq; conductu permitteretur transitus , ad illud avertendum transitum Dominis territorii omnino notum facere debet , præcipue si insimul copias militares transmittat. Hinc si Imperator ad hostes Imperii invadendos transire , atq; exercitum traducere velit , eatenus transitum sibi vindicare potest , quatenus bellum rite moveatur , id quod sine Statuum consensu regulariter fieri nequit , prout *ex §. 13. Capit. Leopold. aliisq; Capitul. fufius patet. Cum enim ipse Imperator in §. 16. cit. Cap. Leopold. serio disponat , transitum militibus haud aliter indulgendum esse , quam secundum Constitutiones Imperii , sua sponte sequitur , bello sine Statuum consensu moto , militi haud deberi transitum. Quod si verò ad Imperii defensionem transitus spectet , etsi Statuum consensus exploratus non sit , sola tamen intimatio sufficere videtur , propt. d. §. 13. Capit. Leopold. circ. fin. Add. R. I. de A. 1641. §. Die Durchzüge. 43. modo cautio idonea interveniat , quæ etiam ab Imperatoris milite , per Statuum territoria transeunte , præstanda est , prout ex Rec. Imp. latius deducit , pariterq; , quæ cautio idonea sit , demonstrat Dn. Stryck. in Dissert. de Transit Milit. membr. 1. Sect. 4. n. 7. & seq. Add. Mantiss. Colleg. Iren. ad Burgoldens. inserta p. 148.*

§. 36. Conductus deniq; in genere omnibus omnino peregrinantibus , ad eorundem petitionem , præstatur , juxta R. I. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer 20. Vult equidem Marquard. de Jur. Merc. lib. 1. c. 13. n. 32. hanc securitatem mercatoribus solummodo concedendam , aliis vero civibus atq; opificibus denegandam esse , quod ex Dn. Fritsch. tr. de Nund. c. 7. n. 11. evincere conatur ; Veruntamen cum Dn. Fritsch. l. c. ne utiquam de conductu , sed de securitate nundinarum , adeoq; plane separato privilegio agat , nescimus , qua ratione Marquard. ullum possit mereri assensum , præprimis cum securitas commeatus Jure Gentium ob

Limitatur prior assertio.

Demonstratur , quid Juris obtineat , si Imperator cum exercitu transire velit.

In genere Conductus omnibus peregrinantibus debetur.

universalem societatis humanæ necessitatem atq; usum commu-
nis sit, ut omnes illi, qui societatis istius tuendæ, ac servandæ ra-
tionem habent, securitate illa gaudere debeant, nisi libertas se-
cure commeandi ex justa ratione per sanctiones Principum re-

Non tantū
incolis, sed
& peregri-
nis,

stringatur. Quamvis etiam communi hoc beneficio & *conducendi*
Jure præprimis videantur gaudere illi, qui de corpore Reip. sunt,
cum aliàs proprietas viæ publicæ Populi, usus vero communis ac
publicus sit. *l. 1. pr. de Interd. junct. l. 2. §. 4. ff. ne quid in loc. publ.*
l. 51. de contrab. emt. ut & §. 2. §. 4. Inst. de R. D. & A. J. D. Ob id
tamen peregrini ab hoc *conducendi Jure* arcendi non sunt. His e-
nim ex æquitate Juris Naturæ & Gentium, quod cum civibus Ro-
manis commune habent, jam dudum in orbe Romano liberi
commeatus & hospitii jus concessum est, per *Auth. omnes Peregri-
ni C. Com. de Success.* Neq; etiam hæc permissio sua caret ratione,
quia transitus, quamdiu inter innoxiam utilitatem subsistit, ob
communem hominum inter se obligationem patere quoq; de-
bet exteris, qui eodem opus habent. Neq; quamdiu inter inno-
xiam utilitatem usus iste subsistit, jure prohibendi Dominus ter-
ritorii uti potest. *Pufendorf. in Element. Jurisp. lib. 1. def. 5. §. 6.*
Præprimis hoc conductu frui debent exterorum *Principum Lega-
ti*, quippe qui sacrosancti alias habentur. *l. ult. ff. de Leg. ac in tan-
tum inviolabiles sunt*, ut qui illos læserit, non solum humanum,
sed & Divinum Jus violasse dicatur, teste *Cic. de Harusp. Respons.*
Ratio autem hujus sanctimonix urgentissima est, quia inter di-
versa imperia, regna, & respubl. nulla alia æque commoda de
quibuslibet causis atq; negotiis, ad publicam utrorumq; utilitatem
spectantibus, colloquendi, commune faciendi & tractandi, quam
per Legatos sese offert ratio. *Becht. de Securit. & Salv. cond. cap. 5. concl.*
173. & seq. Add. Rachel. de Jur. Gent. th. 58. & mult. seq. Quid juris
verò in Legatis hostium obtineat, ex seq. patebit.

præcipue
exterorum
Legatis,

ut & Mer-
catoribus,

§. 37. Præter Legatos *Jus conducendi* merito quoq; *Merca-
toribus* seu negotiatoribus, ob favorem commerciorum, quæ ve-
lut ubera sunt, ex quibus publicæ privataeq; res aluntur, foven-
tur & ornantur. *Mev. in Discus. lev. inop. deb. c. 1. n. 91.* præstandum
est.

est. Mercatores enim, instar Medicorum, urbibus profunt, juxta *Senec. l. 4. de Benefic. c. 13.* Hinc non solum *Fridericus III. Imperator* eos etiam in publicis bellis securos à violentia hostili esse voluit *in Reform. Franc. de A. 1442. sub rubr. Wer in offnen Fehden gefreyt seyn solle.* Sed & Doctores recte tradunt, quod ad adjuvandum mercatores, præprimis peregrinos, propensi esse debeamus. Interest enim societatis humanæ, ut Gens quælibet cum quavis Gente etiam seposita commercia colat. *Grot. de Jur. B. & P. lib. 2. c. 2. §. 13. n. 5.* Quæ ratio efficit, ut ne quidem *Judæis* ejusmodi securitas deneganda veniat. Sunt enim commerciorum juris capaces, juxta *R. J. de A. 1551. §. Diesen zu begegnen. 73.* utuntur Jure communi Romano. *l. 8. C. de Judæis & Cælic.* ac solo judaicæ superstitionis intuitu neq; in persona neq; in bonis offendi debent. *l. 14. C. de Jud. l. 6. C. de Pagan.* ut proinde conductu, si modo à blasphemii in Christianam Religionem abstineant, neq; cum hostibus Christiani nominis proditorie colludant, sed Christianorum Principum atq; Magistratuum legibus politicis congruenter vivant, omnino fruantur. *Maul. de Jur. Cond. tit. 4. num. 10. Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 6. n. 21* Sic *Dn. Orth de Jur. cond. c. 4.* testatur: Communitatem Judæorum Wormatiensium singulis annis conductum annuum à Serenissimo Electore Palatino redimere certa pecuniæ quantitate; Ab ea verò undiq; confluentes Judæos chartulam signo impressam diverso pretio comparare, sicq; à pedagio solvendo in illo districtu immunes vivere, atq; secure negotiari. Consimili modo in Imperii Comitibus Judæi à Vice-Mareschal-lo Pappenheimio conductum, & quidem quilibet eorum aureo Rhenano, redimere tenentur. Hocq; jus specificè ad officium Mareschalli refert *Sixt. Sommer. apud Carpzov. de Leg. Reg. Germ. c. 10. sect. 6. n. ult. sub tit. Juden Vergleitung in verb. Zum andern hat auch der Erb-Marschall &c.* Unde quoq; ne illis quidem in locis, ubi alias non tolerantur, hoc nostro conductu privantur. Sed liberum transitum habent, modo salvum conductum seu securitatis literas, vuglò *Schirm-Zettel* impetraverint, id quod *Jus Provinc. Bavar. lib. 5. tit. 1. art. 3.* Wie sich die Jüden im Durchzug durch

Imo & Judæis.

Judæi Wormatienses singulis annis conductum ab Elect. Palatino redimunt. In Comitibus Imperii à Vice-Mareschal-lo Pappenheimio impetrant.

durch die Land zu Bayern mit Nehmung des Geleites / und sonst halten sollen/ sufficienter confirmat. Add. §. 63. *huj. Dissert.* Idem

Nec Hære-
tici à condu-
ctu exclu-
dendi sunt.

quoq; de *Hereticis* dicendum, per superius dicta & tradita. *Dn. Fritsch. de R. V. P. §. c. 6. n. 29.* Quamvis enim juxta monitum *Divi Pauli in Epist. ad Tit. 3. v. 16.* vitandi sint, id tamen, ob periculum contagiosæ seductionis, non nisi de arctiori conversatione

Nisi sint se-
ditiosi, aut
blasphemi.

accipiendum. Aliud obtinet, si cum hæresi blasphemix, seditiones aliave magna scandala concurrant, tunc enim omni commercio & securitate indigni sunt. *Fritsch. d. l. n. 30. & seq.*

Neq; etiam
infideles seu
Barbari.

Tandem nec *Infidelibus* seu *Barbaris* hic conductus erit denegandus. Eos enim non immerito *Alexander in Consil.* commerciorum cum Christianis communione indistincte dignatur, modo in hostium numero non inveniantur. Quamvis ergò ob infidelitatem odio habendi sint, atq; Jure Romano commerciorum & com-
meatus securitate carere videantur, per *l. 1. & 2. C. quæ res export. non deb. l. 2. C. de Commerc.* Tamen ut homines, Juris Gentium capaces, tolerandi veniunt. Hinc quoq; est, quod ipsis securitas ob solam infidelitatem non deneganda sit, cum Jure Gentium commerciorum libertas nitatur, quæ absq; securitate vix exerceri potest. *Maul. de Jur. cond. tit. 4. n. 8. Becht. de Secur. c. 4. th. 90. & seq. Knipschild. d. lib. 2. c. 26. n. 12. Dn. Fritsch. d. c. 6. n. 14. & seq.* ubi insimul cautelam adjicit.

Jure con-
ducendi in-
digni sunt
(1.) mono-
polia exer-
centes.

§. 38. *Indigni* vero judicantur hac securitate *Monopolia exercentes*, per *Rec. Imp. de A. 1512. tit. 3. §.* Und nach dem etwa. 16. Add. *R. l. de A. 1524. §.* Item dieweil durch unser. 27. de A. 1526. zu Speyer. §. Item nach dem die *Monopolien* 26. Reip. enim quam maxime perniciosum est, insigneq; damnum communi plebeculæ adfer-
tur, si usus rerum ad vitam sustentandam necessariarum à pauco-
rum nutu & arbitrio pendeat. *Dn. Fritsch. ad l. un. C. de Monop. c. 5. num. 7.* Hinc ne quidem impetrato Principis rescripto monopo-
lia exercere licet. *d. l. un. C. de Monopol.* cum sint contra Jus Gen-
tium & publice intersit, ut à quovis mercimonia libere exer-
ceantur. *Perez. ad Cod. d. tit. num. 3.* ubi tamen addit, posse
Principem urgente necessitate in suis ditionibus monopolia qua-
rundam

rundam rerum permittere, præsertim si privati impensis pro annonâ acquirenda faciendis imparēs sint. Consentunt *Molin. de Just. & Jur. tract. 2. disp. 345. n. 3. Carpz. dec. 4. n. 6. & seq. Bruneman. ad d. l. un. ibiq; alleg. Scacc. de commerc.* Deinde *Medicastro circumforanei*, similesque, qui fraudem in commerciis committunt, vulgo *die Landfahrer* dicti, hac securitate destituuntur, per *Ord. Pol. de A. 1577. tit. von Landfahrer/Singern und Reimensprechern*. Conductus enim est exhibendus peregrinantibus in fontibus; Jam verò hujusmodi impostores & fraudum architectos pro infontibus haberi vix credimus. Unde in *Ord. Crim. Carol. V. art. 134.* *Medicastro* illi vocantur *leichtfertige Leute / die sich der Arzney unterstehen / und die mit feinen Grund gelernet haben.* Sub his tamen ne utiquam veniunt (1.) qui pharmaca præstantiora & cariora ex Indiis aliisque distitis locis ad nos vehunt ac transportant, inque foro publico & nundinis privilegiatis vendunt. Hi enim licitam mercaturam exercent; perinde ac illi, qui testimoniis legitimis instructi suam probant peritiam in medendo. Multo minus (2.) venalitarii, qui ut lucrum captent, à mercatoribus res minuatim emunt, ac postmodum iterum vendunt, ut & (3.) mangones. Equi namq; inter merces prohibitas haud referuntur. Et cum omnibus mercatoribus etiam judæis conductus debeatur, sane nullam obstare videmus causam, cur non etiam mangonibus aliisque venalitariis conductus exhibendus sit, modo non illicitas importent vel exportent merces, tunc enim ob aliam rationem à conductu excluduntur.

(2.) Medicastro circumforanei.

Sub illis non veniunt, qui pharmaca præstantiora vendunt.

Necque venalitarii ac mangones.

§. 39. Porro nec *Pacis Publicæ violatores*, welche den gemeinen Frieden in Reich Teutscher Nation in Religion und Propphan-Sachen brechen/hoc conductu fruuntur. Nam *Pax publica*, poenis Constitutionis *de P. P.* munita, sancta esse jubetur. *Landfr. zu Wormbs de A. 1495. tit. Friedbrecher und solche Thäter &c. Erklärung des Land-Friedens de A. 1500. tit. die Friedbrecher sollen kein Gleit haben noch geben. 5. Rec. Imp. de A. 1555. §.* Und damit solcher Fried 15. Adeo ut ejusmodi violatores è protectione Imperii eximantur, in hostilitatem redigantur, & communes omnium hostes decla-

(3.) Pacis publicæ violatores.

(4.) Latrones.

declarentur. l. 5. §. 1. ff. de cap. minut. sicq; consequenter securitatem viæ publicæ amittant. Gail. l. 2. de P. P. c. 1. n. 13. His ulterius accensendi sunt *latrones* seu *latrunculi famosi*. R. J. de A. 1559. §. Und haben uns demnach 22. Cum enim peregrinantium jugulum & bona petant, adeoq; vitas & facultates hominum intutas reddant, merito ab omni juris communione jamdudum penitus exclusi sunt, teste Bod. de Rep. Quod autem latrones in terra, id in mari sunt *piratae*, navigantium securitatem turbantes, vulgo die See und Meer-Räuber / quocirca non modo ipsorum navigia Raub-Schiff licite diripiuntur, Auth. Navigia C. de furt. sed & ipsi met ab occurrentibus impune læduntur, c. si quis fortitudinem 6.

(5.) Nocturni agrorum, depopulatores.

c. 23. q. 3. Latronibus æquiparantur *nocturni agrorum depopulatores*, qui perinde ut latrones ob publicum bonum occidi possunt. Dn. Struv. de vind. priv. c. 3. aph. 6. Milites quoq; exautorati vicatim ac pagatim oberrantes, vulgo Kottierer / Gardierer /

(6.) Milites exautorati.

Herrenlose Knecht und Landläuffer hac securitate indigni sunt. Reform. Polit. de 1548. tit. von Herrnlosen Knechten. Idem repetitur in Ord. Pol. Francos. de A. 1577. tit. von Herrnlosen und Gardenden Knechten

(7.) Mendicantes validi.

7. Confer Gail. de P. P. l. 1. c. 4. n. 36. § seq. Ut & *mendicantes validi*, qui omni infirmitate corporis carentes ostiatim mendicare, & ex alieno potius vivere, quam propriis laboribus & industria victum quærere malunt, ut eos describit Dn. Fritsch. in tr. de mend. valid. c. 8. n. 1. Perez. in Com. ad l. un. C. de mend. valid. R. J. de A. 1500. tit. Von den Bettlern 26. Reform. Polit. de A. 1530. tit. Von Bettlern und Missiggängern 34. Unde in quibusdam locis quanto citius provincia excedere coguntur, & si redierint, vel virgis cæduntur, vel etiam ad triremes, in aliis vero locis ad opera publica damnantur. Perez. ad d. l. un. C. de mend. valid. n. 9. Sic Argentorati mittuntur auff das Schellenwerck. Bicc. in Aur. sect. ult. §. ult. alibi ad domus disciplinares, die Zuchthäuser / Amstelodami, Hamburgi, Noribergæ aliisq; in locis exstructas, condemnantur.

(8.) A Jure conducendi excluduntur Zingari.

§. 40. Simili modo securitatem viarum publicarum ac *conducendi Jus* non habent *Zingari*, fictitii illi Egyptii. Nihil enim aliud sunt, quam colluvies otiosorum & sceleratissimorum hominum,

num, artem furandi & divinandi palam profitentium. *Wehner. in obs. pract. voc. Zigeuner. Schönborn. l. 3. Pol. c. 16.* Ideoq; à societate civili & Jure conducendi recte excluduntur. *Dn. Fritsch. in tr. de Zygen. orig. vit. ac mor. Maul. de Jur. cond. tit. 4. n. 17.* Hinc quoq; *in Comit. August de Ann. 1500. tit. 27.* ab Imperat. *Maximiliano I.* decretum, & per Edictum publicum omnibus Imperii Ordinibus injunctum est, ne ullibi in Imperio Romano Germanico Zingaros ferant, sed denegata omni securitate publica ex provinciarum suarum finibus eiiciant, quæ Sanctio repetita *in Reform. Polit. de A. 1530. tit. Von den Zigeunern 35.* Quod de zingaris dictum ad quosvis malefactores extendendum est. Hi enim non tam protegi, quam puniri debent. *2. Feud. 27. §. si Judex, ibiq; Bald.* Ejusdem farinae sunt *Debitor vagabundi* ac fugitivi, qui nulla gaudere debent securitate, donec creditoribus suis satisfaciant. *Becht. de secur. c. 4. concl. 136. Subditi fugitivi. R. J. de A. 1512. §. Und nachdem sich. 15. Kays. Landfried. de A. 1548. tit. Friedbrecher und solche Thäter 16. §. Und nachdem sich mannigfaltig in Reich begiebet 20. 3. Adulteratores monetarum, eorumq; occultatores. Reform. Polit. de A. 1442. tit. Von der Silber Münz. §. Und wer die vorbeschriebenen ult.* Deniq; excluduntur *Hostes.* Cum enim hi securitatem publicam turbent, & quantum in ipsis est, evertant, merito & ipsi tali frui non debent. Indigni siquidem sunt legum beneficio, qui id negligunt. *l. ult. §. 12. C. de jur. deliber.* Et sicut cum bello pax, utpote è diametro illi contraria, stare non potest, *arg. l. 12. pr. ff. de capt. & post lim. revers.* Ita nec cum hostilitate securitas, *arg. l. 19. §. 3. ff. d. t.* Ut autem quis dicatur hostis requiritur (1.) ut sit extraneus. Cum indigenis enim non est bellum justum, sed civiles dissensiones atq; factiones, *l. 21. §. 1. ff. de capt. & post lim. revers.* (2.) ut bellum publice decretum & denuntiatum sit, *l. 118. ff. de V. S.* quod peragitur vel per Fecialem *Herold* / vel etiam per literas bellum denuntiantes, *Fehd und Absag-Brieff* / quarum exemplum extat apud *Sleidanum lib. 17.* Et (3.) requiritur quoq; justa belli causa. Bellum enim sine causa susceptum potius latrocinium dicendum cum *Coriolano* apud *Halicarnassensem.* Vid. *Cardin. Tusch. lit. B. concl. 34. per tot. Guid. Pap. dec. 191. n. 3. Reink. de*

(9) Quivis delinquen-
tes.

(10.) De-
bitores ac
subditi fu-
gitivi, ut &
adulterato
res monet.

Denique
Hostes.

Ad hoc, ut
quis pro
hoste ha-
beatur, tria
requirun-
tur.

R. S. & Eccles. lib. 2. class. 3. c. 1. n. 6. & seq. præcipue Grot. de Jur. B. ac P. lib. 3. c. 3. per tot. Quod de hostibus dictum, ad eorundem quoq; Legatos extendendum est. Quod si enim ob justam futuri damni suspicionem potentiori absq; conductu transitus non est concedendus, multo magis licitum erit, Legato hostis eundem denegare, nisi Legatus transire volens veniam prius petat, in simulq; caveat, se nihil hostile contra Dominum viarum apud Principem vel Rempubl. ad quam tendit, moliturum. Dn. Orthy de Jur. cond. c. 4. Tunc enim ex Jure Gentium ad conductum præstandum Dominus territorii obligatus est. Si namq; semel admissa fuerit legatio, non solum apud inimicos, sed & apud hostes ex Jure Gentium præsidium habet. In bello siquidem pluramiciunt negotia, quæ non nisi per Legatos transigi possunt, & ipsa pax vix est ut aliter coeat, inquit Grot. de Jur. B. & P. lib. 2. c. 18. n. 6. At ubi denuntiatur Reip. missuræ Legatos, ne mittantur, tunc, si contra quid factum fuerit, pro re nata expelli, vinciri, & interim possunt. Nec enim hæc securitatis lex ad eos pertinet, qui non accepta venia fines Reip. transeunt, ituri ad ejus hostes, aut ab iis venientes, aut aliàs hostilia molientes. Ita Hispani Galliæ Regis Legatos ad Turcam destinatos in Pado captos occiderunt. De Flandriæ Civitatum Legatis, à Maximiliano I. captis, agit Crantz. Ex veteri historia congesta exempla proponit Grot. d. c. 8. n. 5. Add. Rachel. de Jur. Gent. th. 69.

Dicta de hostibus ad eorum quoque legatos spectant.

Distinguen- dum tamen est: Utrum Legati sint admissi,

Utrum non,

Hostibus æquiparan- tur trans- fugæ, aliq; relati.

§. 41. Hostibus æquiparantur *proditores & transfuga. l. 7. ff. de re milit.* qui ab his, quorum sub imperio sunt, deficiunt, & in hostium numerum se conferunt. *l. 5. §. 1. ff. de cap. minut.* Quales etiam sunt illi, qui cum Turcis, aliisq; Christianorum aut Imperii nostri hostibus consilia nefanda miscuisse probantur, atque ob id ab Imperio proscriptionem omniumq; bonorum confiscationem merentur. *Ord. Cam. p. 2. tit. 20. §. Welser 5. Item desertores, qui tempore belli ab exercitu & castris se subducunt. l. 13. pr. l. 10. §. 1. & pen. ff. de re milit. ut & exploratores, qui secreta hostibus ape- riunt. l. 38. §. 1. ff. de pæn. l. 6. §. 4. ff. de re milit.* Hi omnes, utpote securitatis ac tranquillitatis publicæ turbatores ac inimici, com- muni

muni securitatis & transitus beneficio se privant. Illis tandem ju-
re meritoq; accensentur *Banniti* seu proscripti Imperii, qui ob
fractam Pacem Publicam, religiosam & prophanam, per sententi-
am declaratoriam, quæ ubiq; requiritur, teste *Gail. lib. 2. de Pac. Publ. c. 3. & Dn. Strauch. Dissert. Exot. 6. th. 18.* è protectione Impe-
rii eximuntur, ut liquet ex banni formula: **Seßen sie aus dem Frie-
den in Unfrieden / und erlauben ihr Leib und Güter jedermänniglich.**
Ergo per bannum quoq; omnem viæ publicæ securitatem ac
conductum amittunt, ut à quibuscunq; libere & impune offen-
di possint. *Ord. Cam. p. 2. tit. 9. §. 2. it. d. p. 2. tit. 10. Add. Landfr. de anno 1522. tit. 13. & seq. it. de anno 1548. tit. Friedebrecher und sol-
che Thäter nicht zu hausen 16. Knipschild. de Jur. & Privil. Civit. Im-
per. lib. 2. c. 26. n. 15. Maul. de Jur. cond. tit. 4. n. 11. & seq. Add. Gui-
lielm. Roding. Pand. Camer. lib. 1. tit. 7. Julian. Magenhorst. in Comm. ad Ord. Cam. d. p. 2. tit. 9. Dn. Strauch. cit. Dissert. 6. th. 18. & Dn. Pras. in Dissert. de Jur. Exul. p. 1. th. 17. & 18. ubi insimul quæstio: An banniti quoq; salva conscientia occidi possint, latius evolvitur. Plu-
ra huc facientia exhibet Becht. de Securit. & Salv. cond. c. 4. & 5. ubi per varias conclusiones deducit, quibus securitas debeatur, quæ omnia per analogiam ad nostrum applicanda veniunt condu-
ctum.*

præcipue
Banniti.

§. 42. Et hæc quidem de *personis*, quibus conductus debe-
tur, vel non, sufficient. Quoad *res* vero notandum, quod æque ac
personæ conductu indigeant. Securitas namq; de Jure Gentium
non personis tantum, sed & mercibus debetur. *Dn. Fritsch. de R. N. J. c. 6. n. 35.* Quia itaq; *Jus conducendi* generatim in immuni-
tate ab offensione & injuria rerumq; damnis & pace publica, sicq;
in tuto ac libero commerciorum usu consistit. *Knipschild. de Jur. & privileg. Civit. Imp. l. 2. c. 26. n. 10.* mercibus quoq; absq; justa
causa denegari nequit. Est enim nihil aliud, quam asscuratio
peregrinantibus ac mercatoribus, eorumq; mercibus concessa.
Dn. Fritsch. cit. loc. præprimis tempore belli & guerra res trans-
ferendæ hoc conductu opus habent. Requiritur tamen, ut &
quoad

Rebus quo-
que condu-
ctus debe-
tur.

Modo pe-
tatur, ac
res non
prohibean-
tur trans-
portari.

quoad res conductus petatur, mercesque tales sint, quæ licite per territorium transportari possunt. Cum enim ejusdem generis non sint, nec æqualiter usui publico inserviant, ii, penes quos *τὸ βύειον* in Rep. est, legibus cavere atq; prospicere possunt, ne promiscue omnia venalia hoc Jure gaudeant, *arg. t. t. C. quæ res export. non deb.* Unde mercium prohibitarum, *vulgò de controbande*, & non prohibitarum distinctionem Principes & Reges hætenus semper admiserunt, quod variis exemplis confirmat *Johan. Marquard. de Jur. Mercat. lib. 1. c. 16. n. 36. & seq.* Consimili modo de Jure Romano prohibetur propter utilitatem publicam vinum, oleum, aliudq; liquamen extra fines Imperii Romani exportari, aut Barbaris vendi. *l. 1. C. quæ res export. non deb.* ne istorum dulcedine illecti promptius fines invadant, & hostilitatem attentent. *Perez. ad eund. tit. n. 1.* Consimili modo arma, cum ferro facta aut infecta, eodem Jure extra Imperii Romani limites transferri prohibentur, ne hostes diversorum armorum genere instructi validiores fortioresq; reddantur. *l. ult. C. eod.* quod *Molin. de J. & J. tract. 2. disp. 343. num. 9.* ad triremes & naves; Cum *Stracha* verò de *Mercat. Brunneman. ad l. ult.* ad pyrium pulverem, bombardas aliave instrumenta bellica, in perniciem humani generis, vel ad terrorem inventa, ob paritatem rationis extendit. Præter has per *Ord. Polit.* hodie lanæ exportationi modus est præscriptus, & per *Edict. Monet. Ferdin. l.* evectio auri & argenti rudis sub gravi pœna prohibita; Imo novissime cautum, ne Gallorum merces fucata, & ad splendorem comtæ, importentur, utpote quæ cives magis ad luxuriam, quam virtutem invitant, quæq; magis populum emungunt, quam locupletem reddunt, deniq; opificia & mercimonia diminuunt. De quo malo jam olim Cæsar & Ordines Imperii in superioribus seculis, præcipue in Comitibus, conquesti fuerunt, ut patet ex *Reform. Polit. de anno 1548. tit. Von unordentlichem Köstlichkeit der Kleider 9. it. ex Ordin. Polit. de anno 1577. tit. 9.* Add. *Dn. Fritsch. de R. N. J. c. 6. n. 23. & seq.* ut & *Marquard. de Jur. Merc. d. lib. 1. c. 16. n. 27. & seq.* qui posterior plura huc facientia proponit.

§. 43. *Misso objecto*, circa quod conductus versatur, nunc merito *subjectum Juris conducendi*, sive locum, in quo illud exercetur, evolvimus. Is vero regulariter est *territorium* conducentis *proprium*, quandoq; vero *alienum*. Cum experientia monstret, Principes Imperii non raro in alienis territoriis vicinis *Jus conducendi*, vi servitutis Jurisdictionalis, præscriptione aut pacto speciali acquisivisse, ut supra §. 26. & seq. prolixius demonstravimus. Quoad proprium itaq; territorum exercet hoc Jus Dominus in omnibus ejusdem locis ac viis. Cum in Imperii Constitutionibus sancitum reperiatur, ut Magistratus locorum, omnia sub se itinera suo sumptu secura præstare, vim & latrocinia prohibere, & grassatores persequi debeant. *Rec. Imp. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer. 20. R. J. de A. 1555. §. Nachdem aber ein jeder 86.* Et quidem ordinarie & regulariter in viis publicis & regiis, quas Germani *die Land und Heer-Strassen / Glete-Strassen* / item, *die Kaysersl. und des Heil. Röm. Reichs Strassen und Bahnen* vocant. *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 26.* Nisi via regia prædationibus sit infesta, ut transeuntibus per obliqua loca incedendum sit; tunc enim nec in viis privatis ac insolitis conductus denegandus erit, teste *Græv. ad Gail. lib. 2. obs. 64. n. 13. & seq.* Quod ipsum præcipue in Electoribus eorumq; Nunciis, ob justam causam viam insolitam quærentibus procedit, juxta tradita §. 32. *hujus Dissert.* Quod itaq; vias publicas attinet, nullum superest dubium, in iisdem Domino territorii *Jus conducendi* competere; Quod verò privatas concernit, *Maul. de Jur. cond. tit. 2. n. 63. & seq.* tunc demum Superiori *Jus conducendi* adjudicat, si & in iis jurisdictionem & mixtum merumq; imperium habeat. Unde extra vias publicas in aliis sui territorii locis, in quibus ipsius Prælati, Nobiles, & Civitates jurisdictionem & mixtum merumq; imperium quæsitum habent, denegat. Verum cum hoc Jus à Superioritate territoriali regulariter dependeat ejusq; indicina sit, ut antea fusius demonstravimus. *Add. Knipschild. de Jur. & privileg. Civit. Imp. lib. 2. c. 26. n. 4.* Superioritas verò territorialis ossibus Dominorum territorii in tantum cohæreat, ut ab illis neutiquam avelli & in inferiores transferri possit. *Zigler.*

Locus, in quo Jus conducendi exercetur, est territorium regulariter proprium, quandoque alienum.

Ordinarie in viis publicis, quandoq; vero in privatis & insolitis.

Etiamsi jurisdictionem & imperium in illis viis alteri concefferit Dominus.

Idem obti-
net in foro
Saxonico
Electoral.

*ad aur. Prax. Calvol. §. Landassiz concl. 1. n. 16. ibiq; alleg. Petra de fidei-
commiss. sua sponte jam sequitur, quod Dominus Jus conducendi in
omnibus territorii locis exercere possit, sive jurisdictionem alte-
ri concesserit, sive non. Unde quamvis in foro Electorali Saxoni-
co ob peculiarem Constitutionem, cujus tenorem refert Zanger.
de Except. p. 2. c. 1. n. 244. cognitio criminum in via publica perpe-
tratorum ad eos pertineat, qui circa viam publicam merum impe-
rium habent, Carpzov. p. 3. Prax. Crim. q. 110. n. 39. Propterea ta-
men Jus conducendi sibi vindicare nequeunt. Licet enim Princeps
vasallo concedat omne jus, quod in hoc aut illo fundo vel feu-
do habet, non tamen censetur transfuisse Superioritatem terri-
torialem cum connexis, sive id, quod eidem tanquam Principi
competit. Schrader. de Feud. p. 5. c. 2. n. 52. Andr. Rauchbar. p. 2. q. 11.
num. 33.*

Qui in alie-
no territo-
rio Jus con-
ducendi ex-
ercent, re-
gulariter
in viis pu-
blicis ha-
bent.

§. 44. Et hæc quidem in Dominis territoriorum obtinent.
Cæteri vero Principes, qui in alterius territorio Jus conducendi
acquisiverunt, id ipsum in via tantum publica, nisi in toto alterius
territorio, omnibusq; ejusdem viis concessum doceant, exercere
debent, partim quod in viis publicis regulariter solummodo præ-
stetur, eoq; modo constitutum præsumatur; partim etiam, quod
ex Jure conducendi specialiter alicui competente, ad Jus Superiori-
tatis territorialis, cæteraq; regalia in territorio alterius concludi,
sicq; Jus conducendi ad alia territorii loca extendi nequeat. Vid.
Decret. Imperator. Ferdinandi II. Ratisbon. 17. Mart. 1623. Nobi-
litate Rhenana adversus Electorem Palatinum concessum, & postea ab
eodem Imperatore contra alios Status extensum, de quo Knip-
schild. cit. c. 26. n. 7. Klock. vol. 1. consil. 29. n. 351. in verbis: *Sintemal
beydes Roll / und auff Kaiserl. Freyen Landstrassen Gleitens Gerech-
tigkeit Herren und Fürsten / vermög fundbahrer usurpation, außserhalb
ihrer Territoriorum und Fürstenthumen durch eines andern ungemei-
telten Standes Dition und frembder Herrschafft vielmehr hergebracht
haben / und doch an solchen Ort keine hohe und andere Obrigkeit haben.*
Quare in cit. Laudo Heilbronnensi concluditur: Non in aliis, quam
viis Regiis Jus conducendi exercendum esse. Quando autem non-
dum

dum satis apparet, quæ pro viis regiis habendæ sint, tranquillitati publicæ non parum conducere, si ab utraq; parte periti locorum eligantur, ut per eas designatio viarum, quæ pro publicis hætenus habitæ fuerunt, vel habendæ sunt, peragatur.

§. 45. Non tantum vero in viis, sed & in fluminibus ac mari conductus noster præstatur. Sicut enim viæ publicæ, ita quoque flumina ad eum spectant, cui territorium competit, non solum quoad jurisdictionem, sed & quoad proprietatem. *Schrader. de Feud. p. 3. c. 4. Heig. p. 2. q. 40. n. 36. Gryphind. de Insul. c. 10. § 11. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 3. n. 35. Thilmann. de Benignis Decis. Cam. Imper. Synt. 2. Dec. 2. vot. 7. n. 21. § 22. Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imp. p. 2. c. 66. n. 3. Dn. Struv. in Syntag. Jur. Feud. c. 6. aph. 7. n. 6.* Territorium siquidem non terras solum, verum etiam aquas complectitur, adeoq; unum & idem est territorium, quod eminet super aquas, & quod aquis immergitur. *Knichen. de Jur. territ. c. 1. Add. Grot. lib. 2. de Jur. B. ac P. c. 3. n. 7.* Et quamvis flumina alias in perennia & torrentia, ut & in privata & publica; posteriora verò iterum in non navigabilia & navigabilia distinguantur. *Vid. l. 1. §. 2. 3. § 12. ff. de flum. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 3. n. 2. & seq. Oeting. de Jur. & Controv. Limit. lib. 1. c. 12. n. 10. & seq.* Hæc divisio tamen ad nostram materiam vel parum, vel nihil conducit, propterea, quod flumina navigabilia solummodo *Juris conducendi* habile subjectum sint. Cum enim peregrinantes securitate ab incursum hostium, latronum ac piratarum opus habeant; In his autem solummodo peregrinatio mediante navigatione instituat, inde etiam in iisdem tantum securitas per *Jus conducendi* præstanda venit, ne navigatio plane reddatur inutilis, sicq; societas humana multum patiatur incommodi. Quod de fluminibus quoad *Jus conducendi* est dictum, ad mare quoq; applicari potest. Hinc quoad mare internum, quod interiora sc. terrarum ingreditur, consimili modo Interpretes tradunt: Dominum, cui Jura territorialia in terra competunt, habere etiam in hoc mari, terram alluente, dominium & jurisdictionem, *Bald. ad rubr. ff. de rer. divis. n. 2. & quidem juxta nonnullos usq; ad centum milliaria. Bartol. in*

Si de iis
certò non
constat, per
electos pe-
ritos desi-
gnandæ
sunt.

Præstatur
quoq; con-
ductus in
fluminibus.

Et quidem
in solis na-
vigabilibus.

Ut & in
mari, tum
interno,

tract. de Insul. vers. occupantis fit. n. 1. Cacharan. Decis. Senat. Pedem. 155. n. ult. ibiq; alleg. Hieron. de Monte in tract. de fin. regend. Heig. p. 2. q. ult. n. 56. Klock. tom. 1. consil. 5. n. 9. § seq. juxta alios verò non tantum intra, sed etiam ultra centum milliaria, & quidem eo usque, quousq; illud mare alteri terramagis vicinum non est. Bald. in l. pen. C. de inst. § substit. n. 3. Capoll. de servitut. præd. rustic. c. 26. n. 12. atq; hanc posteriorem sententiam veriore, pariterq; eo usq; Jus conducendi extendendum esse, tradit Schrader. & cum eo Maul. tit. 2. n. 77. Et quamvis quoad Oceanum sive mare externum, quod extima terræ amplectitur, difficilioris momenti quæstio esse videatur, præprimis quia Grot. lib. 2. de J. B. & P. c. 2. n. 3. & in tr. de mar. lib. c. 5. id ipsum omnino occupationis incapax esse vult; At tamen cum e contra certum quoq; sit, quod à Gente ac Principe accolente occupari, ejusq; usus & commodum ad publica Imperii vel Regni bona referri queat, ut contra dissentientem Grotium post Selden. de mar. claus. solide demonstravit Dn. Strauch. in aur. tract. de Imper. mar. c. 2. per tot. inde porro fluit, quod & ad Jus conducendi subiectum, quatenus à Gente vel Principe accolente occupatum est, quam maxime referendum sit.

Tum ex-
terno, sive
Oceano.

Ultra terri-
torium, vel
locum, in
quo acqui-
situm, Jus
conducendi
extendi
non debet.

Hanc in
rem certa
signa con-
stituuntur,
v.g. Gleits-
Steine / it.
Gleits-
Säulen.

§ 46. Sive verò in viis, sive etiam in fluminibus ac mari conductus præstetur, ultra territorium, vel locum, in quo quis Jus conducendi acquisivit, extendendum non est. Hanc in rem, & ut omnis evitetur confusio, ut plurimum certa signa, lapides & columnas, tanquam indices, constitutas videmus, id quod Oeting. de Jur. & contrav. Limit. lib. 1. c. 17. n. 27. sequentibus verbis eleganter denotat: Die Gleitsstein zeigen an / wie weit eines Herrn Gleitsliche Obrigkeit reiche / und wie fern er auch ausser seinem Lande zu gleiten hat. Solche Herrlichkeit wird mit ihren sonderm Steinen angedeutet / aber nicht durch die Unterganger vermarckt / sondern die interessirte Herrschafften vergleichen sich selbst miteinander / und lassen mit gesamtem Consens ihre gewisse Gleitsstein öffentlich auffrichten / die seynd gewöhnlich steinerne Creutze / daran der Gleits-Herrn Wappen sambt der Jahrzahl / und das Wort Gleit gehauen / biß weilen setzt man in die Gleits-Grängen hohe Stein / oder steinerne Säulen /

len / oder hölzerne Bildstöcke / daran ebenmässig der Gleits-Herren Wappen gesetzt / und die heist man Gleit-Säulen. Quod si verò nulla adsint certa signa, sed alter *Jus conducendi* ad hunc vel illum locum sibi deberi asserat, alter verò neget, tunc si vel Elector vel alius quivis Princeps conducatur, cautelam hanc observandam esse censent *Wehn. in Observ. Pract. verb. Gleit & Oeting. de Jur. & Controv. Limit. lib. 1. c. 9. n. 31.* ut Princeps, cui conductus præstatur, in prima cohorte suos mittat equites, postmodum concertatores sequantur, ita ut actus neutri præjudicet. Extra hunc casum pro- & reprotestationes ut plurimum interveniunt, adeo ut licet unus possessionem *Juris conducendi* exerceat, alter tamen eidem contradicat, sicq; interposita protestatione sibi suisq; Juribus prospiciat. Et tantum de locis, in quibus *Jus conducendi* exercetur.

Si certa signa non adsint, vel cautela proposita, vel pro- & reprotestationes adhibentur.

§. 47. Sequitur jam *modus* præstandi conductum, ubi ex parte transeuntium petitio semper requiritur. Quamvis enim viarum ac itinerum publicorum usus, tanquam necessarium ad indigentiam hominum supplendam medium, communi omnium Gentium voto & moribus sacrosanctus sit. *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 5. n. 2.* Add. *Matth. Stephan. de Jurisdic. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 410.* Attamen quemadmodum privatus cogi nequit, ut alteri iter, vel actum per fundum suum invitus concedat, *arg. l. 13. §. ult. ff. de injur. ibiq; Brunneinan.* Ita quoq; transeuntem Dominus territorii à transitu excludere potest, præsertim si damnum inde sit metuumdum, ut in §. 33. demonstravimus. Quapropter necessario prius illius voluntas exploranda atque transitus petendus est, non tantum si inferioris sortis homines transire velint, per *Rec. Imp. de A. 1548. §.* Ferner zu noch mehrer 20. in verbis: Daß einem jeden / an Orten es herkommen / ohne Weigerung auff sein Ansuchen ein sicher frey genugsam Gleit gegeben / und also männiglich zu Beförderung des gemeinen Nutzens allenthalben frey sicher handeln möge 2c. Sed etiam, si Magnates & Electores transeant, partim propter disertam *A.B.* dispositionem, cujus verba Germanica *tit. 2.* inter alia hæc sunt: Einen jeden Churfürsten auch seine Bottschaften zu solcher Wahl verordnet (wann sie als obstehet Gleit begehren) durch ihre Gebiet / als

Ad modum præstandi pertinet (1.) petitio transeuntis.

Sive inferioris sortis homines, sive Principes transierint.

weit sie mögen ohngefährlich begleiten ꝛ. partim etiam propter rationem in §. 33. circa conductum Magnatum jam allegatam. Conjung. *Stephan. d. c. 7. n. 408.*

Petitionem
excipit
(2.) præsta-
tio, quæ
nemini, nisi
indigno,
deneganda.

§. 48. Petitionem comitatur *præstatio deductionis*, quæ in tantum necessaria est, ut denegans transitum innoxio petenti, secus est in hostibus, illisq; qui conductus, indigni sunt, de quibus ante §. 38. & seq. dictum, contra Jus Naturæ & Pacem Imperii Publicam peccasse videatur. Hinc cum *anno 1538.* Protestantes Brunswigæ foederis gratia conventum indixerant. vid. *Sleidan. lib. 12. sub A. 1538.* atq; petierant ab Heinrico Brunsvicensi, ut tutum transitum per suum territorium præstaret; Henricus verò per Consiliarios responderat, se consulturum hac de re Regem Romanorum, Elector Saxonæ id ipsum pro denegatione securitatis accipiebat, hocq; modo pacem publicam ab Heinrico violatam dicebat, præcipue cum transitus & securitatis præstatio sit de Jure & per sanctionem Pacis Publicæ non solum ex genere permissorum, sed & præceptorum, ut pluribus patet ex illis, quæ hanc in rem à *Dn. Strauch. Dissert. Exot. 11. th. 1. & seq.* fusius proponuntur. Add. remedia peregrinantibus sine justa causa à conductu exclusis competentia, de quibus in seq. circa effectum dicturi sumus. Huc collimant verba Electoris Saxon. apud *Hortleder. de caus. Bell. Germ.* Welcher Gleit / so zu Förderung des Land-Friedens gehöret / versaget / der thut wider den Land-Frieden / dann er nicht hält ꝛ. Dann es ist nicht genug / daß er in den Fall mit der That den Landfrieden mit Fahren / Schlagen / Nehmen ꝛ. nicht gebrochen haben will / sondern gehöret auch darzu / daß er alle dasjenige / das zu auffrichtiger Haltung des Land-Friedens gehöret / und von nöthen ist / gethan habe.

Præstatur
conductus
dupliciter
(1.) literis,
quæ Germ.
Gleits-Zet-
tel/ it. Vol-
leten vo-
cantur,

§. 49. Præstatur autem conductus dupliciter: ut plurimum (1.) *literis tractatoriis*, quas communiter quidem Gleits-Zettel oder Gleits-Brief vocamus, Glossa verò Juris Saxonici in Weichbild Volleten nominat, in verb. Daß man den Volleten nehmen solle/ daß seindt Gleits-Briefe/ und von dem man den Volleten nahm/ sollen den Nehmer schadlos halten binnen seinen Gebiet. Alias Volles-

ten quoq; dicuntur Schedulæ Metatoriæ, Germ. *die Fourrier, Zettel* / quæ à supremis hospitiorum Præfectis delegatis suis traduntur, ut singulis militibus per easdem hospitia assignent, quæ assignatio Jure Civili per adscriptionem nominis in foribus domus peragabatur. Vid. *Dn. Præs. in Dissert. de Metat. Milit. th. 42.* Atq; de his Bolletis sive tesseris publicæ securitatis passim tradunt Interpretes, quod Dominus territorii, datis his literis, intelligatur transeuntibus dedisse securitatem & fiduciam per totum suum territorium. Vid. *Gail. l. 2. Obs. 64. n. 5. Maul. de Jur. cond. tit. 5. n. 2. Dn. Peller. in Not. ad Klock. de arar. lib. 2. cap. 76. num. 1.* Et hic conductus vocatur *das schriftliche Gleit.* (2.) *Ministris publicis*, quando vel Buccinatores *Trompeter* aliq; ministri transeunti adduntur, non tam ut vim propulsent manu, quam hoc modo Domini sui auctoritatem & facultatem conducendi demonstrent, vel etiam quando conducendis adjunguntur milites & equites, qui eosdem custodiant, & hic conductus vocatur communiter *das persöhnliche oder lebendige Gleit* / *Dn. Peller. d. l. it. lebendige Salva Guardia.* In multis namq; locis, præsertim in Saxonia, stipendiis non exiguis milites missarii, quos vulgo *Einspenniger* oder *Gleits-Reuter* vocamus, hanc in rem aluntur, ut non solum curam viarum publicarum gerant, Germ. *das sie das Gleit bereiten* / sed & transeuntes comitentur. *Knipschild. cit. lib. 2. c. 26. n. 9. Marquard. de Jur. Merc. lib. 1. c. 13. num. 37. Dn. Fritsch. de R. N. J. c. 6. n. 41. & Dn. Seckendorff in Teutschen Fürsten Staat p. 3. c. 3. regal. 3. n. 4.* qui hanc in rem sequentia proponit: *In den Landen / wo wichtige nutzbare Geleite sind / werden in den vornehmsten Orthen Gleits-Hauptleute oder Ober-Gleits-Hauptmänner bestellet. Dem hin und wieder etliche Nebengleits-Leute / 2c. und etliche Gleits-Reuter / Auffseher / und Nachgeher zugeordnet / deren 2c. fleißig die Strassen mit angehegten Wappen oder Gleits-Büchsen des Landes-Herrn bereiten 2c.*

(2.) *Ministris, Buccinatoribus sc. & Equitibus.*

Hanc in rem nonnunquam certi aluntur milites.

§. 50. Uterq; conductus præstari debet Electoribus ad electionem proficiscentibus, juxta *A. B. tit. 1. §. ad præmissorum &c.* Et quidem conductus præfidiarius ex decoro; Diplomatis autem eo fine confirmandus venit, ne à quoquam desuper excu-

Uterq; præstat Electoribus,

Reliquis
præstatur
itidem vel
per literas,
vel per mi-
nistros.

Ante pacem
publicam
magis ne-
cessarium
erat Jus
Conducen-
di.

Hodie vel
si de eodem
lis est, ex-
ercetur, vel
etiam Mer-
catoribus
ad Nundi-
nas profici-
scentibus
præstatur.

Annectitur,
quomodo
conductus
Principum
peragatur.

satio aut controversia moveri queat, juxta doctrinam *Dieter. ad A. B. tit. 1. dict. §. ad præmissorum*. Idem de reliquis peregrinantibus dcendum, quibus itidem vel adhibito comitatu, vel etiam dato diplomate conductus exhibetur. Circa quos tamen notandum, quod eodem ante introductam & confirmatam Pacem Publicam, ubi diffidationes adhuc in usu erant, magis opus habuerint, ut tradit *Dn. Seckendorff cit. c. 3. reg. 3. n. 1. vid. §. 4. hujus Diss.* ubi verba *Dn. Seckendorffs* referuntur. Hodie verò cum Pax Publica sat firmiter stabilita, & privatæ diffidationes ac deprædationes sub gravissimis pœnis prohibitæ sint. vid. *Landfr. zu Worms de A. 1495. Erklärung des Landfriedens zu Augspurg de A. 1500. & zu Nürnberg de A. 1522. Ord. Crim. art. 129.* conductum singulis personis extra casum periculi rarius concessum videmus; Nihilominus tamen adhuc obtinet, quod vel illi, quorum conductus in dubium vocatur, eundem data occasione sedulo exerceant, vel etiam Principes aliq; Imperii Status mercatores ad nundinas, præcipue Lipsienses & Francofurtenses euntes, solenniter & quidem adjunctis militibus conducant. Es werden die Kauffleute in den Messen gemeiniglich mit lebendigen Gleit durch die Gleit-Gebiet geführt. *Maul. de Jur. cond. tit. 5. n. ult. Knichen de Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum. c. 5. n. 107. & Dn. Myler. de Stat. Imp. p. 2. c. 59. n. 2. Add. Dn. Seckendorff. cit. reg. 3. n. 3. in verbis:* Über diß werden die vordessen gebräuchliche absonderliche Begleitung einzler Personen oder besondere Gleits-Briefe nicht aller Orten ausgetheilet / es were dann / daß eine ansehnliche Gesell, oder Gespannschafft von Handelsleuten solches absonderlich bey vermerckten räuberischen Anschlägen begehrte / oder es brächte es ein besonderes Herkommen noch also mit. In transitu Principum moribus receptum est, ut Princeps Principi, per suum territorium transire volenti, ad territorii limites & fines vel ipse obviam procedat, vel etiam ministros ablegat, quicundem honorifice excipiant, postmodum comitatu splendidiori vel in aulam suam vel etiam per territorium deducant, quod itidem *Dn. Seckendorff cit. c. 3. reg. 3. n. 3.* hisce eleganter confirmat verbis: Dieses aber ist ein besonders / und bey Anfunft

Ankunft oder Durchreise vornehmer Personen hohen Standes annoch
 üblich / daß sie an den Gränzen des Landes / oder der Gleits-Strassen
 durch die Gleits-Bediente / und die Beampte an den Gränzen / oder
 welche die Herrschafft absonderlich darzu befihlet / mit Glück wünschen
 und freundlichen Erbieten angenommen / in die Residenz des Landes
 Herrn / oder wo sie sonst ihre Einkehr in Lande nehmen / geführt / da-
 selbst auf des Gleits-Herrn Kosten mit Unterhalt versehen / und so fort
 an bis an das Ende des Gleits gebracht / und abermahl mit höfflichen
 Erbieten entlassen / solche Verrichtungen auch in die Ampts Handels-
 Bücher und Protocollen zu fünffziger Nachricht eingeschrieben / und die
 Berichte davon in die Fürstliche Cancelen gesandt werden ; Solches
 Recht wird das Leib-Gleit genennet / und sind deshalb vieler Orten
 grosse Streitigkeiten obhanden / zu weilen auch sonderbahre Verträge
 aufgerichtet.

Conductus
 Principum
 vocatur
 das Leib-
 Gleit.

§. 51. *Finis Juris conducendi* in genere quis sit, ex haftenus
 dictis dubio procul dilucidius apparebit. Quia enim publice
 interest, sine metu & periculo per itinera publica commeari. l. 1.
 §. 1. & 2. ff. de his, qui dejec. & effud. Ideoq; *Jus conducendi* via-
 torum gratia potissimum receptum est, ut ipsi sint tuti, non
 quidem à prohibitione Domini, sed à vi injusta. Qua propter Do-
 minum territorii non solummodo ad præstandam libertatem
 transitus, verum etiam ad concedendam securitatem à vi & insi-
 diis obligat. *Strauch. Exerc. Exot. 11. aph. 2.* Quod verò illam trans-
 ductionem attinet, qua Princeps Principem per suum territorium
 comitatur, ejusdem finis à priori maxime diversus est. Non enim
 in eo consistit, ut per hanc deductionem securitas quædam ab of-
 fensione, insidiis, atq; vi injusta impetretur, quasi his absq; hoc
 conductu obnoxii in alieno territorio forent Principes, vel quivis
 alii Potentiores, ceu statuunt pleriq; omnes, qui sanctitatem
 & inviolabilitatem Imperatoris & Principum in conductu collo-
 cant, sicq; *Jus conducendi* in genere cum hoc conductu Princi-
 pum confundunt. Tantum enim abest, ut sanctitas illa Princi-
 pum species sit conductus, ut is potius sit sanctitatis Jure naturæ
 debitæ obtinendæ medium; Sed propterea potius transitus venia

Finis Juris
 conducendi
 in genere
 quis sit.

Finis deduc-
 tionis
 Principum
 à priori dif-
 fert.

opus habent, hicq; principalis ejusdem finis est, ne excludantur ab aditu Principes, qui per alienum territorium tanto præsertim comitatu, qui Domino formidabilis & suspectus esse potest, eo invito Jus transeundi non habent, adeoq; veniam transeundi Principibus ac Magnatibus concedens, suumq; Jus prohibendi remittens, non tam novam confert sanctitatem, sed quam transiens Princeps secum fert, in suo territorio illibatam relinquit. Eandem enim, quamdiu hostili transitu amissa non est, violare nefas & contra Jus Naturæ esse putatur. Hocq; discrimen ratione finis inter *Jus conducendi* in genere & *Jus deducendi* Principem recte observavit *Dn. Strauch. cit. Dissert. Exot. 11. aph. 2. § 3.* quem sequitur *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 31.* Add. illa quæ in §. 33. hanc in rem jam dicta sunt.

Effectus ratione Domini præstantis est vel onerosus vel proficuum. Onerosus in genere quid complectatur.

§. 52. Finem comitatur *Effectus*, quem *Jus conducendi* tum ratione *Domini præstantis*, tum etiam *ratione transeuntis* producit, qui itidem diversus est. Ratione siquidem Domini partim *onerosus*, partim etiam *proficuum* existit. Quod *onerosum* concernit, ille ipse generatim immunitatem à personali offensione & injuria rerumq; damnis præstandam, sicq; pacem publicam, tutum & liberum viarum, fluminum publicorum & riparum, nec non maris, ut & littorum maris ac portuum usum complectitur. *Knipschild. de Jur. ac privileg. Civit Imp. lib. 2. c. 26. n. 10.* Flumina enim æque ac viæ publicæ, quoad usum, omnibus patent, hacq; in re inter se invicem æquiparantur in *l. 24. pr. ff. de damn. inf. § in l. 1. §. 1. ut in flum. publ. navig. lic. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 3. n. 33.* Præterea sicut ipsum mare liberum est, ita quoq; & littora maris ejusdemq; portus omnium usui patere debent. *l. 2. §. 1. l. 3. & 4. l. 5. §. 1. l. 6. pr. ff. de R. D. l. 3. §. 1. § 4. ff. ne quid. in loc. publ. Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 1. & seq.* Quare & Constitutiones Imperii nostri volunt, ut Magistratus locorum omnia sub se itinera suo sumptu tuta atq; secura præstent, vim, prædas ac injurias prohibeant, tandemq; grassatores per subditos & officiales ubiq; persequantur. *R. I. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer 20. R. I. de A. 1555. §. Nach dem aber 86. R. I. de A. 1566. §. in versic. Nach dem aber 21.*

Effectus

Effectum hunc *Dn. à Seckendorff in sep. cit. tr. des Teutschen Fürsten-Staats / p. 3. c. 3. regal. 3. n. 1.* summam ita recenset: Unter dem Wort *Gleit* versteht man insgemein alles das / was die hohe Landes-Obriegkeit zu sicherer und bequemer *Gleitung* / *Forthelffung* und *Erhaltung* derer in Lande reisenden / sonderlich aber der Handelsleute / versorgen und schaffen muß / es geschehe nun mit *Beschützung* der *Straßen* vor *Rauberey* und *Plackerey* / oder mit *Erhaltung* der *Straßen* selbst / der *Brücken* / der *Dämme* / der *Schiff-Fahrten* / der *Anlandungen* / *Uffer* und *Porte* / daß man darauff mit *Fahren* und *Wandeln* / oder mit *Schiffen* und *Flößen* fortkommen kan.

§. 53. Quare ex hoc effectu præ cæteris fluit cura eorum, quæ ad securitatem viarum, fluminum & maris spectant, quo liber, tutusq; omnes maneat usus, contra verò mali homines arceantur, sicq; à latronibus, plagariis, prædonibus ac furibus viæ publicæ purgentur, *arg. l. 3. § l. 13. ff. de Offic. Præsid. l. 7. ff. de incend. ruin. naufr.* Unde Juri huic annexum est *Jus indagandi, persequendi & conquirendi depopulatores agrorum, grassatores viarum publicarum, fluminumque infestatores*, quod German. Das *Streiffen* vocamus. *Maul. de Jur. cond. tit. 10. n. 1. Rumelin. ad A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 8. Becht. de secur. § salv. cond. c. 3. concl. 43.* ita ut, si rumor exoriat, periculum à depopulatoribus nocturnis atq; latronibus adesse, Principes territorii vias publicas certis equitibus missariis, durch gewisse *Gleits-Reuter* / percurrere & nebulones hocce in latebris perquirere possint. *Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imp. p. 2. c. 59. n. 3. Add. Knipschild. cit. lib. 2. c. 26. n. 9.* Quod si tamen tanta latronum aliorumve militum vagantium, qui hancce securitatem violant, copia sit, ut milites stationarii eisdem soli resistere non possint, fas est Domino territorii, non solummodo subditos per pulsum campanæ convocare, sed etiam vicinum Magistratum ejusq; subditos in auxilium vocare, juxta modum in *Rec. Imp. de A. 1559. §. Woferne aber die Nacheyley 23. præscriptum. Add. R. J. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer 20. ut & Maul. laud. tit. 10. n. 4. § 5.* Quod de viis est dictum, ad mare quoq; aliave flumina extendendum venit, cum non minus in maritima, quam terrestri

Onerosus effectus continet (1.) curam securitatis,

ut & jus indagandi grassatores, Germ. das Streiffen.

In cujus exercitio per pulsum campanæ cives convocari & vicini Magistratus implorari possunt.

Cura securitatis etiam ad flumina & maria pertinet.

Hanc in
rem alun-
tur certæ
naves.

ditione curandum sit, ut malis hominibus purgentur. Quare in mari quoq; & fluminibus naves exploratoriæ & excursoriæ, aliæve ad comitatum instructæ, **Auslag Schiff und Convoyer**/ habentur, partim ut transitum securum reddant, partim etiam ut piratas persequantur. *Maul. cit. tit. 10. n. 3.* Eodem modo Romani, per quorum medium Imperium mare fluxit, non solum classes perpetuas constituerunt, quibus hostes excluderent, & suis transitum & transvectionem, cum opus esset, darent, sed etiam ad investigandos piratas certos constituerunt Magistratus, de quibus latius agit *Dn. Strauch. de Imp. Mar. c. 5.* ubi modos imperium maritimum retinendi, & *c. 9.* ubi actus imperii maritimi punitivos recenset.

Juris con-
ducendi
connexum
etiam in
alieno ter-
ritorio est
jus perse-
quendi
grassatores.

§. 54. Neq; vero hic effectus tantum obtinet, si territorii Domino *Jus conducendi* competit; Verum etiam si Princeps, aliusve Imperii Status id ipsum per alienum acquisivit districtum. Nam & tunc, æque ac priori casu, *Juris conducendi* connexum *Jus indagandi* & *persequendi viarum, maris ac fluminum infestatores* regulariter constituit. *Vid. Gylm. Symphorem. tom. 1. p. 3. vot. 23. n. 77.* ubi dicit: *Juri des Gleits inesse non tantum securitatem ac defensionem stratarum publicarum, verum etiam punitionem facinorosorum, sine qua consistere non potest.* *Rumelin. ad A. B. Dissert. 2. th. 8.* Quapropter is, cui *Jus conducendi* concessum est, virtute ejusdem non tantummodo inspectionem viarum ad securitatem præstandam habet, **das Bereiten der Weg und Haltung der Gleits-Heuter**/ Sed & indagationem & persecutionem latronum, prædonumq; & similium, per quos viæ publicæ infestantur, peragit, ita tamen, ut, quicquid eo nomine fit, intra terminos viæ regiæ, in qua *Jus conducendi* exercet, consistat, ceu præ cæteris confirmat subinde *cit. Landum Heilbronnense*, cujus verba recenset *Dn. Orth de Jur. cond. c. 6.* Diximus vero *regulariter*: Quamvis enim hæc Jura videantur connexa & à se invicem dependentia; Ea tamen connexio individua plane non est, neq; inseparabilis, ita ut alterum sine altero stare nequeat. Ut plurimum quidem conjunguntur, attamen facultas indagandi ejusmodi infestatores separatim quo-

Regulariter
scil.

quoq; Jus constituit, quod per se etiam absq; *conducendi Jure* subsistere, atq; à Domino territorii, præcipue extra actum conductus, exerceri potest, ita ut alteri quidem conductus, alteri vero ejusmodi persecutio competat. Qua in re tamen usus & observantia cujusq; loci inspicienda venit. Neutiquam tamen Jus Forestæ à *Jure conducendi* dependet, juxta doctrinam *Noe Meürers in tr. Von Jagt- und Forst-Recht / p. 2. sub rubr. 16.* Ob der hohen Obrigkeit die Förstliche anhangt *in verbis*: Ob es wol bey vielen darvor will gehalten werden / als ob hohe Obrigkeit / Förstliche und Gleitliche gemeiniglich einander anhängen und connexa seyn / so mag doch solches argument nicht allerwege bestehen ꝛ. & postea: Darzu gibts den Verstand neben der Erfahrung / daß Gleitliche und Malefiz und andere Ober- und Herrlichkeiten wol mögen gesondert / eine ohne die andere gebraucht / und nicht gebraucht werden. Consentit *Bidenbach. qui quæst. nob. 15. n. 8.* deducit, Jus Forestæ nullam tribuere Jurisdictionem. Plura huc facientia proponit *Thom. Michaël apud Klock. vol. 1. consil. 29. n. 356. & seq.*

§. 55. Hac occasione non incomode quæritur: Si quis *Jure* *conducendi*, atq; consequenter etiam indagandi grassatores viarum ac fluminum publicorum, per alterius territorium gaudeat, Civitas vero aliusve territorii Dominus circa viam atq; flumen Jurisdictionem altam & bassam exerceat, ad quem cognitio & coërcitio delicti in via regia vel flumine publico commissi spectet, utrum ad eum, qui Jus *conducendi* exercet, an vero ad Dominum territorii? Prius pluribus exinde placet, quod is, qui Jus *conducendi* habet, cum viis flumina vix ac ne vix quidem facta tectaq; reddere possit, si actus Jurisdictionales in iis exercere nequeat. *vid. Thom. Michael de Jurisdic. concl. 50. lit. d. & Knichen. de Saxon. non provoc. jur. verb. Ducum. c. 5. n. 108.* Posterius verò, & quod cognitio ad Dominum territorii pertineat, rationibus confirmatur à *Knipschild. de Jur. & Priv. Civit. Imp. lib. 2. c. 26. n. 22. & seq.* ubi hanc sententiam in puncto Juris veriore quidem esse dicit; attamen cum *Bidenbach. nobil. quæst. 12. n. 3.* concludit, metuendum esse, num Duces & Principes, die zu gleiten haben / hoc admissuri sint, cum jus, quod habent,

Ejusdem
tamen ad-
junctum
non est Jus
Forestæ.

Quæritur:
Ad quem
pertineat
coërcitio
delictorum
in via com-
missorum,
si alteri Jus
conducendi
concessum
sit?
Nonnulli
adjudicant
ei, qui con-
ductum ha-
bet;

Alii verò
Domino
territorii
tribuunt.

magno equestri apparatu & armis plerumq; propugnare soleant, existimantes, *Jus conducendi*, tanquam dignius & potentius, etiam cognitionem delicti, tanquam minus, ad se trahere. *Maul. de Jur. cond. tit. 10. n. 6.* duos separandos esse censet casus, quorum *primus* est: Si concurrat Dominus universalis territorii, & subditus, qui particularem districtum, in eoq; merum & mixtum Imperium sine regalibus habet, Jurisdictionem in via publica *Juri conducendi* adhærere, solique Domino cæterorum regaliū competere, per tradita *Borcholt. de feud. in c. un. quæ sint regal. n. 25.* Alterum casum esse dicit, si Dominus *Juris conducendi* habeat Jus hoc constitutum in territorio alterius immediate Imperio subiecti, ex concessione vel præscriptione, & appareat, quid hætenus observatum, idem etiam impoſterum observandum esse, eo quod concessio per subsequutam observantiam declaretur, idemq; esse, si ex concessione ipsa appareat; Sin verò non adsit observantia, nec appareat ex formula concessionis, in dubio putat cognitionem & coërcitionem ad Dominum territorii spectare, & non ad Dominum *Juris conducendi*, id quod nonnullis comprobatur rationibus.

Maulius
duos separa-
rat casus.

Prior Maul.
casus ab
hac quæ-
stione se-
gregandus
est.

§, 56. Verum quod priorem *Maulii* casum attinet, eundem ab hac nostra quæstione merito separamus. Certum enim est, quod Jurisdictio viæ publicæ à Superioritate territoriali dependeat. *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 3. n. 16. & seq.* nec illi, cui castrum cum suo territorio & omnimoda jurisdictione in feudum à Principe datum est, jurisdictio in via publica cum *Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 21. Guid. Pap. Dec. 577. n. 1. atq; Andr. Alciat. lib. 7. consil. 1. n. 14.* adjudicanda est, licet ipsi ab utraq; parte alias competat. Illa siquidem, quæ regali Jure habentur, generali concessione haud transferuntur. Et hanc opinionem post *Schneiderwin de Feud. p. 2. n. 102.* recte defendunt *Knich. de Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum c. 5. n. 187. & seq. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 2. n. 16. Brunnem. in Proc. Inquisit. c. 3. n. 17. Zanger. de Except. p. 2. c. 1. n. 241. atq; Carpzov. p. 3. Prax. Crim. q. 110. n. 39. & seq.* qui tamen recte monet, quod aliud in Electoratu Saxoniae specialiter receptum sit. Add. *huj. Diss. §. 43.* Quoad posteriorem verò casum *Maulio* equidem concedimus, hodie

hodie omnino ad usum & observantiam esse respiciendum. Quod si enim usus Domino *des Gleits* cognitionem & punitionem criminum tribuat, eidem merito relinquenda est, teste *Bidenbach. quest. nobil. 12. num. 5.* id quod exemplo ac præjudicio Landgravii Hassiæ probat & confirmat *Dieter. ad A. B. tit. 1. §. præmissas p. 19.* Ubi vero de usu & observantia non constat, potius distinguendum erit: Utrum delictum in via vel flumine publico sit commissum *in ipso actu des Gleits* / an *extra eum*, ita ut delicti, tempore conductus in via publica commissi, cognitio & poena ad eum pertineat, qui *Jus conducendi* habet, quoniam ejusdem *conducendi Jus* & securitas per delinquentem laesa est, ut ab eo debita poena merito defendi possit; Si vero extra actum conducendi delictum commissum sit, cognitio & poena ad Dominum territorii spectabit, quia ex solo actu *des Gleits* non inferri potest ad alios Jurisdictionis aut Juris territorialis actus. *Casspar. Klock. vol. 1. Cons. 9. n. 96. & Consil. 29. n. 355.* ob vulgatam regulam: Tantum possessum, quantum præscriptum, vel pactione acquisitum. Atq; hanc doctrinam cum *Bidenbach. quest. nobil. 12. n. 4.* probat *Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imp. p. 2. c. 59. n. 13. Klock. vol. 1. consil. 50. n. 138. & 139. Rumelin. ad. A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 8. atq; Dieter. ad A. B. dict. loc.* modo ante omnia usum & consuetudinem inspiciamus, cum actus consuetudinarii sint practici, secundum *Besold. Consil. 238. num. 26.*

Quoad posteriorem casum recte dicit, usum respiciendum esse. Extra hunc distinctionem Bidenbachii adhibenda venit.

§. 57. *Alter* Effectus onerosus est, quod Domino conducti reparatio viarum, in simulq; provida prospectio incumbat, ne ea in fluminibus navigabilibus fiant, quibus navigatio deterior redditur. Plurimum enim Principis interest, tritas & commodas in Republ. sua habere vias, atq; flumina ad navigationem apta. Hinc jam olim Prætor cavet, ne quid in flumine publico, neve in ripa ejus fieret, vel immitteretur, quo statio iterq; navigio deterius redderetur, *l. 1. pr. ff. de flum.* Hoc onus verò non tam illi, qui in alieno territorio *Jure conducendi* gaudet, quam Domino potius territorii incumbit, teste *Dn. Fritsch. de R. V. P. l. c. 14. n. 13.* ubi curam viarum publicarum ad eos pertinere asserit, in *deren Ban-*

(2.) Continet onerosus effectus reparationem viarum.

Hoc onus potius Domino territorii incumbit.

weit sie mögen ohngefährlich begleiten &c. partim etiam propter rationem in §. 33. circa conductum Magnatum jam allegatam. Conjung. *Stephan. d. c. 7. n. 408.*

Petitionem
excipit
(2.) præsta-
tio, quæ
nemini, nisi
indigno,
deneganda.

§. 48. Petitionem comitatur *præstatio deductionis*, quæ in tantum necessaria est, ut denegans transitum innoxio petenti, secus est in hostibus, illisq; qui conductus, indigni sunt, de quibus antea §. 38. & seq. dictum, contra Jus Naturæ & Pacem Imperii Publicam peccasse videatur. Hinc cum anno 1538. Protestantes Brunswigæ foederis gratia conventum indixerant. vid. *Sleidan. lib. 12. sub A. 1538.* atq; petierant ab Heinrico Brunsvicensi, ut tutum transitum per suum territorium præstaret; Henricus verò per Consiliarios responderat, se consulturum hac de re Regem Romanorum, Elector Saxonæ id ipsum pro denegatione securitatis accipiebat, hocq; modo pacem publicam ab Heinrico violatam dicebat, præcipue cum transitus & securitatis præstatio sit de Jure & per sanctionem Pacis Publicæ non solum ex genere permissorum, sed & præceptorum, ut pluribus patet ex illis, quæ hanc in rem à *Dn. Strauch. Dissert. Exot. 11. th. 1. & seq.* fusius proponuntur. Add. remedia peregrinantibus sine justa causa à conductu exclusis competentia, de quibus in seq. circa effectum dicturi sumus. Huc collimant verba Electoris Saxon. apud *Hortleder. de caus. Bell. Germ.* Welcher Gleit / so zu Förderung des Land-Friedens gehöret / versaget / der thut wider den Land-Frieden / dann er nicht hält &c. Dann es ist nicht genug / daß er in den Fall mit der That den Landfrieden mit Fahren / Schlagen / Nehmen &c. nicht gebrochen haben will / sondern gehöret auch darzu / daß er alle dasjenige / das zu auffrichtiger Haltung des Land-Friedens gehöret / und von nöthen ist / gethan habe.

Præstatur
conductus
dupliciter
(1.) literis,
quæ Germ.
Gleits, Zet-
tel / it. Vol-
leten vo-
cantur,

§. 49. Præstatur autem conductus dupliciter: ut plurimum (1.) *literis tractatoriis*, quas communiter quidem Gleits, Zettel oder Gleits, Brief vocamus, Glossa verò Juris Saxonici in Weichbild Volleten nominat, in verb. Daß man den Volleten nehmen solle / daß seindt Gleits, Briefe / und von dem man den Volleten nahm / sollen den Nehmer schadlos halten binnen seinen Gebiet. Alias Volle-

ten

ten quoq; dicuntur Schedulæ Metatoriæ, Germ. **die Fourrier, Zettel**/ quæ à supremis hospitiorum Præfectis delegatis suis traduntur, ut singulis militibus per easdem hospitia assignent, quæ assignatio Jure Civili per adscriptionem nominis in foribus domus peragabatur. Vid. *Dn. Præf. in Dissert. de Metat. Milit. th. 42.* Atq; de his Bolletis sive tesseris publicæ securitatis passim tradunt Interpretes, quod Dominus territorii, datis his literis, intelligatur transeuntibus dedisse securitatem & fiduciam per totum suum territorium. Vid. *Gail. l. 2. Obs. 64. n. 5. Maul. de Jur. cond. tit. 5. n. 2. Dn. Peller. in Not. ad Klock. de arar. lib. 2. cap. 76. num. 1.* Et hic conductus vocatur **das schriftliche Gleit.** (2.) *Ministris publicis*, quando vel Buccinatores **Trompeter** aliq; ministri transeunti adduntur, non tam ut vim propulsent manu, quam hoc modo Domini sui auctoritatem & facultatem conducendi demonstrent, vel etiam quando conducendis adjunguntur milites & equites, qui eosdem custodiant, & hic conductus vocatur communiter **das persöhnliche oder lebendige Gleit**/ *Dn. Peller. d. l. it. lebendige Salva Guardia.* In multis namq; locis, præsertim in Saxonia, stipendiis non exiguis milites missarii, quos vulgo **Einspenniger oder Gleits-Neuter** vocamus, hanc in rem aluntur, ut non solum curam viarum publicarum gerant, Germ. **das sie das Gleit bereiten**/ sed & transeuntes comitentur. *Knipschild. cit. lib. 2. c. 26. n. 9. Marquard. de Jur. Merc. lib. 1. c. 13. num. 37. Dn. Fritsch. de R. N. J. c. 6. n. 41. & Dn. Seckendorff in Teutschen Fürsten Staat p. 3. c. 3. regal. 3. n. 4.* qui hanc in rem sequentia proponit: **In den Landen / wo wichtige nutzbare Geleite sind / werden in den vornehmsten Orthen Gleits-Hauptleute oder Ober-Gleits-Hauptmänner bestellet. Dem hin und wieder etliche Nebengleits-Leute / 2c. und etliche Gleits-Neuter / Aufseher / und Nachgeher zugeordnet / deren 2c. fleißig die Strassen mit angehegten Wappen oder Gleits-Büchsen des Landes-Herrn bereiten 2c.**

(2.) Mini-
stris, Buccin-
atoribus
sc. & Equi-
tibus.

Hanc in
rem non-
nunquam
certi alun-
tur milites.

Uterq; præ-
statutur Ele-
ctoribus,

§. 50. Uterq; conductus præstari debet Electoribus ad electionem proficiscentibus, juxta *A. B. tit. 1. §. ad præmissorum &c.* Et quidem conductus præfidiarius ex decoro; Diplommatibus autem eo fine confirmandus venit, ne à quoquam desuper excu-

fatio

Reliquis
præstatur
itidem vel
per literas,
vel per mi-
nistros.

Ante pacem
publicam
magis ne-
cessarium
erat Jus
Conducen-
di.

Hodie vel
si de eodem
lis est, ex-
ercetur, vel
etiam Mer-
catoribus
ad Nundi-
nas profici-
scentibus
præstatur.

Annectitur,
quomodo
conductus
Principum
peragatur.

satio aut controversia moveri queat, juxta doctrinam *Dieter. ad A. B. tit. 1. dict. §. ad præmissorum*. Idem de reliquis peregrinan-
tibus dcendum, quibus itidem vel adhibito comitatu, vel etiam
dato diplomate conductus exhibetur. Circa quos tamen notan-
dum, quod eodem ante introductam & confirmatam Pacem
Publicam, ubi diffidationes adhuc in usu erant, magis opus ha-
buerint, ut tradit *Dn. Seckendorff cit. c. 3. reg. 3. n. 1. vid. §. 4. hujus
Diss.* ubi verba *Dn. Seckendorffs* referuntur. Hodie verò cum
Pax Publica sat firmiter stabilita, & privatæ diffidationes
ac deprædationes sub gravissimis poenis prohibitæ sint. vid.
*Landfr. zu Worms de A. 1495. Erklärung des Landfriedens zu Augs-
spurg de A. 1500. & zu Nürnberg de A. 1522. Ord. Crim. art. 129.* con-
ductum singulis personis extra casum periculi rarius concessum
videmus; Nihilominus tamen adhuc obtinet, quod vel illi, quo-
*rum conductus in dubium vocatur, eundem data occasione sedulo
exerceant*, vel etiam Principes aliq; Imperii Status mercatores ad
nundinas, præcipue Lipsienses & Francofurtenses euntes, solen-
niter & quidem adjunctis militibus conducant. Es werden die
Kauffleute in den Messen gemeiniglich mit lebendigen Gleit durch die
Gleit-Gebiet geführt. *Maul. de Jur. cond. tit. 5. n. ult. Knichen de
Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum. c. 5. n. 107. & Dn. Myler. de Stat.
Imp. p. 2. c. 59. n. 2. Add. Dn. Seckendorff. cit. reg. 3. n. 3. in verbis:*
Über diß werden die vordessen gebräuchliche absonderliche Begleitung
einzler Personen oder besondere Gleits-Briefe nicht aller Orten aus-
getheilet / es were dann / daß eine ansehnliche Gesell, oder Gespann-
schafft von Handelsleuten solches absonderlich bey vermerckten räuberi-
schen Anschlägen begehrte / oder es brächte es ein besonderes Herkom-
men noch also mit. In transitu Principum moribus receptum est,
ut Princeps Principi, per suum territorium transire volenti, ad ter-
ritorii limites & fines vel ipse obviam procedat, vel etiam mini-
stros ablegat, qui eundem honorifice excipiant, postmodum co-
mitatu splendidiori vel in aulam suam vel etiam per territorium
deducant, quod itidem *Dn. Seckendorff cit. c. 3. reg. 3. n. 3.* hisce
elegantè confirmat verbis: Dieses aber ist ein besonders / und bey
Ankunfft

Ankunft oder Durchreise vornehmer Personen hohen Standes annoch üblich / daß sie an den Gränzen des Landes / oder der Gleits-Strassen durch die Gleits-Bediente / und die Beampte an den Gränzen / oder welche die Herrschafft absonderlich darzu befihlet / mit Glück wünschen und freundlichen Erbieten angenommen / in die Residenz des Landes Herrn / oder wo sie sonst ihre Einkehr in Lande nehmen / geführt / daselbst auf des Gleits-Herrn Kosten mit Unterhalt versehen / und so fort an bis an das Ende des Gleits gebracht / und abermahl mit höfflichen Erbieten entlassen / solche Verrichtungen auch in die Ampts Handels-Bücher und Protocollen zu fünffziger Nachricht eingeschrieben / und die Berichte davon in die Fürstliche Cancellen gesandt werden ; Solches Recht wird das Leib-Gleit genennet / und sind deshalb vieler Orten grosse Stritigkeiten obhanden / zu weilen auch sonderbahre Verträge aufgerichtet.

Conductus
Principum
vocatur
das Leib-
Gleit.

§. 51. *Finis Juris conducendi* in genere quis sit, ex hactenus dictis dubio procul dilucidius apparebit. Quia enim publice interest, sine metu & periculo per itinera publica commeari. l. 1. §. 1. & 2. ff. de his, qui de jec. & effud. Ideoq; Jus conducendi viatorum gratia potissimum receptum est, ut ipsi sint tuti, non quidem à prohibitione Domini, sed à vi injusta. Qua propter Dominum territorii non solummodo ad præstandam libertatem transitus, verum etiam ad concedendam securitatem à vi & insidiis obligat. *Strauch. Exerc. Exot. 11. aph. 2.* Quod verò illam transductionem attinet, qua Princeps Principem per suum territorium comitatur, ejusdem finis à priori maxime diversus est. Non enim in eo consistit, ut per hanc deductionem securitas quædam ab offensione, insidiis, atq; vi injusta impetretur, quasi his absq; hoc conductu obnoxii in alieno territorio forent Principes, vel quivis alii Potentiores, ceu statuunt pleriq; omnes, qui sanctitatem & inviolabilitatem Imperatoris & Principum in conductu collocant, sicq; Jus conducendi in genere cum hoc conductu Principum confundunt. Tantum enim abest, ut sanctitas illa Principum species sit conductus, ut is potius sit sanctitatis Jure naturæ debitæ obtinendæ medium; Sed propterea potius transitus venia

Finis Juris
conducendi
in genere
quis sit.

Finis deduc-
tionis
Principum
à priori dif-
fert.

opus habent, hicq; principalis ejusdem finis est, ne excludantur ab aditu Principes, qui per alienum territorium tanto praesertim comitatu, qui Domino formidabilis & suspectus esse potest, eo invito Jus transeundi non habent, adeoq; veniam transeundi Principibus ac Magnatibus concedens, suumq; Jus prohibendi remittens, non tam novam confert sanctitatem, sed quam transiens Princeps secum fert, in suo territorio illibatam relinquit. Eandem enim, quamdiu hostili transitu amissa non est, violare nefas & contra Jus Naturae esse putatur. Hocq; discrimen ratione finis inter *Jus conducendi* in genere & *Jus deducendi* Principem recte observavit *Dn. Strauch. cit. Dissert. Exot. 11. aph. 2. § 3.* quem sequitur *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 31.* Add. illa quae in §. 33. hanc in rem jam dicta sunt.

Effectus ratione Domini praestantis est vel onerosus vel proficuum. Onerosus in genere quid complectatur.

§. 52. Finem comitatur *Effectus*, quem *Jus conducendi* cum ratione *Domini praestantis*, tum etiam *ratione transeuntis* producit, qui itidem diversus est. Ratione siquidem Domini partim *onerosus*, partim etiam *proficuum* existit. Quod *onerosum* concernit, ille ipse generatim immunitatem à personali offensione & injuria rerumq; damnis praestandam, sicq; pacem publicam, tutum & liberum viarum, fluminum publicorum & riparum, nec non maris, ut & littorum maris ac portuum usum complectitur. *Knipschild. de Jur. ac privileg. Civit Imp. lib. 2. c. 26. n. 10.* Flumina enim aequae ac viae publicae, quoad usum, omnibus patent, hacq; in re inter se invicem aequiparantur in *l. 24. pr. ff. de damn. inf. § in l. 1. §. 1. ut in flum. publ. navig. lic. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 3. n. 33.* Praeterea sicut ipsum mare liberum est, ita quoq; & littora maris ejusdemq; portus omnium usui patere debent. *l. 2. §. 1. l. 3. §. 4. l. 5. §. 1. l. 6. pr. ff. de R. D. l. 3. §. 1. §. 4. ff. ne quid. in loc. publ. Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 1. & seq.* Quare & Constitutiones Imperii nostri volunt, ut Magistratus locorum omnia sub se itinera suo sumptu tuta atq; secura praestent, vim, praedas ac injurias prohibeant, tandemq; grassatores per subditos & officiales ubiq; persequantur. *R. l. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer 20. R. l. de A. 1555. §. Nach dem aber 86. R. l. de A. 1566. §. in versic. Nach dem aber 21.*

Effectus

Effectum hunc Dn. à Seckendorff in *sep. cit. tr. des Teutschen Fürsten-Staats* / p. 3. c. 3. *regal. 3. n. 1.* summam ita recenset: Unter dem Wort *Gleit* versteht man insgemein alles das / was die hohe Landes-Obriegkeit zu sicherer und bequemer *Gleitung* / *Forthelffung* und *Erhaltung* derer in Lande reisenden / sonderlich aber der Handelsleute / *verordnen* und *schaffen* muß / es geschehe nun mit *Beschützung* der *Strassen* vor *Rauberey* und *Plackerey* / oder mit *Erhaltung* der *Strassen* selbst / der *Brücken* / der *Dämme* / der *Schiff-Fahrten* / der *Anlandungen* / *Uffer* und *Porte* / daß man darauff mit *Fahren* und *Wandeln* / oder mit *Schiffen* und *Flößen* fortkommen kan.

§. 53. Quare ex hoc effectu præ cæteris fuit cura eorum, quæ ad securitatem viarum, fluminum & maris spectant, quo liber, tutusq; omnes maneat usus, contra verò mali homines arceantur, sicq; à latronibus, plagiariis, prædonibus ac furibus viæ publicæ purgentur, *arg. l. 3. § l. 13. ff. de Offic. Præsid. l. 7. ff. de incend. ruin. naufr.* Unde Juri huic annexum est *Jus indagandi*, *persequendi* & *conquirendi depopulatores agrorum*, *grassatores viarum publicarum*, *fluminumque infestatores*, quod German. Das *Streiffen* vocamus. *Maul. de Jur. cond. tit. 10. n. 1. Rumelin. ad A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 8. Becht. de secur. § salv. cond. c. 3. concl. 43.* ita ut, si rumor exoriat, periculum à depopulatoribus nocturnis atq; latronibus adesse, Principes territorii vias publicas certis equitibus missariis, durch gewisse *Gleits-Reuter* / percurrere & nebulones hosce in latebris perquirere possint. *Dn. Myler. de Princ. § Stat. Imp. p. 2. c. 59. n. 3. Add. Knipschild. cit. lib. 2. c. 26. n. 9.* Quod si tamen tanta latronum aliorumve militum vagantium, qui hancce securitatem violant, copia sit, ut milites stationarii eisdem soli resistere non possint, fas est Domino territorii, non solummodo subditos per pulsum campanæ convocare, sed etiam vicinum Magistratum ejusq; subditos in auxilium vocare, juxta modum in *Rec. Imp. de A. 1559. §. Woferne aber die Nacheyle 23. præscriptum. Add. R. J. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer 20. ut & Maul. laud. tit. 10. n. 4. § 5.* Quod de viis est dictum, ad mare quoq; aliave flumina extendendum venit, cum non minus in maritima, quam terrestri

Onerosus effectus continet (1.) curam securitatis,

ut & jus indagandi grassatores, Germ. das Streiffen.

In cujus exercitio per pulsum campanæ cives convocari & vicini Magistratus implorari possunt.

Cura securitatis etiam ad flumina & maria pertinet.

Hanc in
rem alun-
tur certæ
naves.

ditione curandum sit, ut malis hominibus purgentur. Quare in mari quoq; & fluminibus naves exploratoriæ & excursoriæ, aliæve ad comitatum instructæ, **Auflag Schiff und Convoyer**/ habentur, partim ut transitum securum reddant, partim etiam ut piratas persequantur. *Maul. cit. tit. 10. n. 3.* Eodem modo Romani, per quorum medium Imperium mare fluxit, non solum classes perpetuas constituerunt, quibus hostes excluderent, & suis transitum & transvectionem, cum opus esset, darent, sed etiam ad investigandos piratas certos constituerunt Magistratus, de quibus latius agit *Dn. Strauch. de Imp. Mar. c. 5.* ubi modos imperium maritimum retinendi, § c. 9. ubi actus imperii maritimi punitivos recenset.

Juris con-
ducendi
connexum
etiam in
alieno ter-
ritorio est
jus perse-
quendi
grassatores.

§. 54. Neq; vero hic effectus tantum obtinet, si territorii Domino *Jus conducendi* competit; Verum etiam si Princeps, aliusve Imperii Status id ipsum per alienum acquisivit districtum. Nam & tunc, æque ac priori casu, *Juris conducendi* connexum *Jus indagandi* & *persequendi viarum, maris ac fluminum infestatores* regulariter constituit. *Vid. Gylm. Symphorem. tom. 1. p. 3. vot. 23. n. 77.* ubi dicit: *Juri des Gleits inesse non tantum securitatem ac defensionem stratarum publicarum, verum etiam punitionem facinorosorum, sine qua consistere non potest. Rumelin. ad A. B. Dissert. 2. th. 8.* Quapropter is, cui *Jus conducendi* concessum est, virtute ejusdem non tantummodo inspectionem viarum ad securitatem præstandam habet, **das Bereiten der Weg und Haltung der Gleits-Reuter**/ Sed & indagationem & persecutionem latronum, prædonumq; & similium, per quos viæ publicæ infestantur, peragit, ita tamen, ut, quicquid eo nomine fit, intra terminos viæ regiæ, in qua *Jus conducendi* exercet, consistat, ceu præ cæteris confirmat subinde *cit. Landum Heilbronnense*, cujus verba recenset *Dn. Orth de Jur. cond. c. 6.* Diximus vero *regulariter*: Quamvis enim hæc Jura videantur connexa & à se invicem dependentia; Ea tamen connexio individua plane non est, neq; inseparabilis, ita ut alterum sine altero stare nequeat. Ut plurimum quidem conjunguntur, attamen facultas indagandi ejusmodi infestatores separatim quo-

Regulariter
scil.

quoq; Jus constituit, quod per se etiam absq; *conducendi Jure* subsistere, atq; à Domino territorii, præcipue extra actum conductus, exerceri potest, ita ut alteri quidem conductus, alteri vero ejusmodi persecutio competat. Qua in re tamen usus & observantia cujusq; loci inspicienda venit. Neutiquam tamen Jus Forestæ à *Jure conducendi* dependet, juxta doctrinam *Noe Meurers* *intr. Von Jagt- und Forst-Recht* / p. 2. *sub rubr. 16.* Ob der hohen Obrigkeit die Förstliche anhangt *in verbis*: Ob es wol bey vielen darvor will gehalten werden / als ob hohe Obrigkeit / Förstliche und Gleitliche gemeiniglich einander anhiengen und connexa seyn / so mag doch solches argument nicht allerwege bestehen &c. & postea: Darzu gibts den Verstand neben der Erfahrung / daß Gleitliche und Malefiz und andere Ober- und Herrlichkeiten wol mögen gesondert / eine ohne die andere gebraucht / und nicht gebraucht werden. Consentit *Bidenbach*. qui *quest. nob. 15. n. 8.* deducit, Jus Forestæ nullam tribuere Jurisdictionem. Plura huc facientia proponit *Thom. Michaël apud Klock.* *vol. 1. consil. 29. n. 356. & seq.*

Ejusdem
tamen ad-
junctum
non est Jus
Forestæ.

§. 55. Hac occasione non incomode quaeritur: Si quis *Jure* *conducendi*, atq; consequenter etiam indagandi grassatores viarum ac fluminum publicorum, per alterius territorium gaudeat, Civitas vero aliusve territorii Dominus circa viam atq; flumen Jurisdictionem altam & bassam exerceat, ad quem cognitio & coërcitio delicti in via regia vel flumine publico commissi spectet, utrum ad eum, qui Jus *conducendi* exercet, an vero ad Dominum territorii? Prius pluribus exinde placet, quod is, qui Jus *conducendi* habet, cum viis flumina vix ac ne vix quidem facta rectaq; reddere possit, si actus Jurisdictionales in iis exercere nequeat. *vid. Thom. Michael de Jurisdic. concl. 50. lit. d. & Knichen. de Saxon. non provoc. jur. verb. Ducum. c. 5. n. 108.* Posterius verò, & quod cognitio ad Dominum territorii pertineat, rationibus confirmatur à *Knipschild. de Jur. & Priv. Civit. Imp. lib. 2. c. 26. n. 22. & seq.* ubi hanc sententiam in puncto Juris veriore quidem esse dicit; attamen cum *Bidenbach. nobil. quest. 12. n. 3.* concludit, metuendum esse, num Duces & Principes, die zu gleiten haben / hoc admissuri sint, cum jus, quod habent,

Quaeritur:
Ad quem
pertineat
coërcitio
delictorum
in via com-
missorum,
si alteri Jus
conducendi
concessum
sit?
Nonnulli
adjudicant
ei, qui con-
ductum ha-
bet;

Alii verò
Domino
territorii
tribuunt.

magno equestri apparatu & armis plerumq; propugnare soleant, existimantes, *Jus conducendi*, tanquam dignius & potentius, etiam cognitionem delicti, tanquam minus, ad se trahere. *Maul. de Jur. cond. tit. 10. n. 6.* duos separandos esse censet casus, quorum *primus* est: Si concurrat Dominus universalis territorii, & subditus, qui particularem districtum, in eoq; merum & mixtum Imperium sine regalibus habet, Jurisdictionem in via publica *Juri conducendi* adhærere, solique Domino cæterorum regaliū competere, per tradita *Borcholt. de feud. in c. un. qua sint regal. n. 25.* Alterum casum esse dicit, si Dominus *Juris conducendi* habeat Jus hoc constitutum in territorio alterius immediate Imperio subjecti, ex concessione vel præscriptione, & appareat, quid hætenus observatum, idem etiam impoſterum observandum esse, eo quod concessio per subsequutam observantiam declaretur, idemq; esse, si ex concessione ipsa appareat; Sin verò non adsit observantia, nec appareat ex formula concessionis, in dubio putat cognitionem & coërcitionem ad Dominum territorii spectare, & non ad Dominum *Juris conducendi*, id quod nonnullis comprobat rationibus.

Maulius
duos separat
casus.

Prior Maul.
casus ab
hac quæ-
stione se-
gregandus
est.

§, 56. Verum quod priorem *Maulii* casum attinet, eundem ab hac nostra quæstione merito separamus. Certum enim est, quod Jurisdictio viæ publicæ à Superioritate territoriali dependeat. *Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 3. n. 16. & seq.* nec illi, cui castrum cum suo territorio & omnimoda jurisdictione in feudum à Principe datum est, jurisdictio in via publica cum *Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 21. Guid. Pap. Dec. 577. n. 1. atq; Andr. Alciat. lib. 7. consil. 1. n. 14.* adjudicanda est, licet ipsi ab utraq; parte alias competat. Illa siquidem, quæ regali Jure habentur, generali concessione haud transferuntur. Et hanc opinionem post *Schneidewin de Feud. p. 2. n. 102.* recte defendunt *Knich. de Saxon. non provoc. Jur. verb. Ducum c. 5. n. 187. & seq. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 2. n. 16. Brunnem. in Proc. Inquisit. c. 3. n. 17. Zanger. de Except. p. 2. c. 1. n. 241. atq; Carpzov. p. 3. Prax. Crim. q. 110. n. 39. & seq.* qui tamen recte monet, quod aliud in Electoratu Saxoniae specialiter receptum sit. Add. *huj. Diss. §. 43.* Quoad posteriorem verò casum *Maulio* equidem concedimus, hodie

hodie omnino ad usum & observantiam esse respiciendum. Quod si enim usus Domino *des Gleits* cognitionem & punitionem criminum tribuat, eidem merito relinquenda est, teste *Bidenbach. quest. nobil. 12. num. 5.* id quod exemplo ac præjudicio Landgravii Hassiæ probat & confirmat *Dieter. ad A. B. tit. 1. §. præmissas p. 19.* Ubi vero de usu & observantia non constat, potius distinguendum erit: Utrum delictum in via vel flumine publico sit commissum *in ipso actu des Gleits* / an *extra eum*, ita ut delicti, tempore conductus in via publica commissi, cognitio & poena ad eum pertineat, qui *Jus conducendi* habet, quoniam ejusdem *conducendi Jus* & securitas per delinquentem laesa est, ut ab eo debita poena merito defendi possit; Si vero extra actum conducendi delictum commissum sit, cognitio & poena ad Dominum territorii spectabit, quia ex solo actu *des Gleits* non inferri potest ad alios Jurisdictionis aut Juris territorialis actus. *Casspar. Klock. vol. 1. Conf. 9. n. 96. & Consil. 29. n. 355.* ob vulgatam regulam: Tantum possessum, quantum præscriptum, vel pactione acquisitum. Atq; hanc doctrinam cum *Bidenbach. quest. nobil. 12. n. 4.* probat *Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imp. p. 2. c. 59. n. 13. Klock. vol. 1. consil. 50. n. 138. & 139. Rumelin. ad. A. B. p. 1. Dissert. 2. th. 8. atq; Dieter. ad A. B. dict. loc.* modo ante omnia usum & consuetudinem inspiciamus, cum actus consuetudinarii sint practici, secundum *Besold. Consil. 238. num. 26.*

Quoad posteriorem casum recte dicit, usum respiciendum esse. Extra hunc distinctionem Bidenbachii adhibenda venit.

§. 57. *Alter* Effectus onerosus est, quod Domino conducti reparatio viarum, insimulq; provida prospectio incumbat, ne ea in fluminibus navigabilibus fiant, quibus navigatio deterior redditur. Plurimum enim Principis interest, tritas & commodas in Republ. sua habere vias, atq; flumina ad navigationem apta. Hinc jam olim Prætor cavet, ne quid in flumine publico, neve in ripa ejus fieret, vel immitteretur, quo statio iterq; navigio deterius redderetur, *l. 1. pr. ff. de flum.* Hoc onus verò non tam illi, qui in alieno territorio *Jure conducendi* gaudet, quam Domino potius territorii incumbit, teste *Dn. Frisch. de R. V. P. l. c. 14. n. 13.* ubi curam viarum publicarum ad eos pertinere asserit, in *deren Ban-*

(2.) Continet onerosus effectus reparationem viarum.

Hoc onus potius Domino territorii incumbit.

men / (per quod vocabulum nihil aliud quam territorium Jurisdictione condecoratum denotatur. *Gylm. tom. 1. p. 1. tit. 2. de Reconu. in caus. Erfurth contra Māynn n. 156. & 157.*) **solche Strassen gelegen.** Neq; hoc assertum sua destituitur ratione. Percipit namq; Dominus territorii ex itineribus, viis ac fluminibus publicis varios fructus atq; emolumenta, præcipue vectigalia ac poenas pecuniarias, ob delicta vel quasi in eis commissa, ut vel propter lucrum obveni- niens hoc onus recusare nequeat. *Klock. de Aerar. lib. 2. c. 77. n. 7.* Namq; incommoda illum sequi debent, ad quem commoda spe- ctant. *l. 1. §. fin. ff. de aq. & aq. plu. arcend. l. 10. ff. de R. J. c. 55. de R. in 6. Barbos. locuplet. lib. 3. cap. 31. axiom. 4.* Huc facit Constitu- tio *Friderici II. Imper.* apud Goldast. cujus verba inter alia hæc esse perhibentur: **Alle die Zölle nehmen auff Wasser oder Land / die sol- len den Wegen und Brücken ihr recht halten / mit Machen und Besser- ung &c.** *Vid. Klock. de Aerar. lib. 2. c. 77. n. 7. & 8.* Unde juxta mo- res hodiernos ne subditi quidem refectionis onere regulariter gravandi sunt, nisi vectigalia, aliq; fructus, ex viarum regiarum usu percepti, reparationi haud sufficient. Hoc namq; casu cujusque territorii incolæ ad onus illud, absq; ullo personarum discrimine, insimul obstricti sunt, adeo ut & Ecclesia de suis prædiis ejusmodi indictiones ad refectionem pontium & itinerum solvere tenea- tur, per *l. 7. C. de SS. Eccles.* itidem ex regula generali, quod Eccle- sia utatur commodo itineris & pontium, ergo quoq; onus ferre debet, *arg. d. l. 10. ff. de R. J. l. 1. §. fin. ff. de aq. & aq. plu. arcend. Brunneman. ad d. l. 7.* Aliud quoq; obtinet, si usu, consuetudine aut lege quadam hoc onus subditis impositum sit. Sic de Jure Ci- vili plane manifestum est, ad refectionem viarum & pontium omnes omnino, etiam Clericos ac divinas domus, teneri. *d. l. 7. C. de SS. Eccles. Nov. 131. c. 5. Perez. ad Cod. de SS. Eccles. n. 4.* Quod si tamen constet, devastationem viarum publicarum facto privati alicujus contigisse, ille præ cæteris ad restitutionem cogendus est; Si verò non solvendo existat, in subsidium quoq; vicini tenentur, per tra- dita *Capoll. de servit. rust. præd. c. 3. n. 57. & 58. it. Besold. in Thes. Pract. verb. Weg.*

In subli-
dium subdi-
ti ad repa-
rationem
obstricti
sunt,

§. 58. *Tertius onerosus Effectus ratione Conducentis sive* Dominus territorii, sive etiam *Juris conducendi* sit, in eo consistit, quod deprædatis & à latronibus spoliatis transeuntibus ablata restituere, atq; damnum resarcire teneatur. Id quod non tantum Jus Saxonicum *lib. 2. des Landes R. art. 27.* in verbis: **Wer einem Gleit gibt / der soll ihn vor Schaden behüten / oder soll ihn den Schaden gelten**; Sed etiam Imperii nostri Constitutiones, præcipue *Rec. l. de A. 1599. §.* Damit dann die Obrigkeit 34. sequentibus confirmant verbis: **Sehen / ordnen und wollen wir / woferne von Churfürsten / Fürsten und Ständen / oder einiger Obrigkeit / die sey wer sie wolle / jemandes Gleit gegeben / und der jentige darüber / auff derselben Churfürsten / Fürsten / Stände oder Obrigkeit Gleit. Strassen thätlich ergrieffen und beschädiget / daß der Stand / so solch Gleit gegeben / nach gestalt solches Gleits den Beschädigten seines Schadens Erstattung schuldig seyn soll.** Unde in Camera Imperiali contra Episcopum Herbipolensem, ut in sua provincia deprædato mercatori, ad nundinas Francofurtenses abeunti, damnum resarciret, judicatum refert *Gail. l. 2. observ. 64. pr.* Hancq; communem conclusionem vocat *Græv. ad Gail. d. l. quam post Bartol. Bald. Jacobin. Capoll. Afflict. Mynsing. Joachim Beust. Zas. Borcholt. Schneidewin. Guizon. Pap. & Petr. Gregor. Tholos. probat Rosenthal. in tract. feud. cap. 5. concl. 22. Jung. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 2. n. 35. & seq. Becht. de secur. & salv. cond. concl. 62. Coler. de Proc. Exec. lib. 1. c. 2. n. 335. & seq. Reink. de R. E. & S. lib. 1. class. 5. c. 6. n. 35. Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imp. p. 2. c. 59. n. 4. Knipschild. de Jur. & Privil. Civit. Imper. lib. 2. c. 5. n. 146. & seq. & Dn. Strauch. Dissert. Exot. 11. aph. 2.* Ad hoc tamen, ut Dominus ad resarciendum damnum obligatus sit, præter hoc, ut tempore diurno & solito iter fiat, (cum enim tenebræ ad delinquendum aptiores sint, juxta *l. 1. §. 10. ff. de ventr. inspiciend.* vix aberit à suspicione noctu iter faciens, nisi rationem itineris nocturni exponat, omnemque à se amoveat suspicionem.) *Dn. Carpz. p. 2. Prax. Crim. q. 91. n. 60. & 68. duo* requirit, quorum prius est, ut deprædati transeuntes via regia usifuerint, nec ab ea deflexerint. Add. *Rosenthal. de feud. c. 5. concl.* 22. Al-

3. Onerosus effectus in refusione damni consistit.

Ad refusionem damni Carpzov. duo requirit. (1.) ut deprædati

via regia u-
tantur &
(2.) ut con-
ductum im-
petrent.
Prius extra
controver-
siam est.

Procedit
quoq; in E-
lectoribus.

Quoad po-
sterius iti-
dem certum
est; Domi-
num teneri,
etiamsi
conductum
denegave-
rit,

aut pro
conductu
pedagium
non fuerit
solutum.

22. *Alterum* verò, ut specialiter salvum conductum à Principe im-
petraverint. Quoad prius omnes unanimi calculo tradunt, quod
obligatio præstandi securitatem & conclusio de damno resar-
ciendo cesset, si mercatores à via solita & regia deflectentes per
insolitas iverint, *haben Abwege gesucht / aut conductores deseru-*
erint, sind dem Gleit nicht gefolget / *arg. l. 2. l. 5. C. de curs. publ.*
Rosenthal. de feud. dict. concl. 22. Gail. d. observ. 64. n. 11. ibiq; Grav.
in Concl. n. 12. Mynsing. cent. 5. observ. 70. n. 4. Marquard. de Jur.
Merc. lib. 1. c. 13. n. 41. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 3. n. 40. Quia enim
regulariter conductus non nisi in via publica præstatur, *auf öffent-*
licher Land- und Heerstrassen / habent peregrinantes, si per insoli-
tas vias vagati ac damnum passi fuerint, quod sibi imputent, *per l.*
203. ff. de R. l. Hocq; adeo verum est, ut, etiamsi Elector aut ejus
Nuntii, ad electionem Imperatoriam proficiscentes, insolitam
viam, cujus conductum petere neglexerint, ingrediantur & spo-
lientur, Dominus territorii ad damni emendationem non tenea-
tur. *A. B. tit. 1. vers. Wir wollen in verb. auch den Weg / den er reisen*
will / verkündige und anzeige. Carpzov. d. l. n. 68. & Klock. de Aerar.
lib. 2. c. 76. num. 4.

§. 59. Quoad posterius requisitum itidem certum est,
quod Dominus ad damni refusionem teneatur, licet securitatis
præstationem à spoliatis viatoribus petitam denegaverit. *arg. l. 13.*
pr. ff. de Offic. Præs. l. 1. §. 1. ff. qui de jec. vele ff. d. l. 1. §. 12. ff. de Off.
Præs. Urb. Est enim hæc denegatio plane injusta, & libertati com-
merciorum favorabili maxime contraria. *vid. Knipschild. lib. 2. de*
privileg. Civit. Imp. c. 5. n. 148. Dn. Myler. cit. c. 59. n. 6. Consimili modo
extra dubium est, quod Domino resarcitio damni incumbat, eti-
amsi pedagium pro impetrato salvo conductu neque petitum,
neq; etiam solutum fuerit. Quamvis enim magis adstringatur, si
peregrinantes securitatis consequendæ gratia aliquid pen-
derint. Tunc enim præter Jus commune se tacite adstrin-
git, quod solventem, securum ac tutum reddere velit; Nihil-
ominus tamen, etiamsi pedagium nec petitum, nec solutum fue-
rit, idem obtinet, cum Dominus territorii ad defensionem iti-

nerum

nerum publicorum ex officii necessitate teneatur, *arg. d. text.*

Maul. de Jur. cond. tit. 7. n. 4. § 7. Dn. Myler. l. c. Dn. Fritsch. de R. V.

P. J. c. 12. n. 13. In eoramen Doctores non conveniunt : *Utrum, Quær. quid neglecta petitione salvi conductus, Dominus transeuntibus spoliatis ad obtineat, si conductus damni refusionem obstrictus sit, sicq; ut Itali loquuntur, de Robbaria plane non teneatur ?* Negativam, quod Dominus non aliter, quam si sal- fuerit peti- tum conductum concesserit transeuntibus, ad damni restitutio- tus?

nem teneatur, nonnulli, interq; eos *Bocer. de Regal. Knichen. de Sa- Nonnulli hoc in casu xon. non provoc. Jur. verb. Ducum. c. 5. n. 185. Arum. de Comit. cap. 5. Dominum à refarci- n. 58. § seq. Speidel. in Spec. verb. Gleit præcipue Carpz. p. 2. Prax. tione damni liberant.* *Crim. q. 91. n. 60. § seq.* speciose propugnant, partim ob expressa

verba *Recess. Imp. de Anno 1559. §. Damit dann die Obrigkeit 34. vers.*

Wosern von Churfürsten / Fürsten / Ständen oder einziger Obrigkeit jemand Gleit gegeben / quæ conditionem arguunt, atq; efficiunt, ut sub hac conditione disposita sub contraria conditione, adeoq; non dato salvo conductu, pro non dispositis habeantur, *arg. l. 40.*

§. 2. l. 107. ff. de cond. § demonstr. partim etiam, quod nulla lege, constitutione aut edicto constituta vel comprobata sit obligatio Principum aliorumq; conducentium, ut damnum refarciant.

Unde sine lege hoc neutiquam affirmandum esse censent. Et si vel maxime Domini conducentes, quando non curant, ut per

limitaneos & stationarios milites quietum & pacatum red- datur iter, ex culpa & quasi delicto teneantur, *arg. l. 5. §. 4. ff. de O. & A. l. un. C. de litt. § itin. custod.* Attamen cum legibus certa non sit definita poena, arbitrariam locum habere putant, *per l. 1. §. 1. ff. de effract. § expil.* non vero damni restitutionem. Plura vid.

apud Carpz. d. l. n. 65. § seq. ut & apud Speidel. cit. loc.

§. 60. Contrarium, & quod Dominus indistincte, etiam non concesso salvo conductu, ad refusionem damni teneatur, etiam hoc in casu Do- post Baldum defendunt *Mynsing. Cent. 5. Observ. 70. Zas. vol. 1. Con- mino refu- sil. 14. n. 8. Gail. l. 2. Observ. 64. Heintr. Klock, in Dissert. Polit. Jurid. sionem da- de Jur. vectig. quem refert & sequitur Caspar. Klock. de Aerar. lib. 2. damni adjudi- cant.* *c. 76. n. 4. Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 22. Becht. de Secur. concl. 62. Ste-*

phan. de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 405. § seq. Knipschild. cit. lib. 2. c. 5.

1 n. 148.

n. 148. *Maul. de Jur. cond. tit. 7.* aliive plures à *Klock. de Aerar. d. l. cita-*
ti Da. propterea, quod Superior quivis officii necessitate teneatur à
 malis hominibus territorium suum purgare, *l. 3. l. 13. ff. de Off. Præs.*
l. 7. ff. de incend. ruin. naufrag. & dispositos habere itationarios &
 limitaneos milites ad tuendam popularium quietem, *l. 1. §. 12. ff.*
de Offic. Præs. Urb. it. quod Domini territoriales ab iter facienti-
 bus vectigalia capiant, proindeq; vicissim ad securitatem eis præ-
 standam teneantur, *arg. c. 55. de R. l. in 6.* Præprimis hanc senten-
 tiam quoad Electores recipiendam esse, dicit *Dieter. ad A. B. tit. 1.*
§. quisquis. &c. propterea, quod his majori securitate prospicere
 voluerit *Carolus IV. cit. loc.* Unde ex hac hypothese ad contraria
Carpzov. argumenta respondendum erit: Verba allegata *d. Rec. Im-*
per. non tollere officii necessitatem, sed potius præsupponere. Hoc
 ipso enim, dum Superior peregrinantibus permittit transitum
 per suum territorium, securitatem, quam potest, plenissimam
 & consequenter damni refusionem offerre ac promittere cen-
 setur. Unde licet nulla lex vel constitutio extet, quæ expresse
 hoc statuatur; Id ipsum tamen evincunt *text. superius alleg.* dum
 quemlibet Superiorem adstringunt, ut è provincia sua malos ho-
 mines ejiciat. Quamvis ergo nulla certa *Carpzovio* definita videatur
 poena, minor tamen, quam damni restitutio, locum haud obtine-
 re poterit, præcipue cum Dominus territorii, vel *Juris conducendæ*
 eo ipso, dum suum officium negligit, viasq; publicas tutas atque
 securas haud reddit, damni, quod ob hoc peregrinantibus infer-
 tur, occasionem dedisse videatur, ut merito ad refusionem ob-
 strictus sit. Limitant quidem Doctores apud *Græv. d. concl. 64.*
n. 3. hanc conclusionem, quod tum demum procedat, si pericu-
 lum Dominus præscivit, nec prohibuit. Contrarium tamen, sive
 Dominus periculum sciverit, sive non, æquius esse, diserte asserit
Coler. de Proc. Exec. p. 1. c. 2. num. 337. Pugnam sequenti concilia-
 tione tollere conatur *Græv. d. concl. 64. n. 5.* ut prior sententia pro-
 cedat in habentibus merum & mixtum Imperium, posterior ve-
 rò in habentibus Jura vectigalium, pedagiorum &c. At enim ve-
 rò de conciliationis hujus fide, juxta præsentem hypothesein, me-
 rico

Rationes
 hujus sen-
 tentiæ re-
 censentur.

Pariterq;
 contraria
 refutantur.

A non-
 nullis addi-
 tur limita-
 tio, quam
 alii reji-
 ciunt.

Concilia-
 tionem
 proponit
 Græv.
 De cujus fi-
 de tamen
 dubitatur.

rito dubitandum, partim quia nec merum, nec mixtum Imperium ad obligationem Domini aliquid facit, partim etiam, quia Dominus, sive Jura recipiendi vectigalia ac pedagia habeat, sive non, ex officii necessitate obstrictus est ad refarcitionem damni, quod ipsum haud parum confirmare videtur *R. l. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer 20.*

§. 61. In hac sententiarum varietate cuilibet equidem liberum sentiendi relinquimus judicium, atq; ultrò largimur, posteriori sententiam sua non destitui æquitate, proptereaq; communi ferme Doctorum calculo probatam esse. Jung. *Dn. Herpfer. in Diss. de nobil. circ. Jurisd. controuv. q. 15.* Quia tamen disertis legum sanctionibus munita haud est, atq; allegatus *Recess. August. de Ann. 1559. §. 34.* non nisi sub conditione Domino refusionem damni injungit, nescimus sane, num priori præferri atq; ex perceptione vectigalium ad damni refusionem firmum argumentum deduci possit. Quamvis enim *Dieterico* largiamur, etiam ex intermissione non petiti conductus Dominum territorii, refusione damni in Electorum persona haud liberari, (ut ut hoc ipsum assertum per *text. A. B. tit. 1. §. volumus autem &c.* quem *Arum.* urget, dubium reddatur) Attamen experientia, optima rerum magistra, satis edocet, raro & difficulter damni fieri restitutionem, nisi à Domino conductus impetratus, aut certa pecunia, quam *Gleits Geld* vocare, atq; tempore præprimis nundinarum alicubi locorum exigere solent, soluta fuerit. Add. *Brunnem. ad l. 9. C. unde vi.* Accedit, quod præjudicium Camerae Imperialis contra Episcopum Herbipolensem à *Gail. cit. Observ. 64.* relatum, non nisi de casu datae securitatis agat. Siquidem mercator sub publica fide & securitate Episcopi, mit lebendigen *Gleit* ad nundinas Francofurtenses proficiscebatur, teste ipso *Gail. loc. cit.* Atq; hæc *Carpzovii* assertio absq; ullo dubio procedit, si Dominus consuetam adhibuerit diligentiam, ut vias tutas atq; securas à latronum ac prædonum insidiis & robbaria præstet. Tunc enim damnum, quod præter ipsius culpam contingit, casui fortuito accensendum est, quam nemo alteri præstat, juxta notissima Juris Civilis principia in *l. 23. ff.*

Emile
tis quoad
hanc qua-
stionem
proponitur.

Quando
Carpzovii
sententia si-
ne dubio
procedat.

Recensentur casus, quibus etiam posterior sententia à suis defensoribus limitatur.

de R. l. l. 18. pr. commod. l. 6. l. 9. C. de pignorat. act. aliisque multis text. proposita. Unde & assertio de damno generaliter, etiamsi conductus petitus non sit, resarciendo, à suis defensoribus limitatur, quod non procedat (1.) si tanta vis latronum existat, ut Dominus territorii, adhibita quoque omni diligentia, violentiæ resistere nequeat. Schurff. cent. 2. consil. 2. n. 1. Dn. Myler. de Princ. & Stat. Imp. d. c. 59. n. 7. Omnis namque obligatio facti sub tacita possibilitatis conditione fieri censetur, juxta l. 185. ff. de R. J. modo Dominus ipse ejusmodi excursionibus causam haud dederit. Grav. ad Gail. cit. concl. 64. n. 10. Sic in superiori tricennali ac hodierno funestissimo Germaniæ bello quamplurimi Principes & Status Imperii in tanto constituti fuerunt & adhuc sunt periculo, ut vix ac ne vix quidem in suis pomœriis à militum & latrunculorum invasionibus tuti existere possint. Quis ergo eosdem in tam turbulento ac desperato rerum statu ad securum in viis ac fluminibus publicis commeatum jure adstrictos credet? Huic limitationi alias addunt, si sc. (2.) viator legitimum vectigal defraudaverit, aut (3.) Dominus delinquentem vivum exhibuerit. Maul. de Jur. cond. tit. 7. n. 18. Add. Bart. ad l. 1. §. familiae ff. de public. n. 2. quo in casu tamen, si delinquens non solvendo existat, Dominum territorii in subsidium teneri, censet Maul. d. tit. 7. n. 18. quod Dn. Myler. cit. c. 59. n. 11. displicet, propter regulam: Qui non habet in ære, luat in corpore. Tandem (4.) si Judæicum literis securitatis alicujus tertii transferint per territorium Principis, quo habitare non possunt, Dominum ad damnum resarciendum haud obstrictum esse asserunt, propterea, quod etiam ab illo territorii Domino, cujus terram transeunt, securitatis literas obtinere teneantur, ne eorum bona, tanquam hostium, deprædari possent. vid. Maul. de Jur. cond. tit. 4. n. 9. Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 8. n. 18. & Dn. Myler. d. c. 59. n. ult.

Effectus proficui non tribuit Jurisdictionem.

§. 62. Hæc de Effectu oneroso sufficiant. Residuus est Effectus proficiuus. Circa quem præliminariter quæritur: An Jus conducendi Jurisdictionem, quæ subditos facit, tribuat? v. g. si Statui alicui in territorio, in quo etiam alterius Status subditi, vermengte Unterthanen/vivunt, Jus conducendi competit, num respectu hujus

Juris

Juris Jurisdictionem in illos homines, qui alteri Statui
 Raif / Folg und Steuer debent, prætere possit? Quam-
 vis affirmativam suadere videatur argumentum subinde hæte-
 nus citatum: Ad territorii universalis Dominum *Jus conducendi*
 regulariter spectare; Verius tamen est, *Jus conducendi* subdi-
 tos non facere. Hoc Jus namque in securitate à Superiore qui-
 buscunq; etiam peregrinis, per vias publicas euntibus, præstanda
 consistit. Sicut igitur peregrini ob commorationem in territorio
 alieno & conductum subditi Domini conducentis non fiunt; Ita
 nec vermengte Unterthanen / qui propter exemptionem suam
 ejusdem cum peregrinis conditionis sunt. *Vid. Herpf. in Dissert. de*
nobil. circ. Jurisd. contr. q. 15. Cæteroquin complectitur hic ef-
 fectus proficiuus (1.) perceptionem *Guidagii*, à Pedagio sive Passa-
 gio in eo differentis, quod pedagium detur pro solo transitu, gui-
 dagium verò pro ducatu per alterius territorium, ut quis secu-
 rus vadat. *Becht. de secur. c. 3. concl. 68. Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 15.*
 (2.) remedia *Jus conducendi* tuentia. Quod *Guidagium*, sive das
 Gleit. Geld concernit, de eo quidem notandum: Regulariter
 mercatores aliosq; peregrinantes ad ejusdem solutionem obstri-
 ctos non esse, nisi Dominus *Juris conducendi* ex privilegio Cæsa-
 reo aut præscriptione habeat Jus exigendi *guidagium*, & cogen-
 di mercatores aliosq; peregrinantes ad redimendum saluum con-
 ductum, *arg. R. J. de A. 1548. §. Ferner zu noch mehrer beständiger 20.*
ibi: Daß einem jeden / an Orten es herkommen / ohne Weigerung
auff sein Ansuchen / ein frey sicher genugsam Gleit gegeben. Dn. Her-
per. in Dissert. de nobil. circ. jurisd. controvers. q. 15. ubi addit, quod
 peregrinantes, nisi velint, saluum conductum redimere non te-
 neantur, wann Dominus territorii das contrarium nicht herge-
 bracht. Ad officium enim Principis pertinet, etiam absq; tessera
 publicæ securitatis, sive salvo conductu, provinciam suam malis
 hominibus purgare, atq; dispositos habere stationarios milites ad
 tuendam popularium quietem, *arg. text. subinde cit. & d. R. J. de*
A. 1548. cit. §. in verb. Daß eine jede Obrigkeit in Heil. Röm. Reich
Teutscher Nation in ihren Fürstenthumen / Landen und Gebieten bey
den ihren fürsehen thun soll / daß die Strassen frey und rein gehalten /
darauff

Consistit
 tamen (1) in
 perceptio-
 ne Guida-
 gii.

Quod re-
 gulariter
 exigi ne-
 quit.

darauß auch niemandß gefangen / geschlagen / beraubt / hinweg ge-
schleift / seiner Güter außgehoben / hinweg geführt / oder anderer
gestalt beschweret werde. *Becht. de secur. & salu cond. c. 3. concl. 55.*

Ideo enim Regalia ab Imperatore concessa habent, ut iis re-
galiter utantur, hoc est, Regia manu vias publicas securas &
à latronibus purgatas suis sumtibus præstent, *arg. text. sap. cit.*
Add. Maul. de Jur. cond. tit. 3. num. 17. & seq. ut & Knipschild. de
Jur. & privil. Civit. Imp. lib. 2. cap. 26. num. 18. & seq. qui hoc in
tantum extendunt, ut nec Judæos ad guidagium solvendum ob-
strictos dicant, nisi Dominus id privilegio vel præscriptione obti-
nuerit, propterea, quod & hi in commerciis legum beneficiis com-
munibus fruantur. *l. 9. C. de Jud. & Cælic. R. J. de A. 1551. §. Diesen*
zubegegnen. 79. Add. Dieter. ad A. B. tit. 17. verb. Extorqueri consue-
tas. & Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 12. n. 14.

Aliud obti-
net in mer-
catoribus
ad solennes
nundinas
proficiscen-
tibus.

§. 63. At enim vero, quamvis hæc omnia regulariter obti-
neant, aliud tamen receptum videmus in mercatoribus, ad publi-
cas easq; solennes nundinas proficiscentibus. His enim omnino,
ut saluum conductum petant, & ni poenam incurrere velint,
guidagium solvant, ex generali & notissima fere totius Germa-
niæ consuetudine incumbit, teste *Dn. Peller ad Klock. de Ærar. lib.*
2. c. 76. n. 3. Consimili modo, quod de Judæis à *Maul. Knipschild.*
aliisve dictum est, non nisi in locis, ubi alias tolerantur, procedere
poterit. Quod si enim Judæi per territorium transeant, ubi com-
morandi facultatem non habent, tunc, quia eorum absq; conductu
nulla est securitas, merito ad obtinendam transitus permissionem
securitatis literas, vulgo **Schirmzettel** / petere atq; guidagium sol-
vere tenentur. Sic in Ducatu Würtembergensi ac Teccensi liberum
transitum non habent absq; salvo conductu, seu securitatis literis,
quas à Præfectis loci redimere tenentur, teste *Dn. Myler. de Princ. &*
Stat. Imp. p. 2. c. 60. n. 3. Eadem sanctio habetur in der Landes und Polis-
cey-Ordnung der Fürstenthumer Ober und Nider-Bayern *lib. 5. tit. 1.*
art. 3. Wie sich die Juden in Durchzug durch die Land in Bayern mit-
nehmen des Gleits und sonst halten sollen. *Vid. §. 37. huj. Dissert.*
Atq; hæc ipsa guidagii perceptio, quoties consuetudo aut privi-
legi-

legium Cæsareum vel etiam præscriptio ejusdem exactionem **Guidagium** permittit, in simul quoq; illi, qui *Jure conducendi* in alieno territo- **ad illum** rio gaudet, concessa esse videtur, præcipue cum *Juris conducendi* **pertinet, cui** connexum constituat, atq; ob præstitum saluum conductum de- **competit** **jus condu-** **cendi.** beatur. *Klock. de Aerar. d. lib. 2. c. 76. n. 1.* Concessio namq; Jure quodam oneroso, tributum quoq; censetur omne commodum, sine quo Jus illud congrue expediri nequit. *Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 14. n. 6. ibiq; in add. lit. G. Klock. de Contribut. c. 1. n. 295.* Sed num **Exactio ta-** **men vecti-** **galium ad** **Dominum** **territorii** **pertinet,** *idem de vectigali & pedagio, von dem Zoll und Weg-Gelt / dicendum sit, ut illud quoq; ad Dominum Jure conducendi in alieno territorio per- tineat?* non incommode hic quaeritur. Affirmativam quidem suadere videtur ratio, quod conducenti Domino onus reddendi itinera tuta incumbat, ut merito quoq; commoda viarum ad eundem spectare debeant; Negativa tamen verior est. Quamvis enim quoad Dominum territorii *Jus conducendi* ac vectigalium connexa sint, attamen separabilia quoq; sunt, ut unum absq; altero, præcipue in persona tertii, stare ac discerni possit, juxta regulam in Jurisdictionalibus & Regalibus communiter receptam, *quod ex concessione unius alterum non recte inferatur*, cum strictissimi Juris sit, juxta doctrinam *Thom. Michaël. apud Klock. vol. 1. consil. 29. n. 355. & seq.* ac illa, quæ in *§. 54. huj. Disc.* hanc in rem proposita sunt.

§. 64. *Remedia Jure conducendi* tuentia quod concernit, illa **(2.) Effe-** **ctus profi-** **cus consi-** **stit in reme-** **diis jus con-** **ducendi tu-** **entibus, tum** **extrajudici-** **alibus, qua-** **lia sunt de-** **fensio pro-** **pria,** iterum vel *extrajudicialia* vel etiam *judicialia* sunt. Inter extra judicialia eminet *defensio*, non solummodo quoad vitam & corpus permessa, sed & quoad fortunas ac res, quæ alter quasi sanguis reputantur. *arg. l. 4. ff. de agnosc. & alend. lib. & viscera hominis vocan-* *tur. Carpzov. p. 1. Prax. Crim. q. 32. n. 14. Francisc. Zoannet. tract. de-* *fens. trip. p. 1. n. 37.* Unde cum turbatoribus mature resistendum sit, Domino quoq; *Jure conducendi* possessionis suæ vel quasi ma- nutenentia licita est, adeo ut turbatorem violentia & armis repel- lere, sicq; sibi propria autoritate consulere possit. Neq; enim *Jus conducendi* res exigua est, sed ut plurimum Regale majus & symbolum, utiloquitur *Matth. Stephan. de Jurisdic. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 397.* Superioritatis territorialis, quo majus Principes & Status Impe-

Imperii non habent. Unde illud axioma prodiit : *Dominus territorii magis contra turbatores & violatores sui Juris & Jurisdictionis obne vorgehende Process propria autoritate selbst schützen.* Consil. Altendorff. 29. fol. 523. Refer. apud Gylman. tom. 4. Symphor. p. 1. vot. 14. n. 334. In hac ipsa tamen defensione Juris conducendi, perinde ut in alia, requiritur præcedens aggressio injusta, & ut vis possessioni inferatur, l. 1. C. unde vi. l. 3. §. 9. ff. de vi & vi armat. defensio in continenti facta, d. l. 3. §. 9. de vi & vi arm. & modus defensionis, ut sc. defensionis respondeat, d. l. 3. & l. 45. §. 4. ad L. Aquil. quæ requisita latius exposita inveniuntur in Dn. Struv. tract. de vind. priv. c. 4. aph. 2. & seq. Add. Dd. ad l. 3. ff. de Just. & Jur. interq; eos Carpz. in Prax. Crim. p. 1. q. 28. per tot. Anton. Matth. ad lib. 47. ff. tit. 3. c. 1. n. 4. Busf. ad l. 5. ff. ad L. Aquil. n. 2. & 3. aliive plures. Ex hac defensione fluit quoq; *Jus resistendi turbatoribus Juris conducendi*, perinde ut injustæ executioni quis resistere, eamq; impedire potest, modo in terminis tuitionis & resistentiæ subsistat. Mev. p. 5. dec. 307. Huc pertinent tandem *alia remedia*, quibus Jura nostra defendimus propriis factis & autoritate propria, præcipue *pignorationes*. Licet enim pignorationes, tanquam species privatae vindictæ seu propriæ autoritatis, quæ ad Pacem Publicam violandam faciunt, Gail. de Pignor. Observ. 1. & 3. prohibitæ sint, tam de Jure Civili in Nov. 52. c. 1. quam Canonico, per c. un. de injur. in 6. Nihilominus tamen Germaniæ ac præcipue Saxoniae consuetudine quandoq; probatæ sunt. Coler. p. 1. decis. 136. n. 2. Mev. p. 1. Dec. 34. n. 5. ibiq; alleg. Köppen. quando sc. justa pignorandi subest causa, inter quas etiam illa refertur, quæ ad Jus in alieno quæsitum retinendum tendit. Pro conservanda namq; libertate, Jurisdictione, aliisq; Juribus ad avertendas turbationes pignorationum usum frequentem esse, ac licitum haberi, testatur Coler. d. dec. 136. n. 4. Mev. laud. Dec. 34. n. 9. quo casu tamen modus in pignorando sequens observandus est, ut scil. pignorentur tantum personæ, aut res nocentes, nec plus pigneretur, quam quod pro tuendo Jure sufficit, deniq; res pignoratæ servantur illæsæ, insimulq; securitate præstita restituantur, ut pluribus deducit Mev. cit. Dec. 34. num. 16. & seq.

§. 65. Judicialia remedia iterum vel *petitoria*, vel *possessoria* sunt. Tum judicialibus, quæ iterum. (1.) sunt petitoria, & dantur vel ob Jus conducendi constitutum.

Petitoria partim in *Jure conducendi constituendo*, partim etiam in *constituto* occurrunt. Ad *constituendum* faciunt actiones personales ex conventionibus descendentes, quando sc. *conducendi Jus* pactis vel stipulationibus promissum est. Hinc ad persequendum id, quod conventionis lex præ se fert, contra eum, qui nobis obligatus est, datur actio personalis, per *l. 25. ff. de O. & A.* Eadem actio ex contractu feudali & investitura, uti loquuntur, abusiva descendit. Quia enim investitura illa, juxta communem & veriore Feudistarum sententiam, obligationem saltem, sicq; non jus in re, sed jus ad rem producit, teste *Matth. de Afflict. in c. 1. de nov. form. fidel. §. investitura facta n. 2. Rosenthal. de feud. c. 6. concl. 6. n. 7. ibiq; alleg. & Dn. Struv. Synt. Jur. Feud. c. 8. aph. 9. n. 1. & seq.* non aliam quoq; nisi personalem tribuere potest actionem, quam jus ad rem alias operatur. *§. 1. Inst. de Act. & l. 25. ff. de O. & A.* Competere vero actionem ex contractu feudali non solum respectu eorum, quæ ex natura contractus præstanda veniunt, sed etiam, quæ pactis investituræ adjectis sunt promissa, inde constat, quod ejusmodi pacta contractui bonæ fidei, cui adiiciuntur, insint & ipsam actionem forment, *l. 7. §. 5. ff. de pact. Vinn. de pact. c. 9.* Confer *Mæstert. de Just. L. Roman. lib. 1. dub. 35.* Circa *constitutum Jus conducendi* itidem dantur actiones personales & reales. Personales quidem ob violationem & imminutionem *Juris conducendi*, ob quam etiam judicia publica, tum de vi publica, tum etiam de vi privata competunt, quippe quæ toties locum habent, quoties vis vel cum armis, vel etiam sine iisdem infertur. *§. 8. Inst. de publ. jud. l. 1. l. 3. §. 2. l. 5. ad L. Jul. de vi publ. l. 2. l. 3. & seq. de vi priv. aut possessor domo agroq; suo de jicitur. l. 3. §. 6. ad L. Jul. de vi publ. junct. l. 8. ad L. Jul. de vi priv.* Eo casu tamen, quo vis publica adhibetur, etiam ex Constitutione *Pac. publ.* agendi facultas datur. Nam & is Pacem publicam fregisse dicitur, qui alterum possessione sua, utpote arce, oppido, pago, redditibus ac pensionibus, regalibus, jurisdictione, aliisq; quibuscunque juribus, & sic consequenter *Jure conducendi*, armata manu factoq; violento do-

lose privat. Käyserl. Land. Fried de A. 1548. in præfat. §. 1. versic. daß auch keiner den andern. Blum. in Process. Cam. tit. 29. n. 15. Reales tandem actiones sunt confessoria & negatoria utilis. Oldendorp. Class. 3. act. 4. §. 5. Maul. de Jur. cond. tit. 6. n. 3. Quamvis enim Vaud. lib. 2. q. 27. utilem actionem confessoriam & negatoriam non ad omnia jura persequenda, sed ad servitutes duntaxat, fructuariis, superficiariis & creditoribus debitas, extendendas esse putet, per l. 1. §. ult. de superf. §. l. 1. §. 4. de remiss. Moribus tamen & consuetudine, quam praxis Cameralis approbat, hæ actiones, ratione servitutum primitus introductæ, utiliter quoq; ad alia jura incorporalia, sicq; etiam ad *Jus conducendi* applicantur, per tradita Matth. Stephan. lib. 1. de Jurisd. c. 40. n. 7. §. seq. Cothm. vol. 4. consil. 1. n. 17. Rutger. Rulant. de Commiss. p. 3. lib. 3. c. 18. n. 6. & Maul. d. l. De requisitis harum actionum aliunde satis constat, quare eorundem evolutionem merito suspendimus.

(2.) Possessoria sunt
(1.) Constitutio de litigiosa possessione,

§. 66. Possessoria tandem remedia ad quasi possessionem *Juris conducendi* tum retinendam, tum recuperandam facientia, sequentia sunt (1.) *Constitutio de litigiosa possessione*, à Maximiliano I. promulgata, postmodum vero revisa & ampliata, sicq; *Ordin. Cam. p. 2. tit. 21.* inserta. *Add. Concept. renov. Ord. Cam. p. 2. tit. 22.* quæ tunc in materia nostra locum habet, quoties inter Status Imperii de possessione vel quasi *Juris conducendi* lis oritur, & uterq; litigantium se possidere contendit, ut ita dubium sit, cui possessio magis competat, præsens vero armorum tumultus aut vis alterius, metus & timor adsit, tunc enim Camera Imperialis, utpote cujus Jurisdictio immediate ex hac constitutione fundatur, vel ex officio vel alterutra parte postulante inhibere, vel loco inhibitionis possessionem sequestrare solet tantisper, donec summarie cognoscatur, utri momentanea possessio adjudicanda sit, teste Gail. lib. 1. observ. 5. n. 2. Denais. de Jur. Camer. tit. 221. §. 4. Wilhelm. Roding. in Pand. Cam. lib. 1. tit. 9. §. 2. & §. 13. Causa itaq; litigiosæ possessionis non solum est, quando inter duos pluresq; rem aliquam possidentes, vel possessionem adipiscentes, quis potior esse contendit; Sed etiam quando propter jus quoddam rei connexum,

Quæ etiam in Juribus locum habet.

xum, videlicet jurisdictionis, imperii, servitutis, collectandi, salvi conductus, juris venandi aliisque de causis litigiosa est possessio. *Mindan. de Process. &c. lib. 1. c. 43. n. 7. Roding. cit. tit. 9. n. 2. ibique not. Maul. de Jur. cond. tit. 6. n. 1. Mev. p. 7. dec. 146. n. 7.* ubi itidem notat, quod Constitutio de litigiosa possessione generalis sit, ut non tantum obtineat, cum de rerum, sed etiam cum de quasi possessione jurium contenditur. Ad hoc tamen, ut dicta Constitutio litigiosæ possessionis quoad *Jus conducendi* locum habeat, perinde ut alias, sequentia quatuor requiruntur. (1.) Ut uterque litigans immediate Imperio subsit. *Ord. Cam. p. 2. tit. 21. in pr. ibique Magenhorst. in not. Concept. renov. Ord. Cam. p. 2. tit. 22. pr. Mindan. cit. loc.* Ratione siquidem Mediatorum hoc remedium non nisi in casu speciali locum habet, quem *d. tit. 21. Ord. Cam. §. 2.* latius proponit. (2.) Ut neuter possessionem vel quasi habeat, sed uterque ex justis causis se magis possidere contendat, sicque possessio dubia sit. *Ord. Cam. cit. tit. 21. in pr. Conc. Ord. Cam. d. tit. 22. pr. Mindan. d. n. 7.* Quod si enim certum sit, alterum possidere, hæc constitutio locum habere nequit. *Gail. lib. 1. observ. 5. n. 6. Blum. in Proc. Cam. tit. 31. n. 5.* (3.) Ut exinde vis major aut perturbatio Pacis publicæ metuatur, *Ord. Cam. laud. tit. 21. §. 3. Conc. ren. Ord. cit. loc. Mindan. dict. n. 7. Mev. cit. dec. 146. Magenhorst. in not. ad d. tit.* Denique (4.) ut Judex Camerae de armorum metu, aut de eorum præsentis periculo, aliquo modo ac summarie ex missivis hujus causæ transmissis, vel ex instrumentis desuper confectis, vel etiam ex scientia propria certior sit redditus. *Concept. Ord. Cam. cit. tit. 22. §. 5. in verb. doch soll angeregter metus armorum, durch die vorstehende Gefahr/und procinctus partium etlicher massen und summarie aus derhalben ergangnen missiven, oder hierüber auffgerichteten Instrumenten zuvor dargethan / und beschienen werden / oder der Richter aus eigener Wissenschaft des Bericht haben.* *vid. Christoph. Schwannem. in Proc. Cam. lib. 1. c. 16. Denais. d. tit. 221. n. 7. Blum. cit. c. 31. n. 22. Add. Mindan. cit. lib. 1. c. 43. 44. & 45. Roding. d. lib. 1. tit. 9. & Magenhorst. d. tit. 21. Ord. Cam. præcipue Gylm. Symph. tom. 1. p. 1. tit. 7. per tot.*

Quatuor
tamen re-
quisita in-
tervenire
debent.

tot. qui plura ad Constitutionem litigiosæ possessionis ejusq; processum spectantia proponunt.

§. 67. Alterum remedium possessorium, ratione *Juris conducendi* competens, fuit ex *Constitutione de pignorationibus*. *Maul. de Jur. cond. tit. 6. n. 1.* quæ juxta *Roding. lib. 1. Pand. Cam. tit. 10. n. 2.* sunt turbationes, quas alter alteri possessionis, & sibi novi juris acquirendi causa, captis pignoribus vel rebus infert; Juxta *Blum. verò in Proc. Cam. tit. 32. n. 1. & not. ad Roding. cit. loc.* sunt actus, quibus immediate Imperio subjectus alterum similiter immediate subjectum pignorat aut capit. Hæcque Constitutio, perinde ut de possessione litigiosa, Pacis publicæ conservandæ ergo facta est. Nam cum ob turbatam Jurisdictionem & possessionem vel quasi alicujus juris, ut puta: piscandi, pascendi, venandi, aucupandi, exigendi tributa similiumque nec non ratione privilegiorum, regalium, finium regundorum, ac *Juris conducendi* gravissimæ controversiæ haud raro inter Principes, aliaque Imperii membra hætenus exortæ, atque illorum tuendorum gratia sæpius arma suscepta, sicque varia territoria, non sine maximo subditorum & vicinorum damno, turbata essent, cæteris Constitutionibus *de Pac. publ.* & hæc saluberrima *Constitutio* adjecta; atque *Ordin. Cam. p. 2. tit. 22.* inserta, tandemque posterioribus temporibus varie declarata & aucta est, ceu ex *Concept. ren. Ord. Cam. p. 2. tit. 23.* liquet. Ad hoc tamen, ut propter *Jus conducendi* aliamque causam civilem (Criminalem enim constitutio nominatim excipit in *Ord. Cam. p. 2. tit. 22. in verb. Allein Malefiz-Sachen außgenommen*) hoc beneficio quis uti possit, sequentia requiruntur. 1. Ut tam pignorans, quam pignoratus immediate Imperio subsint, *Ord. Cam. p. 2. tit. 22. & Conc. p. 2. tit. 23. Gail. de Pignor. obs. 3. n. 5.* 2. Ut pignoratus sit in possessione vel quasi *Juris conducendi*, in quo facta est pignoratio, hocque modo inique turbetur. *Blum. in Proc. Cam. cit. tit. 32.* 3. Ut pignora- tor in illo loco, ubi pignoratio facta est, per hanc pignorationem novum jus sibi acquirere & usurpare velit. *Gail. d. observ. 3. n. 7.* Hoc ipsum jus tamen in specie exprimendum est. *Concept. ren. Ord. Cam. p. 2. tit. 22. §. 4. in verbis: Daß der Supplicant auff die Pfand,*

Alterum
possessori-
um remedi-
um est Con-
stitutio de
Pignoratio-
nibus.

Constitu-
tionis hujus
requisita
recensentur.

Pfändungs-Constitution in specie anzeigen soll / was ihm der Pfänder vor Berechtigung durch vorgenommene Pfändung schöpfen wolle. 4. Ut persona seu res capta ac pignolata non sit litigiosa, sed tertia & innocens. *Concept. dict. tit. 23. §. 3. in verb.* Und wollen wir daß allein in denen Fällen / da res tertia, die nicht streitig ist / abgenommen würde / als da einer streitigen Berechtigung halben / als Jagens / Weidens / Beholzens / &c. Garn / Hunde / Riehe / Wagen / Pferd und dergleichen abgenommen worden / mandata &c. erkandt werden sollen &c. *Add. R. J. de A. 1594. §. 70. Gail. d. observ. 3. n. 8.* Positis his requisitis, etiam quoad nostrum *Jus conducendi*, nascitur actio super hac Constitutione, quæ tum ad repetenda pignora, aut relaxandos captivos, tum ad deducendum *jus pignori datur*. Quoad prius mandatum de restituendo aut relaxando, quoad posterius citatio ad deducendum *jus*, seu allegandas causas pignorationis decernitur. Sicq; duo remedia in hac Constitutione præscripta sunt, quæ semper in uno processu conjunguntur. *vid. Ord. Camer. p. 2. tit. 22. atq; Conc. cit. tit. 23. in pr. Jung. Christoph. Schwaneman. in Proc. Camer. lib. 1. c. 12. Blum. cit. tit. 32. Mindan. de Process. lib. 1. c. 34. & seq. Roding. in Pand. Camer. lib. 1. tit. 10. Magenhorst. in not. ad d. tit. 22. Ord. Cam. deniq; Gylm. Symph. tom. 1. p. 1. tit. 4. per tot.* qui curioso Lectori plura de hac materia suppeditabunt. Tandem etiam pro retinenda *Juris conducendi* possessione vel quasi datur interdictum uti possidetis utile, *arg. c. licet causam X. de probat. Gail. de Pignor. observ. ult. n. 8. Menoch. remed. 3. retin. possess. n. 125. & seq.* Pro recuperanda vero quasi possessione amissa spoliatus interdicto unde vi utili experiri, *Menoch. rem. recup. possess. 1. n. 81. Maul. d. Jur. cond. tit. 6. n. 2.* aliisq; remediis, recuperandæ possessionis gratia in *Jure nostro* proditis, præcipue vero plenissimo atq; tutissimo *Juris Canonici* beneficio, *in c. redintegranda 3. c. 3. q. 1. proposito*, de quo *Menoch. remed. rec. poss. 15. Gail. 2. observ. 75. ibiq; Grav. in conclus.* plenius videri possunt, saluberrime uti potest. Et hæc de *Effectu*, quem *Jus conducendi ratione Domini* conductum præstantis producit, monuisse sufficiant.

Reliqua
possessoria
remedia ex
jure Civilis
& Canonico
annectuntur.

Effectus
proficius
ratione
transeuntis
consistit
(1.) in li-
bero tran-
situ,

Qui regula-
riter dene-
gandus non
est,

Etiam si Ma-
gistratus
captivum
per alterius
territorium
ducat, quod
variis
confirma-
tur rationi-
bus.

§. 68. Sequitur jam *Effectus*, quem *Jus conducendi ratione transeuntis* operatur. Ille vero iterum vel *proficius*, vel etiam *onerofus* est. *Proficius* in eo consistit, quod innoxius transitus, nisi iusta denegandi subsit causa, cuilibet peregrinanti per vias & flumina publica concedendus sit. Quamvis enim largiamur, territorii Dominos aut plane posse prohibere, ne quis exterius omnino transeat, aut transitum non nisi certa lege certoq; onere concedere, adeo ut haud injuste Edomitæ Israëlitis, indemnitate verbo duntaxat spondentibus, transitum per regionem suam ob meritum non improbabilem denegare visi, hiq; molesta ambage fines ipsorum legere coacti fuerint. *Num. 20. vers. 18. & seq. Add. §. 33. hujus Dissert.* Hoc ipso tamen prohibendi jure, quamdiu inter innoxiam utilitatem transitus subsistit, Superior nec uti potest, nec debet, propter communem hominum utilitatem, vigore cujus quilibet alterius necessitates, quantum citra fraudem suam fieri potest, sublevare tenetur. *Pufendorff. in Elem. Jurispr. lib. 1. def. 5, §. 6.* Optime ergo Imperatores *Diocletian. & Maximian. in l. 11. C. de servit. & aq. rescripserunt*: Uti via publica nemo recte prohibetur. *Vid. Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 9. Matth. de Afflict. in c. un. quæ sint Regal. verb. via. n. 1.* Quare non solum Jure Romano contra illos, qui transitum sine iusta causa denegant vel impediunt, interdicta dantur prohibitoria, *l. 2. §. fin. ff. ne quid in loc. publ. l. un. pr. & §. 1. ff. ut in flum. publ. Add. Brunne man. qui ad l. 1. ff. de loc. & itin. publ.* contra clausulas viarum cuilibet actionem concedit; Sed & in Camera decernuntur mandata inhibitoria sine clausula de non impediendo viæ vel fluminis usu. Confirmationis gratia non solummodo *Rosenthal. de Feud. c. 5. concl. 21. n. 2. & 3.* sed & *Maul. de Jur. cond. dict. tit. 3. n. 11.* varia adducunt præjudicia. Hocq; assertum non tantum obtinet, si peregrinantes transeunt; Sed etiam si Magistratus captivos per alterius territorium deducunt. Scimus equidem, quod hodie ut plurimum illi, qui delinquentes alibi captos per territorium alterius transmissuri sunt, à Domino Jurisdictionis literas salvi conductus, atq; innoxium transitum petere soleant, *die jenige / welche einen*

Gefangenen

Gefangenen durch ein ander territorium zu führen gesonnen / pflegen
 umb ein Gleit zu Durchführung der Maleficanten anzuhalten / und
 deswegen schriftliche Reversalien von sich zu stellen. *Dn. Fritsch. de R.
 V.P. J.c. 8. n. 20. ibiq. alleg. Mantz. in Decis. Palat. qui idem in Ba-
 varia & Palatinatu de consuetudine observari asserit. Add. Klock.
 vol. 1. consil. 53. n. 15. Attamen de Jure, nisi consuetudine aliud re-
 ceptum sit, transitus Magistratui cum delinquente per alterius
 territorium denegari nequit, juxta doctrinam Brunnem. ad d. l. 1.
 ff. de loc. & itin. publ. partim quia viæ publicæ, tanquam res inno-
 xiæ utilitatis, cujuscunq; etiam territorium attingant, cuivis ad
 usum licitum, præsertim ad Reip. tuitionem, patere debent. Si
 enim licitum est delinquentem in suo territorio capere, & adver-
 sus eum ibi statuere, etiam licitum erit eo perducere, ubi commo-
 de executio fieri potest, arg. l. 2. ff. de Jurisdic. partim etiam, quia
 per actum ducendi Domini territorialis jurisdictio minime turba-
 tur. *Dn. Fritsch. cit. c. 8. n. 20.* Quia enim cum Jure terrendi, seu
 submovendi & capiendi, quod territorio adhæret, & capturam
 producit, nihil commune habet jus ducendi captivum, qui in
 loco competentijam est submotus; Ideo quoq; nec illius, per cu-
 jus territorium ducitur, jurisdictio ac imperium, in terrendo, sub-
 movendo seu capiendo consistens, violari potest, ex mente *Rein-
 king. de R. S. & Eccles. lib. 2. Class. 2. c. 17. n. 119.* Hancq; sententiam,
 cui nuperrime & quidem M. Octobr. hujus anni ad requisitionem
 S. B. B. zu M. calculum suum addidit *incluta Facultas Juridica
 hujus nostræ Univers. post Wehner. Consil. Franc. 92. tuentur Speidel.
 in Spec. verb. Durchzüge der Maleficanten. Dn. Dietherr in addit. ad
 Besold. Thes. Pract. eod. verb. Reinking. de R. S. & Eccles. d. lib. 2. Class.
 2. c. 17. n. 118. & seq. Maul. de Jur. cond. tit. 3. n. 28. Dn. Myler. de Princ.
 & Stat. Imp. c. 48. n. 13. Bidenbach. quæst. nob. 11. n. 1. & seq. Brunne-
 man. & Dn. Fritsch. loc. cit.**

§. 69. *Alter Effectus* proficiuus quoad transeuntem est, quod
 Dominus securitatis præstationem à transeunte petitam denega-
 re nequeat, juxta *tradita §. 59.* Unde propter ejusmodi denega-
 tionem securitatis transeunti mandata pœnalia sine clausula in

Alter effe-
 ctus profi-
 cius ratio-
 ne transe-
 untis con-
 sistit in

Came-

securitate
non dene-
ganda, alias
mandata
S. C. de-
cernuntur.

Camera decernuntur, quæ etiam dantur, si ipsi Magistratus via-
tores eorumque merces, neglecta securitate debita, detineant. Sic
Mindan. de Proc. lib. 2. c. 57. n. 2. tradit, Civitati Eslingensi ejusmodi
mandatum poenale sine clausula propter denegatam securitatem
contra Ducem Würtembergensem decretum, ipsiq; injunctum
fuisse, ut Civibus Eslingensibus merces, quas, denegata securita-
te, sub dio & pluvia relinquere cogeantur, restitueret, & ut
in posterum ad nundinas Francofurtenses ituris, prout in Im-
perio receptum, salvum conductum præstaret. *Add. Dn.*
Fritsch. de R. V. P. §. c. 12. n. 17. ibiq; *alleg. Rosencorb. in Observ. Pract.*

Tertius
continet
immunita-
tem ab
omni da-
mno.

Tertius effectus proficius est, quod in ipso conductu peregrinan-
tes cum conjugibus, liberis, famulis ac mercibus, sive in itu, sive
in reditu constituti sint, plena securitate gaudere, atq; ab omni
damno & injuria, verbis, verberibus aliove modo illata, immunes
esse debeant. Quamvis enim commune alias proverbium sit:

Explicatur
proverbi-
um: Wort
brechen kein
Gleit.

Wort brechen kein Gleit / quod vel exinde veritatem suam sortiri
videtur, quia in frangenda securitate factum requiritur, perinde
ut furtum solo verbo fieri nequit, *l. 52. §. 19. ff. de furt.* At enim
vero cum verba injuriosa non simplicia verba maneat, sed in
factum incidant, ac maleficio importent, non minus per verba,
quam per facta securitas frangi dicitur, juxta *Wehn. in Observ. Pract.*
verb. Wort brechen kein Gleit / ubi addit: *Es seye in Rechten nicht*
frembd / daß ein Gleit und Sicherung nicht allein durch schmäähliche /
lästerliche Ehren-verleßliche Wort / sondern auch durch unzeitige / un-
ziemliche Wort / ohne Hand That verwürcket und verbrochen werden.

Unde trans-
euntibus
varia dan-
tur reme-
dia.

Add. Knipschild. lib. 2. de Jur. Civit. Imp. c. 26. n. 25. Unde quoque
ex hoc capite transeuntes varia habent remedia, utpote actionem
L. Aquiliæ, quippe quæ toties datur, quoties injuria à libero ho-
mine damnum datum est, ut ejusdem resarcitionem, secundum
diversos casus præstet, juxta *§. 9. §. 13. & seq. Inst. ad L. Aquil.*
§. 19. Inst. de Act. l. 30. §. 3. ff. eodem it. actionem injuriarum tum
prætoriam, de qua in *§. 7. 8. & 10. Inst. de Injur.* tum eam, quæ ex
L. Cornel. provenit, *§. 6. Inst. eod. l. fin. ff. de injur.* Judicia publica
de vi privata & publica. *§. 8. Inst. de publ. Jud.* ut & remedium ex
Const. Imperii super fracta Pace publica, quibus ejusdem viola-

tio severissime prohibetur, in simulq; in violatores gravissimæ con-
stituuntur poenæ, de quibus, præter poenam Regiæ Reformationis
Friderici III. de A. 1442. §. ult. agit der Landfried de A. 1548. art. Die
Poen der Friedbrecher. 3. Ord. Cam. p. 2. tit. 9. §. 2. ibiq; Magenhorst.
Blum. in Proc. Cam. tit. 29. n. 77. & 103. Mindan. de Process. lib. 1. c. 22. n. 14.

§. 70. Quod vero hoc in casu, perinde ut in eo, quando trans-
itus plane denegatur, Pax publica frangatur, patet ex ipsa Con-
stitutione *Pac. publ. de A. 1548. in præfat. ubi sub fin. §. 1. hæc*
proponuntur verba: *Darzu des andern Unterthanen / Geistlich*
und Weltlich / durch seine Fürstenthumb / Landschaften / Graff-
schaften / Herrschaften / Oberkeit und Gebiet frey sicher und unverhin-
dert wandern / ziehen / und webern lassen / und den seinen keines wegs
gestatten / dieselbe an ihren Ehren / Freyhelten wider Recht mit gewalt-
iger That anzugreifen / zuvergewaltigen / zubeleidigen oder zube-
schweren in keine Weiß. Sequentia tamen tria requisita alleganda
& probanda sunt. 1. ut vis illata sit publica & major, Landfr. de
anno 1548. in præf. §. 1. in verb. Gewaltiger That. Concept. renov.
Ord. Cam. p. 2. tit. 10. §. 4. verb. Mit öffentlichem Gewalt. Mindan.
de Process. lib. 1. c. 23. n. 2. & seq. Utrum vero hæc vis in agro, an in
urbe committatur nihil interest. 2. ut inferatur armata manu
Landfried. de A. 1548. in Præf. d. §. 1. verb. mit gewehrter Hand. Conc.
renov. Ord. Cam. p. 2. tit. 10. cit. §. 4. verb. gewapneter Hand. 3. ut
vis sit illata ex proposito & dolo malo, d. §. 1. cit. Landfr. circa
quem tamen, cum in mente delinquentis consistat, ac propterea
difficulter directo probari possit, sufficit, si narratum factum in
Constitut. de P. P. sit expresse prohibitum, atque ita dolus ex cir-
cumstantiis perspicuis indiciis & evidentia ipsius facti, ut puta ex
illata vi publica, coadunatione hominum, incendio, hostili inva-
sione, & similibus appareat, narrata quoq; cum omnibus cir-
cumstantiis per actorem legitime & sufficienter probentur. Conc.
renov. Ord. Cam. p. 2. tit. 10. §. Demnach auch 6. R. J. de A. 1594.
§. Ebener massen 69. vers. Demnach auch. Gylm. Symph. tom. 1. p. 1. tit. 1.
dub. 3. per tot. Plura de hac Pace publica qui desiderat, præter
Ord. Camp. 2. tit. 9. & seq. ac Concept. renov. Ord. Cam. part. 2. tit. 10. &

Probatur,
quod ob
transitus
denegatio-
nem & se-
curitatis
violatio-
nem ex
Constitut.
de P. P. agi
possit.

Tria tamen
intervenire
debent re-
quisita.

seq. evolvat *Schwaneman. in Proc. Cam. lib. 1. c. 14. & 15. Mindan. de Process. lib. 1. c. 22. & seq. Denais. in Jur. Camer. tit. 211. & mult. seq. Roding. in Pand. Cam. lib. 1. tit. 7. per tot. Blum. cit. c. 29. præcipue vero Gylm. qui Symphor. tom. 1. p. 1. tit. 1. per tot. hanc materiam latius evolvit. Tandem etiam læsæ Majestatis accusationem nonnulli concedunt, non solum si Imperatore ejusdemq; Legati, ut & Electores, ad electionis negotiū proficiscentes, offendantur, per text. *A. B. tit. 24.* Sed etiam si salvus conductus à reliquis Principibus concessus violetur. Tradunt siquidem violantem securitatem si-ve saluum conductum à Principe concessum in crimen læsæ Majestatis incidere, per *l. 1. §. 1. ff. ad L. Jul. Majest. Boër. decis. 179. n. 2. Menech. de arbitr. Jud. quæst. lib. 2. c. 337. n. 1. & seq. Gail. lib. 1. observ. 1. n. 8. Rulant. de Commiss. part. 1. lib. 3. c. 12. n. 7. Harpp. ad §. 1. Inst. de injur. n. 55. Dietherr. in addit. ad Besold. Thesaur. Pract. verb. Gleit/* quæ sententia omnino admitti potest, per tradita *Dieter. ad A. B. cit. tit. 24. pag. 89. & Bachov. ad Wesenbec. ad L. Jul. Majest. n. 4. Confer. Meier. in Coll. Arg. ad L. Jul. Majest. th. 6. & Anton. Matth. ad lib. 48. II. tit. 2. c. 1. n. 4.* Ex quibus omnibus jam facile colligi potest, quanam poena violatores conductus puniendi veniant.*

Ultimus
continet
actiones de
damno
dato com-
petentes
non tantum
contra spo-
liatores;

§. 71. Ultimus effectus proficius ratione *transeuntis* est, quod, si spoliatus fuerit, de damno resarciendo, seu, ut Itali loquuntur, de Robbaria non solum contra spoliantes & latrones, sed etiam contra ipsum Dominum conducentem agere possit, juxta *§. 58. & seq. nostr. Dissert.* Et quidem contra spoliantes ipsi consulitur rei vindicatione & condictione furtiva, ita tamen, ut rei vindicatio adversus possessorem detur, sive spoliator ipse possideat, si-ve alius quilibet; condictio autem adversus spoliantem ejusdemq; heredem, licet non possideat, competat, arg. *§. ult. Inst. de furt. junct. pr. Inst. de vi bon. rapt. l. 25. ff. de condict. furtiv.* Præter has actiones contra spoliatores quoq; actio vi bonorum raptorum, juxta *pr. Inst. de vi bon. rapt.* ac criminale judicium ad poenam gladii aliamq; juxta cujusq; loci consuetudinem infligendam, secundum *Ord. Crim. Carol. V. art. 126.* it. Judicium de vi publica & pri-

vata: remedia locupletiora Juris Canon. *ex can. redintegranda 3. c. 3. q. 1. & c. saepe 18. X. de restitut. spoliat.* tandemq; remedium ex Constitutione de Pace publica intentari possunt. Quoad actiones vero contra Dominum dandas distinguit *Maul. de Jur. cond. tit. 9.* utrum rapinam passus persolverit Domino Guidagium, *das Gleits Geld* / utrum nihil praestiterit, ut priori casu hoc negotium sit referendum ad contractum innominatum do ut facias, sicq; competat actio praescriptis verbis; posteriori vero adversus Dominum detur actio in factum ex quasi delicto, *arg. l. 5. §. 4. ff. de O. & A. l. un. C. de lit. & itin. custod.* Alii contra Dominum condictionem ex lege, & quidem *ex sep. alleg. Rec. Imp. August. de A. 1559. §. 34.* concedunt. *Mindan. deniq; de Process. lib. 2. tit. 57. n. 3.* tradit, quod in via publica, regali & consueta spoliati vel depradati in Camera Imperiali mandata restitutoria pro damnis & ablatis impetrare possint contra Dominum, qui vias publicas tutas & securas servare tenetur. Ut tamen actiones contra Dominum de damno resarciendo locum habeant, ante omnia damnum illatum legitime probandum est, in quo casu, ob id, quod Dominus territorii non ex proprio dolo, sed culpa vel negligentia Officialium ad resarcitionem teneatur, omnium eo tendit opinio Interpretum, ut existiment, & rapinam ipsam & quantitatem damni testibus esse probandam, neq; juramentum damnificati sufficere. Quamvis enim alias in spolio interesse & damnum juramento probetur, *l. 2. l. 5. ff. de in lit. jurand. l. 9. C. unde vi ibiq; Salicet. & Brunnem.* Hoc ipsum tamen fallere dicunt, si non contra delinquentem agatur, sed contra alium, qui non doli, sed tantum culpae reus est, qualis est Dominus conducens, qui ratione custodiae, ut itinera tuta teneat, tantum ex quasi delicto tenetur ob culpam, quod ratione officii territorium malis hominibus non purgaverit. Hancque sententiam post *Gail. lib. 2. obs. 64. n. 7. & Mynsing. cent. 5. observ. 71. n. 1. & seq.* ulterius in terminis factique contingentia confirmant *Schurff. cent. 2. consil. 2. n. 4. Matth. Coler. de Proc. execut. p. 1. c. 2. n. 338. Carpzov. p. 2. Prax. Crim.*

Sed etiam
contra Do-
minum.

Damnum
tamen est
proban-
dum, & qui-
dem, si con-
tra Domi-
num aga-
tur, non per
juramen-
tum, sed
per testes.

n. 1. & 2. ibiq; alleg. Panormitan. Dec. Clar. Cravett. aliq; plures. Convenit nonnihil Bocer. de Regal. qui quidem in casu, quo Dominus securitatem promisit, vel deprædatores persequi noluit, juramentum admittit, in alio tamen casu, quando scivit Robbariam & prohibere potuit, nec tamen prohibuit, testes requirit. Add. Grav. ad Gail. d. lib. 2. concl. 64. consid. 1. ubi post Mascard. sub fine declarationis gratia addit: Sufficere quoq; minus idoneam probationem ex Judicis arbitrio, pro personæ spoliatae qualitate, aliarumque circumstantiarum sedula dijudicatione, dependentem.

Onerosus
effectus (1)
quoad Ma-
gnates.

§. 72. Proficuum transeuntium effectum excipit onerosus, tum quoad Magnates, tum etiam quoad cæteros peregrinantes. Nam quia juxta tradita §. 33. hujus Dissert. metus fere nunquam abest in potentioribus, magno sæpius eoq; armato comitatu per alterius territorium transeuntibus, hinc ab ultima memoria per Germaniam hoc instar cautionis receptum est, ut ejusmodi potentiores transitu prohibitos sese intelligant, nisi veniam transeundi à territorii Domino impetraverint. Hocq; est, quod Elector Saxoniae apud Hortleder. de caus. B. G. dicit: Es ist in Teutscher Nation also herkommen / daß einer / der mit solcher Anzahl reiten will / Gleit nehmen / oder aber gewarten muß / daß er gerechtfertiget werde / und in Feld Bescheid geben müsse / das ziehen wir uns auf gemeinen Gebrauch an vielen Orten Teutscher Nation. Ratio hujus rei patet ex ejusdem Electoris verbis apud Hortleder. Diemell jede Obrigkeit zu Recht Macht hatt / aus billichen Ursachen einem andern ihr Land und Paß zuverbiethen / so kan dem andern / dem solch Verboht geschicht / zu recht nicht gebühren / mit Gewalt und Frevel sich des Durchzugs zu unterstehen / das heist aber / inquit idem apud cit. Aut. mit Frevel und Gewalt passiert und durchgezogen / oder durchziehen und passiren wollen / da ein Fürst durch des andern Land reisen will / und hat denselben Lands Fürsten nach Gewohnheit des Reichs zuvor nicht darumb begrüßet / noch angesuchet. Extra hanc causam Magnates cum cæteris transeuntibus æquiparantur, quibus incumbit, ut securitate non abutantur. Quælibet enim concessio transitus ita facta præsumitur, ut civiliter, humane & modeste fiat, unde Nostrates recte dicunt:

(2.) Quoad
cæteros pe-
regri-
nantes.

Wer des Gleits will genießen / der muß sich Gleislich verhalten. Sic Capitaneus, cui fuit permissus transitus per quendam comitatum aliudve territorium, per viam rectam, non per prata & vineas ire debet, ne fructus lædantur, aut devastentur agri, alioquin salva fide conductus capi potest, docente *Schneidew. ad pr. Inst. de Serv. prad. urb. & rust. n. 20.* Add. modus, sub quo transitus militaris permittitur, & cautio ob eundem à transeuntibus præstanda, ex *Un. Stryck. Discurs. de transit. milit. membr. 1. sect. 4. per tot.* Tandem quoq; transeuntes pro conductu, siquidem consuetudine, præscriptione aliove modo obtinuerit, Domino conducenti Guidagium solvere tenentur, prout jam antea §. 62. monitum, ad quem locum brevitatis gratia B. L. remittimus. Hæc de effectu *Juris conducendi* tum ratione *conducentis Domini*, tum ratione *transeuntis* sufficient.

§. 73. Residua sunt adhuc *contraria Juris conducendi*, quæ id ipsum vel *impediunt*, vel etiam plane *tollunt*. Impediunt 1. *Jus conducendi* pignorationes, utputa, quæ juxta antea dicta regulariter prohibita sunt. *vid. Nov. 52. c. 1. & c. 1. de injur. in 6.* atq; in dubio pro illicitis atq; injustis habentur, *Schurff. cent. 3. consil. 6. n. 4.* ut qui jure factas obtendit, id docere debeat, *Mev. p. 1. Dec. 34. n. 4. ibiq; alleg. Wesenb. in cons.* Sunt enim nihil aliud, quam turbationes, quas alter alteri possessionis intervertendæ & sibi novi juris acquirendi causa, captis personis vel rebus, infert. *Myns. cent. 3. obs. 20. Gail. de Pign. obs. 3. n. 4. Roding. lib. 1. Pand. Cam. tit. 10. n. 2.* Unde causa pignorationis nascitur, de qua in antecedentibus dictum est. 2. Impediunt *Jus conducendi* arresta, non quidem illa, quæ cum causæ cognitione licite interponuntur. Sæpius namq; arresta, quæ regulariter prohibita sunt. *Schurff. cent. 3. consil. 15. n. 1. Mev. p. 3. Dec. 315. n. 1.* ex accessione causæ specialis justificantur, quas latius recenset *Mev. in tract. de Arrest. c. 6. per tot. Add. Rec. Imp. de A. 1594. §.* Und soviel die ungleiche Meinungen. 81. sed illicita seu facti. *Gail. de Arrest. Imper. c. 3. n. 14. it. c. 11. n. 3.* quæ propria autoritate sine cognitione causæ fiunt, atq; ad constitutionem de Arrestis *in conc. ren. Ord. Cam. n. 2. tit. 24. in pr.* propositam pertinent. *vid. d. R. 7.*

Contraria
impedientia
sunt (1.) Pi-
gnoratio-
nes.

(2.) Arresta

Illicita scil.
seu facti.

(3.) Repres-
salia.

Anne-
tur con-
traria, Jus
conducendi
plane tol-
lentia.

de A. 1594. cit. §. in verb. Wollen wir/das die Constitutio Arresto-
rum ad illicita arresta facti &c. Die ihrer rechten Eigenschaft nach
wahre und den Rechten verhoffene Arresta genennet werden/ zu verstes-
hen. Eorundem descriptionem & differentiam à pignorationibus
tradit Roding. lib. 1. Pandect. Cam. tit. 11. §. 2. Plura de arrestis vi-
deantur in Conc. renov. Ord. Cam. dict. tit. 24. it. apud Gylm. tom. 1.
Symphor. tit. 5. per tot. Schwannem. in Proc. Cam. lib. 1. c. 13. Mindan. de
Proc. lib. 1. c. 38. & seq. & Blum. in Proc. Camer. tit. 33. Cum arrestis
3. *Juri conducendi* contrariantur quoq; repressalia, quæ itidem, ut
arresta, regulariter prohibita sunt. R. J. de A. 1570. §. Wann auch
die Arresta 84. Gail. de Pignor. observ. 2. n. 2. Mynsing. cent. 6. observ.
1. Heig. p. 1. q. 12. Coler. de Process. Exec. p. 2. c. 3. Mev. p. 2. Dec. 59. n. 5.
Roding. lib. 1. Pand. Cam. c. 11. n. 3. Add. Joh. Jacob à Canib. & Mar-
tin. Laud. in tr. de repressal. ut & Dn. Struv. de vind. priv. c. 12. Tan-
dem *Juri conducendi* contrariantur omnes illi modi, quibus alte-
rius possessio vel quasi turbatur, qui varii sunt, ut vere Menoch.
Remed. 3. retin. possess. n. 467. dixerit, vix comprehendendi posse mo-
dos turbandi, cum plura sint negotia, quam vocabula. Add. Car-
pov. lib. 1. Respons. 31. n. 10. Plane vero tollitur *Jus conducendi* quo-
ad Dominum territorii amissione territorii, concessione alteri fa-
cta & præscriptione. Tertius vero, qui *Jus conducendi* in alterius
territorio acquisivit, id ipsum remissione, præscriptione, & ab-
usu amittit, de quibus modis omnibus latius videri potest Maul.
de Jur. cond. tit. ult. per tot. Add. Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 15. cu-
jus tradita de amissione viæ per analogiam ad nostrum *Conducen-
di Jus* omnino applicari possunt. Et hæc de ardua Conductus ma-
teria sufficiant. DEI gratiosam assistentiam humillima venera-
mur mente, pariterq; B. Lect. ut labori nostro favere, erro-
resq; si qui præter voluntatem irrepsierint, benevole
corrigere velit, ea, quâ par est, pietate
rogitamus.

Ecce! viatorem per tot discrimina salvum
Præstat *Conductus*, quem tua scripta pro-
bant.

*Conductum Themidos sequeris, sic ibis ad astra,
Sic erit alma tuus gloria lausq; comes.*

*Nobilitatis atq; Eruditionis insignis laude conspi-
cua Viro Juveni, DN. JOHANN. JOS. RA-
DERO, Fautori ac Consalino suo, hisce de
presenti Specimine ac laudabili Studiorum
progressu animitus gratulari, insimulq; The-
midos Conductum, ad honoris summi orbitam
feliciter premendam, apprecari voluit*

HENRICUS Linc / D.

II.

In vasto dirus quando sibi vendicat orbe
Imperium Mavors, tunc totus & interit ordo;
Et vim justitiæ Miles crudeliter infert,
Dum loca devastat, quæ Barbarus extera transit;
Hinc CONDUCENDI Tibi Jus proponere visum,
Atq; scienter ab injusto discernere justum.
Cæptâ insiste viâ, nec lassâ desine mente;
Tunc Te Nobilitas, Virtus, & Musa beabunt.
Tu quoq; dignus eris Doctoris nomine tandem,
Dum Musis solvis, Doctissime debita RADER.

*Hisce Nobilissimo & Clarissimo DN. RESPONENTI
gratulabundi acclamare voluerunt ejusdem*

(3.) Repressalia.

Annektuntur contraria, Jus conducendi plane tollentia.

de A. 1594. cit. §. in verb. Wollen wir/das die Constitutio Arrestorum ad illicita arresta facti &c. Die ihrer rechten Eigenschaft nach wahre und den Rechte verhoffene Arresta genennet werden/ zu verstehen. Eorundem descriptionem & differentiam à pignorationibus tradit Roding. lib. 1. Pandect. Cam. tit. 11. §. 2. Plura de arrestis videantur in Conc. renov. Ord. Cam. dict. tit. 24. it. apud Gylm. tom. 1. Symphor. tit. 5. per tot. Schwannem. in Proc. Cam. lib. 1. c. 13. Mindan. de Proc. lib. 1. c. 38. & seq. & Blum. in Proc. Camer. tit. 33. Cum arrestis 3. Juri conducendi contrariantur quoq; repressalia, quæ itidem, ut arresta, regulariter prohibita sunt. R. J. de A. 1570. §. Wann auch die Arresta 84. Gail. de Pignor. observ. 2. n. 2. Mynsing. cent. 6. observ. 1. Heig. p. 1. q. 12. Coler. de Process. Exec. p. 2. c. 3. Mev. p. 2. Dec. 59. n. 5. Roding. lib. 1. Pand. Cam. c. 11. n. 3. Add. Joh. Jacob à Canib. & Martin. Laud. in tr. de repressal. ut & Dn. Struv. de vind. priv. c. 12. Tandem Juri conducendi contrariantur omnes illi modi, quibus alterius possessio vel quasi turbatur, qui varii sunt, ut vere Menoch. Remed. 3. retin. possess. n. 467. dixerit, vix comprehendi posse modos turbandi, cum plura sint negotia, quam vocabula. Add. Carpov. lib. 1. Respons. 31. n. 10. Plane vero tollitur Jus conducendi quoad Dominum territorii amissione territorii, concessione alteri facta & præscriptione. Tertius vero, qui Jus conducendi in alterius territorio acquisivit, id ipsum remissione, præscriptione, & abusu amittit, de quibus modis omnibus latius videri potest Maul. de Jur. cond. tit. ult. per tot. Add. Dn. Fritsch. de R. V. P. J. c. 15. cujus tradita de amissione viæ per analogiam ad nostrum Conducendi Jus omnino applicari possunt. Et hæc de ardua Conductus materia sufficiant. DEI gratiosam assistentiam humillima veneramur mente, pariterq; B. Lect. ut labori nostro favere, erroresq; si qui præter voluntatem irrepsérint, benevole corrigere velit, ea, quâ par est, pietate rogitamus.

Ecce! viatorem per tot discrimina salvum
Præstat *Conductus*, quem tua scripta pro-
bant.

*Conductum Themidos sequeris, sic ibis ad astra,
Sic erit alma tuus gloria lausq; comes.*

*Nobilitatis atq; Eruditionis insignis laude conspi-
cua Viro Juveni, DN. JOHANN. JOS. RA-
DERO, Fautori ac Consalino suo, hisce de
presenti Specimine ac laudabili Studiorum
progressu animitus gratulari, insimulq; The-
midos Conductum, ad honoris summi orbitam
feliciter premendam, apprecari voluit*

HENRICUS Lince / D.

II.

In vasto dirus quando sibi vendicat orbe
Imperium Mavors, tunc totus & interit ordo;
Et vim justitiæ Miles crudeliter infert,
Dum loca devastat, quæ Barbarus extera transit;
Hinc CONDUCENDI Tibi Jus proponere visum,
Atq; scienter ab injusto discernere justum.
Captâ insiste viâ, nec lassâ desine mente;
Tunc Te Nobilitas, Virtus, & Musa beabunt.
Tu quoq; dignus eris Doctoris nomine tandem,
Dum Musis solvis, Doctissime debita RADER.

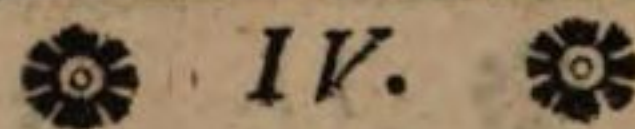
*Hisce Nobilissimo & Clarissimo DN. RESPONDENTI
gratulabundi acclamare voluerunt ejusdem*

CONSALINI

Ingenii doctes, quæ sint in mente polita,
Quod *Tibi* sit studium, quidq; animo valeas:
Scilicet & *Tibi* nunc radix peramara laborum
Hos dulces fructus melle parit gravida;
Maeste Tuis ausis, faciet labor sic *Tibi* quondam,
Unde tuum semper crescat in orbe decus.
Gloria permaneat *Patriæq; Parentibus amplis*,
Floreat ut Nobis semper, *opima Domus*.

RaDero SVo CharlssIMO VoVet
& gratVLatVr

LEONHARDUS FUSSENEGGERUS,
Lindav. Acr.

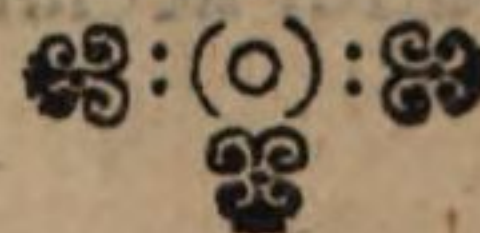

Qui specimen studii laudabile mittis in orbem
Ætate hac tenera, monstras TE multa dedisse
Tempora Musarum cultu. Sperata Parenti
Gaudia nunc donas: TIBI donet Apollo merenti
Victrices frontis victricis premia laurus.

Nobilissimo atq; Doctissimo
DN. RESPONDENTI
hæc apponere voluit,
debuit

MARTINUS MATTHIAS Rechberg/
Lindav.

F I N I S.

nô valeas:

borum

vida;

quondam,

e decus.

mplis,

Domus.

IMo VoVet

Vr

ENEGGERUS,

Cr.

em

disse

nti

merenti

Doctissimo

NDENTI

voluit,

it

AS Rechberg/

Suscipiens magno, DOCTE RADERE, labore
 Hoc specimen ingenuum Fautor amande, doces,
 Ingenii doctes, quæ sint in mente polita,
 Quod *Tibi* sit studium, quidq; animò valeas:
 Scilicet & *Tibi* nunc radix peramara laborum
 Hos dulces fructus melle parit gravida;
 Macte Tuis ausis, faciet labor sic *Tibi* quondam,
 Unde tuum semper crescat in orbe decus.
 Gloria permanes *Patriæ, Parentibus amplis,*
 Floreat ut Nobis semper, *opima Domus.*

RaDero SVo CharIssIMO VoVet
 & gratVLatVr

LEONHARDUS FUSSENEGGERUS,
 Lindav. Acr.

IV.

Qui specimen studii laudabile mittis in orbem
 Ætate hac tenera, monstras TE multa dedisse
 Tempora Musarum cultu. Sperata Parenti
 Gaudia nunc donas: TIBI donet Apollo merenti
 Victrices frontis victricis premia laurus.

Nobilissimo atq; Doctissimo
 DN. RESPONDENTI
 hac apponere voluit,
 debuit

MARTINUS MATTHIAS Rechberg/
 Lindav.

F I N I S.

Linck, Heinrich

De iure conducendi, vulgo Gleits-Herrlichkeit

Altdorfium 1677

4 Diss. 3461,12

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10965539-1